

Pomorze
Zachodnie

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się o wsparcie z EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

wersja 5.0

Szczecin 2016 r.

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
WYKAZ SKRÓTÓW	4
SŁOWNIK POJĘĆ	4
WPROWADZENIE	8
1. PRZEDSTAWIENIE KONTEKSTU SPOŁECZNO-EKONOMICZNEGO, INSTYTUCJONALNEGO I POLITYCZNEGO	14
1.1. SYNTETYCZNY OPIS OTOCZENIA, W KTÓRYM PROJEKT BĘDZIE REALIZOWANY	14
1.2. OPIS STANU AKTUALNEGO, NA KTÓRY PROJEKT BĘDZIE MIAŁ WPLYW	14
2. DEFINICJA CELÓW PROJEKTU	17
2.1. OPIS POTRZEBY REALIZACJI PROJEKTU	17
2.2. OPIS CELÓW PROJEKTU	19
3. IDENTYFIKACJA PROJEKTU	22
3.1. ELEMENTY FIZYCZNE I DZIAŁANIA	22
3.1.1. Opis lokalizacji / miejsca realizacji projektu	23
3.1.2. Niezbędne rodzaje czynności / materiałów / usług	24
3.1.3. Nakłady inwestycyjne na realizację projektu	24
3.2. PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA PROJEKT	25
3.2.1. Opis stanu aktualnego instytucji wdrażającej projekt	26
3.2.2. Opis wdrażania projektu z punktu widzenia instytucjonalnego i proceduralnego	27
3.2.3. Finansowanie pracy komórki odpowiedzialnej za wdrożenie projektu	28
3.2.4. Trwałość rezultatów projektu	29
3.3. OBSZAR ODDZIAŁYWANIA, BENEFICJENCI KOŃCOWI I ISTOTNI INTERESARIUSZE	30
3.3.1. Efekty osiągnięte przez projekt	30
3.4. POMOC PUBLICZNA ORAZ ŚWIADCZENIE USŁUG PUBLICZNYCH	31
3.4.1. Analiza pomocy publicznej	31
3.4.2. Świadczenie usług publicznych	32
3.4.3. Inna pomoc publiczna	34
3.4.4. Inna pomoc	35
3.4.5. Prowadzenie pomocniczej działalności gospodarczej w projektach nieobjętych zasadami pomocy publicznej - mechanizm monitorowania i wycofania	35
4. ANALIZA WYKONALNOŚCI, ANALIZA POPYTU ORAZ ANALIZA OPCJI (ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH)	37
4.1. ANALIZA OPCJI (ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH)	37
4.1.1. Warianty strategiczne	38
4.1.2. Warianty technologiczne	41
4.1.3. Wybrane rozwiązanie technologiczne	44
4.1.4. Planowany harmonogram realizacji projektu	45
4.2. ANALIZA WYKONALNOŚCI	47
4.2.1. Wykonalność prawna	47
4.3. ANALIZA POPYTU	53
4.3.1. Scenariusz popytu bez inwestycji	54
4.3.2. Scenariusz popytu z inwestycją	54
4.3.3. Wnioski z analizy popytu	54
5. ANALIZA FINANSOWA	54
5.1. ZAŁOŻENIA ANALIZY FINANSOWEJ	56
5.1.1. Podstawowe parametry założeń analizy finansowej	56

5.1.2.	Metodologia analizy	58
5.1.3.	Określenie okresu odniesienia projektu	60
5.2.	IDENTYFIKACJA PROJEKTU W KONTEKŚCIE GENEROWANIA PRZEZ NIEGO DOCHODU	61
5.3.	PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY – KALKULACJA PRZYCHODÓW	63
5.3.1.	Kalkulacja przychodów wariant bez projektu	65
5.3.2.	Kalkulacja przychodów wariant z projektem	66
5.3.3.	Kalkulacja zmiany przychodów wywołanych realizacją projektu	66
5.4.	PROGNOZA KOSZTÓW EKSPLOATACYJNYCH INWESTORA	66
5.4.1.	Kalkulacja kosztów eksploatacyjnych wariant bez projektu	68
5.4.2.	Kalkulacja kosztów eksploatacyjnych wariant z projektem	68
5.4.3.	Kalkulacja zmiany kosztów wywołanych realizacją projektu	68
5.4.4.	Plan amortyzacji	68
5.5.	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT DLA PROJEKTU	69
5.6.	RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH PROJEKTU W OKRESIE REALIZACJI I EKSPLOATACJI PROJEKTU	69
5.6.1.	Kalkulacja zapotrzebowania na kapitał obrotowy	69
5.6.2.	Rachunek przepływów pieniężnych dla projektu w okresie realizacji i eksploatacji projektu	70
5.7.	KALKULACJA INTENSYWNOŚCI POMOCY	71
5.7.1.	Kalkulacja luki finansowej	71
5.7.2.	Zryczałtowane stawki procentowe dochodów	72
5.7.3.	Monitorowanie dochodu w projekcie	73
5.7.4.	Indywidualna weryfikacja potrzeb metodą zysku operacyjnego dla projektów objętych pomocą publiczną.	74
5.8.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTU	75
5.8.1.	Źródła finansowania projektu	75
5.8.2.	Podstawowe parametry kredytów i pożyczek	75
5.8.3.	Ocena możliwości finansowych inwestora. Wnioski z analizy zdolności inwestycyjnej inwestora	75
5.9.	ANALIZA KOSZTÓW-KORZYŚCI – ANALIZA FINANSOWA PROJEKTU	77
5.9.1.	Wskaźnik FNPV/C i FRR/C	77
5.9.2.	Trwałość finansowa projektu	78
5.10.	ANALIZA FINANSOWA PROJEKTÓW HYBRYDOWYCH	79
6.	ANALIZA KOSZTÓW I KORZYŚCI	81
6.1.	ZAŁOŻENIA ANALIZY EKONOMICZNEJ	81
6.1.1.	Wskaźnik ENPV i ERR	84
6.1.2.	Wskaźnik korzyści - koszty B/C	86
	OPIS TABEL ARKUSZA KALKULACYJNEGO	87
7.	REKOMPENSATA Z TYTUŁU ŚWIADCZENIA USŁUG PUBLICZNYCH W TRANSPORCIE ZBIOROWYM	88
7.1.	IDENTYFIKACJA WNIOSKODAWCY I PROJEKTU NA POTRZEBY DALESZYCH WYLICZEŃ	91
7.2.	IDENTYFIKACJA ZAŁOŻEŃ WYLICZANIA REKOMPENSATY	92
8.	ZAŁĄCZNIKI	93
	ZAŁĄCZNIK A PRZYKŁADOWE DRZEWO PROBLEMÓW	94

Wykaz skrótów

AKK	analiza kosztów i korzyści
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
IZ RPO WZ	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
LSI2014	Lokalny System Informatyczny do obsługi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 w zakresie aplikowania o środki oraz wprowadzania zmian do Projektu
MR/MiR	Ministerstwo Rozwoju lub ministerstwo właściwe dla spraw rozwoju
MŚP	mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo
PZP	ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.)
PPP	Partnerstwo publiczno-prywatne w rozumieniu art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U z 2016 r., poz. 2017 ze zm. tj.)
RPO WZ	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020
SOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020
SW	studium wykonalności
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
VAT	podatek od towarów i usług
WE	Wspólnota Europejska

Słownik pojęć

Użyte w *Instrukcji przygotowania studium wykonalności* pojęcia oznaczają:

1. całkowity koszt kwalifikowalny projektu (EC) – wydatki kwalifikowalne w rozumieniu art. 65 rozporządzenia ogólnego oraz Wytycznych MiR w zakresie kwalifikowalności wydatków ponoszone do momentu ukończenia realizacji projektu. Całkowity koszt kwalifikowalny jest brany pod uwagę, przy określaniu, czy dany projekt podlega reżimowi prawnemu art. 61 rozporządzenia ogólnego, tj. czy może być uznany za projekt generujący dochód;
2. dofinansowanie - współfinansowanie Unii Europejskiej (UE) lub współfinansowanie krajowe z budżetu państwa (BP) (jeżeli dotyczy);
3. dostawy - należy przez to rozumieć nabywanie rzeczy, praw oraz innych dóbr;
4. Instytucja Zarządzająca - należy przez to rozumieć Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego;
5. kryteria wyboru projektów - warunki, o których mowa w art. 125 ust. 3 lit. a rozporządzenia ogólnego;
6. Lider - partner wiodący będący beneficjentem, odpowiedzialny za przygotowanie i realizację projektu;

7. okres trwałości Projektu - należy przez to rozumieć okres wynikający z art. 71 rozporządzenia ogólnego;

8. partner - podmiot w rozumieniu art. 33 ust. 1 ustawy wdrożeniowej, który jest wymieniony we wniosku o dofinansowanie, realizujący wspólnie z Liderem i ewentualnie innymi partnerami projekt na warunkach określonych w umowie o dofinansowanie oraz umowie o partnerstwie i wnoszący do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe;
9. projekt hybrydowy – projekt realizowany w formule partnerstwa publiczno-prywatnego w rozumieniu art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U z 2016 r., poz. 2017 ze zm. tj.)
10. przedsiębiorstwo - przedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) Nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1);
11. realizator projektu - jednostka organizacyjna beneficjenta upoważniona do realizacji części lub całości projektu, w tym do ponoszenia wydatków (jeśli dotyczy);
12. roboty budowlane - należy przez to rozumieć wykonanie albo zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych określonych w wydanym przez Prezesa Rady Ministrów w drodze rozporządzenia wykazie robót budowlanych, a także realizację obiektu budowlanego, za pomocą dowolnych środków, zgodnie z wymaganiami określonymi przez zamawiającego;
13. rozporządzenie ogólne – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.);
14. środki EFRR - należy przez to rozumieć część dofinansowania pochodzącą ze środków Funduszy Strukturalnych przekazywaną w formie płatności z rachunku, o którym mowa w art. 200 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, prowadzonego w Banku Gospodarstwa Krajowego;
15. środki BP - należy przez to rozumieć część dofinansowania pochodzącą z budżetu państwa przekazywaną Beneficjentowi w formie dotacji celowej;
16. wniosek o dofinansowanie (dokumentacja aplikacyjna) – dokument, w którym zawarty jest opis projektu lub przedstawione w innej formie informacje na temat projektu, na podstawie których dokonuje się oceny spełnienia przez ten projekt kryteriów wyboru projektów, składany przez wnioskodawcę ubiegającego się o dofinansowanie na realizację projektu na formularzu określonym przez IZ RPO WZ; za integralną część wniosku o dofinansowanie uznaje się wszystkie jego załączniki;
17. usługi - należy przez to rozumieć wszelkie świadczenia, których przedmiotem nie są roboty budowlane lub dostawy;
18. wkład własny - środki finansowe lub wkład niepieniężny zabezpieczone przez beneficjenta, które zostaną przeznaczone na pokrycie wydatków kwalifikowalnych i nie zostaną beneficjentowi przekazane w formie dofinansowania (różnica między kwotą wydatków

kwalifikowalnych a kwotą dofinansowania przekazaną beneficjentowi, zgodnie ze stopą dofinansowania dla projektu)¹;

19. wnioskodawca - podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 28 ustawy wdrożeniowej; a w przypadku projektu realizowanego w formule partnerskiej Lider;
20. wniosek o dofinansowanie (dokumentacja aplikacyjna) - dokument, w którym zawarty jest opis projektu lub przedstawione w innej formie informacje na temat projektu, na podstawie których dokonuje się oceny spełnienia przez ten projekt kryteriów wyboru projektów, składany przez wnioskodawcę ubiegającego się o dofinansowanie na realizację projektu na formularzu określonym przez IZ RPO WZ, za integralną część wniosku o dofinansowanie uznaje się wszystkie jego załączniki;
21. wskaźnik „luki w finansowaniu”- w przypadku projektów generujących dochód, dla których istnieje możliwość określenia przychodu z wyprzedzeniem, jest to ta część zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych na realizację projektu, która nie jest pokryta sumą zdyskontowanych dochodów z projektu. Wyraża się ją w procentach, w odniesieniu do wartości tych nakładów;
22. współfinansowanie krajowe z budżetu państwa - zgodnie z art. 2 pkt 30 ustawy wdrożeniowej, środki budżetu państwa nie pochodzące z budżetu środków europejskich, o którym mowa w art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, wypłacane na rzecz beneficjenta albo wydatkowane przez państwową jednostkę budżetową w ramach projektu, z wyłączeniem podlegających refundacji przez Komisję Europejską środków budżetu państwa przeznaczonych na realizację projektów pomocy technicznej, projektów w ramach programów EWT oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 4 lit. b tiret drugie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
23. współfinansowanie UE - zgodnie z art. 2 pkt 31 ustawy wdrożeniowej, środki pochodzące z budżetu środków europejskich, o którym mowa w art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, oraz podlegające refundacji przez Komisję Europejską środki budżetu państwa przeznaczone na realizację projektów pomocy technicznej, wypłacane na rzecz beneficjenta albo wydatkowane przez państwową jednostkę budżetową w ramach projektu - w przypadku krajowego lub regionalnego programu operacyjnego oraz środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego pochodzące z budżetu programu EWT, wypłacane na rzecz beneficjenta w ramach projektu - w przypadku programu EWT;
24. wydatki kwalifikowalne - koszt lub wydatek poniesiony w związku z realizacją projektu w ramach RPO WZ, który kwalifikuje się do refundacji, rozliczenia (w przypadku systemu zaliczkowego) zgodnie z umową o dofinansowanie;
25. wydatki niekwalifikowalne - każdy wydatek lub koszt poniesiony w związku z realizacją Projektu, który nie jest wydatkiem kwalifikowalnym;
26. wykonawca - osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która oferuje określone produkty lub usługi na rynku lub zawarła umowę w sprawie realizacji zamówienia będącego efektem działań podjętych przez zamawiającego w projekcie realizowanym w ramach RPO WZ;
27. zryczałtowana procentowa stawka dochodów - wskaźnik wyrażający stosunek zdyskontowanych dochodów DNR do zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych (DIC), w projekcie typowym dla danego sektora, podsektora lub typu, stosowany celem obliczenia poziomu dofinansowania dla projektu lub też osi priorytetowej bądź działania.

¹ Stopa dofinansowania dla projektu rozumiana jako % dofinansowania wydatków kwalifikowalnych.

Wprowadzenie

Niniejsza instrukcja jest przeznaczona dla osób opracowujących studia wykonalności dla projektów inwestycyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020. Celem instrukcji jest ujednolicenie zasad przygotowywania i pisania studiów wykonalności, w szczególności przyjmowania założeń, parametrów, a także metodologii prowadzenia obliczeń.

Zadaniem studium wykonalności jest wybór takiego rozwiązania techniczno-technologicznego, które jednocześnie:

- umożliwi realizację postawionych wcześniej celów,
- przyczyni się do rozwiązania problemów zidentyfikowanych w danej jednostce,
- wykorzystywać będzie istniejące zasoby i środki,
- zagwarantuje trwałość wybranego rozwiązania.

Studium wykonalności powinno być postrzegane zarówno przez jego autorów, jak i ewaluatorów, jako kompendium wiedzy o projekcie. Powinno ono stanowić podstawowy dokument gromadzący i systematyzujący istniejące informacje dotyczące projektu oraz uzupełniać je o szereg analiz. Może jednocześnie stanowić punkt wyjścia do opracowania dalszych dokumentów (np. wniosku o dofinansowanie projektu).

Zgodnie z Wytycznymi MIR w zakresie projektów generujących dochód studium wykonalności powinno umożliwić dokonanie oceny projektu przez właściwą instytucję oraz przeprowadzenie identyfikacji, czy projekt jest projektem generującym dochód w myśl art. 61 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, jak również umożliwić określenie wartości i poziomu dofinansowania.

Zasady opracowania studium wykonalności dla projektów przygotowywanych na lata 2014-2020 różnią się w pewnym stopniu od zasad obowiązujących w latach 2007-2013.

Wprowadzenie zmian spowodowane było:

- zmianą zaleceń Komisji Europejskiej (KE) poprzez wydanie Metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści (stanowiącej załącznik III do Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”) oraz Przewodnika po analizie kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych Komisji Europejskiej z grudnia 2014 r. (zwanego dalej „Przewodnikiem AKK”),
- zmianą wytycznych krajowych poprzez wydanie przez MIR Wytycznych w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014 – 2020, MIIH/H/2014-2020/7(01)03/2015, Warszawa, 18 marca 2015 r. (dalej zwane „Wytycznymi MIIH”),
- doświadczeniami z dotychczasowego wdrażania projektów współfinansowanych z funduszy strukturalnych.

W obowiązującym porządku prawnym podstawami prawnymi wymagań stawianych wobec analiz finansowo-ekonomicznych na potrzeby wsparcia z regionalnych programów operacyjnych są:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy

ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (w szczególności art. 61, art. 100-103, pkt. 92 preambuły) (Dz.U.UE.L.2013.347.320 z późn. zm.). Zwane dalej: Rozporządzenie ogólne 1303/2013.

- Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (w szczególności art. 15-19 i Załącznik nr I Okresy odniesienia) (Dz.U.UE.L.2014.138.5 z późn. zm.). Zwane dalej: Rozporządzenie delegowane 480/2014.
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania z kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” (w szczególności art. 3 i Załącznik nr III wskazania metodologiczne dot. zasad przeprowadzania analizy kosztów i korzyści) (Dz.U.UE.L.2015.38.1). Zwane dalej Rozporządzenie wykonawcze 2015/207.
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2016 r., poz. 217 tj. ze zm.), zwana dalej „ustawą wdrożeniową”

Instrukcja powinna być stosowana do projektów inwestycyjnych (które zakładają ponoszenie nakładów inwestycyjnych).

W polskiej literaturze, jak i w praktyce gospodarczej tradycyjnie mówi się o procesie inwestycyjnym, przy czym kategoria ta jest stosunkowo uniwersalna w tym sensie, że odnosi się do inwestycji różnych podmiotów, w tym dużych projektów infrastrukturalnych inicjowanych przez rząd, projektów jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów komercyjnych, czy też gospodarstw domowych. Projekty inwestycyjne posiadają dwojaki charakter. W gospodarce rynkowej podmioty gospodarcze, w zależności od działalności, jaką prowadzą inwestować mogą w majątek trwały oraz w papiery wartościowe. Pierwszy typ działalności określa się jako: inwestycje bezpośrednie, natomiast drugi inwestycje pośrednie. Nazewnictwo takie jest w pełni uzasadnione, gdyż inwestycje bezpośrednie bazują na modernizacji oraz udoskonalaniu prowadzonej działalności, a inwestycje pośrednie zakładają zyski z działalności obcych firm i przedsięwzięć gospodarczych, które to mogą mieć różnoraki charakter.

W przedmiotowym kontekście za projekty inwestycyjne powinny być traktowane tylko inwestycje bezpośrednie, które zaliczają się do przynajmniej jednej z poniższych kategorii:

- I. **Modernizacyjne** - ukierunkowane głównie na zmniejszenie kosztów finansowych lub społecznych, przeprowadzane są zazwyczaj równolegle z inwestycjami odtworzeniowymi.
- II. **Odtworzeniowe** - polegające na zastępowaniu zużytych oraz przestarzałych aktywów nowymi. Ich celem jest przede wszystkim zapobieganie wzrostowi kosztów funkcjonowania określonych systemów lub technicznego stwarzania majątku, co mogłoby narazić jego użytkowników i otoczenie na niekorzystne skutki.
- III. **Rozwojowe** - mają na celu zwiększenie szeroko rozumianego potencjału organizacji lub jednostki samorządu terytorialnego, w tym również zaspokajających w większym stopniu potrzeby mieszkańców.

IV. Strategiczne - chroniące wnioskodawcę przed ewentualnymi niekorzystnymi zmianami w przyszłości.

Niniejsza instrukcja powinna być stosowana do projektów niezaliczanych do dużych projektów, w tym dużych projektów hybrydowych w rozumieniu Rozporządzenia ogólnego 1303/2013. Do projektów dużych należy stosować rozszerzony zakres poszczególnych analiz, zdefiniowany w Wytycznych MIiR oraz Przewodniku AKK lub odpowiednich dla sektora Niebieskich księgach przygotowanych we współpracy z Inicjatywą Jaspers.

Zgodnie z art. 100 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, duży projekt to operacja inwestycyjna obejmująca „szereg robót, działań lub usług służących wykonaniu niepodzielnego zadania o sprecyzowanym charakterze gospodarczym lub technicznym, które posiadają jasno określone cele i której całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 50 000 000 EUR”.

Całkowite koszty kwalifikowalne to część kosztów inwestycji, które kwalifikują się do współfinansowania z UE. W przypadku operacji podlegających postanowieniom art. 9 pkt 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (Cel tematyczny „Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej”), próg finansowy służący identyfikacji dużych projektów został ustalony na 75 000 000 EUR.

Jednym z kluczowych elementów Studium Wykonalności jest wyliczenie luki finansowej w projektach generujących dochód po ich ukończeniu. Przy czym „dochód” oznacza wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi, pomniejszone o wszelkie koszty operacyjne i koszty odtworzenia wyposażenia krótkotrwałego poniesione w okresie odniesienia. Oszczędności kosztów działalności osiągnięte przez operację są traktowane jako dochody, chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność.

Projekt nie musi generować przychodów, aby został uznany za generujący dochód. Wystarczy, że generuje oszczędności kosztów operacyjnych, które nie są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność.

W przypadku gdy projekt jest zidentyfikowany jako generujący dochód oraz projekt nie mieści się w wykluczeniach określonych w art. 61 ust. 8 Rozporządzenia ogólnego 1303/2013, istnieje konieczność zastosowania metody luki w finansowaniu lub zryczałtowanych stawek procentowych dochodów do obliczenia maksymalnej wartości i maksymalnego poziomu dofinansowania.

Art. 61 ust. 3 Rozporządzenia ogólnego 1303/2013 wprowadza możliwość zastosowania zryczałtowanej procentowej stawki dochodów określonej dla sektora lub podsektora właściwego dla danej operacji. Celem wprowadzenia tej metody jest uproszczenie systemu wdrażania programów operacyjnych. Stosując zryczałtowane procentowe stawki dochodów zakładamy, że uwzględnia on całość dochodów wygenerowanych przez projekt w fazie realizacji i po ukończeniu.

Decyzję o zastosowaniu zryczałtowanej procentowej stawki dochodów podejmuje Instytucja Zarządzająca i jest ona wskazana w SOOP.

Założenia makroekonomiczne przyjmowane w Studium wykonalności muszą być zgodne z założeniami określonymi w aktualnym na dzień przygotowywania dokumentu załączniku do Wytocznych MIiR – Warianty rozwoju gospodarczego Polski.

Studium wykonalności musi uzasadniać zapisy we wniosku o dofinansowanie. Wniosek o dofinansowanie wraz ze studium wykonalności muszą pozwolić na dokonanie oceny projektu w ramach kryteriów przyjętych dla działania z którego ma być dofinansowany projekt.

W zależności od zróżnicowania wartości projektów można dokonać pewnych uproszczeń w przygotowaniu studiów wykonalności.

W załączeniu do niniejszej instrukcji dodano arkusz wskazujący na zakres studium wykonalności właściwy dla odpowiednich progów zróżnicowania projektu. (Załącznik nr 1) Arkusz określa minimalny zakres SW, wymagany przez IZ. Wnioskodawca powinien przygotować studium w szerszym zakresie, jeżeli jego zdaniem szczególne uwarunkowania projektu lub zapisy wytycznych MIiR nakładają taki obowiązek.

Ze względu na całkowitą wartość wydatków kwalifikowalnych w projekcie wskazano trzy progi różnicujące wymagany zakres SW:

- do 250 tys. Euro,
- od 250 tys. Euro do 1 mln Euro,
- powyżej 1 mln Euro.

Dodatkowo, osobno wskazano minimalny zakres SW dla projektów objętych pomocą publiczną dla których maksymalną kwotę dofinansowania należy ustalić poprzez indywidualną weryfikację potrzeb uwzględniającą zyski operacyjne.

Mając na uwadze, że minimalny zakres studium wykonalności jest ściśle związany z tematyką projektów generujących dochód na potrzeby zakwalifikowania projektu do jednego z trzech ww. progów wartościowych należy stosować kurs Euro właściwy dla identyfikowania projektu jako generującego dochód. Oznacza to, że wnioskodawca kwalifikując projekt do odpowiedniego progu posługuje się kursem wymiany EUR/PLN, stanowiącym średnią arytmetyczną kursów średnich miesięcznych Narodowego Banku Polskiego, z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Miesięczny kurs EUR/PLN jest publikowany na stronie http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/kursy/arch_a.html w tabeli Kursy średnioważone walut obcych w złotych (Tabela A).

W celu ułatwienia pracy nad studium wykonalności IZ RPO WZ przygotowała tabele do wykorzystania: *formularz do wypełnienia w formacie MS Word oraz formularz do wypełnienia w formacie MS Excel. Formularze nie są obligatoryjne, mają charakter pomocniczy. Wnioskodawca może przygotować analizę w oparciu o własne tabele, pod warunkiem ujęcia w nich minimalnego zakresu, określonego w załączniku nr 1. W każdym przypadku (wykorzystania formularzy przygotowanych przez IZ RPO WZ lub własnych) Wnioskodawca jest zobowiązany do zapewnienia zgodności kalkulacji z rozporządzeniami unijnymi, przepisami prawa krajowego oraz wytycznymi MIiR.*

Dodatkowo w przypadku realizacji projektu w systemie kilku podmiotów (partnerstwo, system beneficjent-operator) wyróżniono niektóre tabele kolorem niebieskim (które powinny zostać powielone).

Jeśli Partnerstwo składa się z Lidera i dwóch Partnerów liczba tabel powinna zostać zwiększona do czterech. Dla wnioskodawcy-beneficjenta oraz każdego Partnera osobno oraz dla wartości odnoszących się do całego projektu wspólnie.

Zasady sporządzania analizy finansowej dla projektów hybrydowych reguluje rozdział 5.10.

1. Przedstawienie kontekstu społeczno-ekonomicznego, instytucjonalnego i politycznego

1.1. Syntetyczny opis otoczenia, w którym projekt będzie realizowany

Pierwszy etap analizy projektu ma na celu opisanie kontekstu społecznego, ekonomicznego, politycznego i instytucjonalnego, w którym będzie on realizowany.

Przedstawienie kontekstu jest istotne z punktu widzenia prognozy przyszłych trendów, zwłaszcza analizy popytu. Możliwość trafnego prognozowania liczby użytkowników, zysków i kosztów zależy często od celności oceny społecznych i makroekonomicznych uwarunkowań danego regionu. W związku z tym oczywiste jest, iż należy upewnić się, czy założenia w zakresie – na przykład – PKB czy wzrostu liczby ludności są spójne z danymi uwzględnionymi w RPO WZ 2014-2020 oraz innymi sektorowymi lub regionalnymi planami województwa i Polski.

Lp.	Zakres informacji	Opis
1.1.1	Kontekst społeczno-ekonomiczny	Jakie są społeczno-ekonomiczne uwarunkowania kraju/regionu, istotne z punktu widzenia projektu, czyli m.in. dynamika zmian demograficznych, oczekiwana stopa wzrostu PKB, uwarunkowania rynku pracy, trendy w zakresie bezrobocia itp.?
1.1.2	Aspekty, polityczne i instytucjonalne	Jakie są aspekty polityczne i instytucjonalne, w tym istniejąca polityka gospodarcza i plany rozwojowe, organizacja i zarządzanie usługami, które będą świadczone/tworzone w ramach projektu, a także potencjał i jakość zaangażowanych w projekt instytucji?
1.1.3	Bieżące wyposażenie w infrastrukturę i świadczone usługi	Jakie jest bieżące wyposażenie w infrastrukturę i świadczone usługi, w tym wskaźniki/dane dotyczące zasięgu i jakości świadczonych usług, bieżących kosztów operacyjnych oraz taryf/opłat uiszczanych przez użytkowników (jeśli dotyczy)?
1.1.4	Inne informacje	Jakie są inne informacje i dane statystyczne istotne z punktu widzenia lepszego opisu kontekstu, na przykład występujące problemy natury środowiskowej, organy środowiskowe, które trzeba będzie zaangażować itp.?
1.1.5	Odbiór społeczny	Jakie jest postrzeganie planowanej usługi przez społeczeństwo i jego oczekiwania względem niej, np. poglądy organizacji społeczeństwa obywatelskiego, oczekiwania społeczeństwa w stosunku do świadczonych usług

1.2. Opis stanu aktualnego, na który projekt będzie miał wpływ

Analiza ma na celu sprawdzenie, czy projekt jest odpowiedni do kontekstu, w jakim jest realizowany. Każdy projekt jest włączony do istniejących wcześniej systemów z własnymi zasadami i charakterystykami, co stanowi nieuchronną trudność, której nie można pominąć. Inwestycje mające na celu świadczenie usług dla obywateli mogą zrealizować swoje cele przez włączenie nowych lub zmodernizowanych obiektów do istniejącej infrastruktury. Niezbędna jest zatem współpraca z różnymi interesariuszami działającymi w ramach systemu. Odpowiednia polityka gospodarcza, wysokiej jakości instytucje i silne zaangażowanie polityczne mogą pomóc w realizacji projektów i zarządzaniu nimi oraz osiągnięciu większych korzyści. Krótko mówiąc, łatwiej przeprowadzać inwestycje, gdy kontekst jest bardziej sprzyjający. Z tego względu począwszy od etapu

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

projektowania i oceny projektu należy brać pod uwagę konkretny kontekst jego realizacji. W niektórych przypadkach potrzebne mogą być pewne ulepszenia w zakresie struktury instytucjonalnej w celu zapewnienia odpowiedniego wykonania projektu.

Opis stanu obecnego powinien przede wszystkim koncentrować się na **charakterystyce istniejących elementów**, które mogą zostać wykorzystane w projekcie oraz otoczenia z nim związanego. Już na tym etapie powinny być wskazane lub chociaż zaakcentowane problemy jakie generuje brak lub niedostateczne działania objęte projektem.

Lp.	Zakres informacji	Opis
1.2.1	Tło projektu	Jaki obszar objęty jest potencjalnym oddziaływaniem przyszłego projektu? Ile miejscowości obejmuje? Jaka jest gęstość i rodzaj zabudowy? Ile mieszkańców go zamieszkuje? Jaką część stanowią gospodarstwa domowe? Jaki jest przeciętny dochód przypadający na mieszkańca w obszarze projektu (w tym w stosunku do średniej dla województwa i Polski)? Jaki jest profil obszaru (rolniczy, przemysłowy, turystyczny, miejski itp.)? Ile przedsiębiorstw znajduje się na tym terenie? Jakiej wielkości? Jaki jest profil przedsiębiorstw? Jaki jest ich udział w tworzeniu lokalnego / regionalnego rynku pracy? Jak wygląda rozwój ekonomiczny obszaru objętego projektem na tle województwa i Polski?
1.2.2	Istniejący stan	Opis stanu istniejącego powinien określać kluczowe kwestie dla branży objętej projektem. Powinny to być dane o istniejącym systemie (jeśli projekt ma się wpisywać w ten system lub go zmieniać). Należy w tym miejscu określić rynek, na którym będzie funkcjonowała infrastruktura powstała w wyniku realizacji projektu. Jeśli będzie to potrzebne w dalszych częściach studium wykonalności należy w tym miejscu określić zależności podmiotu zarządzającego istniejącą infrastrukturą z dostawcami surowców/usług oraz z odbiorcami produktów/usług. W sektorach gdzie to jest uzasadnione powinien znaleźć się stopień zaspokojenia popytu na usługi/produkty, które są oferowane dotychczas na rynku. Syntetyczny opis powinien wskazywać na poziom wykorzystania istniejącej infrastruktury i dawać bazę do uzasadnienia projektu w dalszych częściach studium wykonalności. Opis ten powinien w miarę możliwości opierać się i przywoływać twarde dane historyczne (ceny, wskaźniki, dane statystyczne, itp.). W niniejszym punkcie powinny znaleźć się źródła danych w oparciu, o które zbudowany jest opis.
1.2.3	Podstawowe rozwiązania oraz parametry techniczne i technologiczne istniejących rozwiązań	Jeżeli projekt dotyczy modernizacji / rozbudowy / przebudowy / remontu istniejącej infrastruktury, należy ją opisać skupiając się na elementach istotnych z punktu widzenia projektu. Jeżeli projekt dotyczy budowy nowej infrastruktury, należy skupić się na otoczeniu społeczno-gospodarczym, ze szczególnym uwzględnieniem otaczającej infrastruktury komplementarnej i substytucyjnej. Opis w tej sekcji musi być adekwatny do specyfiki branży objętej projektem. Należy w tym miejscu skoncentrować się na charakterystyce rozwiązań oraz parametrów technicznych i technologicznych istniejących rozwiązań, które dają bazę do oceny potrzeby realizacji projektu w dalszej części studium wykonalności.
1.2.4	Analiza interesariuszy	Kto był inicjatorem zmian? Dlaczego inicjatorowi zależy na zmianach? W jaki sposób zmiany go dotyczą? W jaki sposób projektodawca dowiedział się o inicjatywie zmian?
1.2.5	Potrzeby mieszkańców	Należy w tym miejscu dokonać identyfikacji potrzeb mieszkańców w kontekście infrastruktury objętej wsparciem w ramach projektu. Określić w jaki sposób mieszkańcy/podmioty gospodarcze/instytucje zaspokajają swoje potrzeby w ramach istniejących rozwiązań. W sposób zwięzły należy opisać czy istniejąca infrastruktura jest funkcjonalna dla interesariuszy projektu (dostępność, łatwość obsługi, uciążliwość dla mieszkańców, jakość użytkowania, jakość usług, efektywność ekonomiczna, satysfakcja z użytkowania, itp.).
1.2.6	Niedogodności i problemy dla mieszkańców	Czy z powyższego opisu wynikają niedogodności i problemy dla mieszkańców / podmiotów gospodarczych / turystów itp.? Jaka jest jakość i stopień zaspokajania potrzeb beneficjentów oraz utrudnienia wynikające z dotychczasowych rozwiązań/technologii? Jakie niedogodności i problemy dla mieszkańców / podmiotów gospodarczych / turystów itp. z tego wynikają? Jaka jest jakość i stopień zaspokajania potrzeb beneficjentów oraz utrudnienia wynikające z dotychczasowych rozwiązań/technologii? Dlaczego do tej pory nie zostały one zaspokojone?

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis																							
1.2.7	Uwarunkowania realizacji projektu	<p>Uwarunkowania realizacyjne planowanego projektu wynikają z dokumentów strategicznych, uwarunkowań prawnych, warunków środowiskowych, geologicznych i geotechnicznych, ochrony konserwatorskiej terenu i innych warunków. W szczególności należy tu wskazać nawiązania projektu do danego dokumentu strategicznego np. pokazać, że problemy, które ma rozwiązać projekt oraz narzędzia do ich rozwiązania są w w/w dokumentach wskazane.</p> <p>Jakie są uwarunkowania realizacyjne planowanego projektu wynikające z:</p> <ul style="list-style-type: none">↳ dokumentów strategicznych (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, Lokalne Programy Rewitalizacji itp. w zależności od rodzaju projektu),↳ uwarunkowań prawnych (np. własność gruntu),↳ warunków środowiskowych, geologicznych i geotechnicznych, ochrony konserwatorskiej terenu (czy układ urbanistyczny, ruralistyczny lub historyczny (na którym jest projektowany obiekt budowlany) jest wpisany do rejestru zabytków oraz czy podlega ochronie na podstawie ustaleń MPZP)?↳ innych warunków (np.: związanych z BHP, przepisów przeciwpożarowych). <p>Czy uwarunkowania te miały wpływ na przyjęte wcześniej rozwiązania w kontekście istniejącej lub okalającej infrastruktury?</p>																							
1.2.8	Komplementarność z innymi projektami	<p>Komplementarność to wzajemne uzupełnianie się lub dopełnianie projektów. Jednym z rodzajów komplementarności jest aspekt funkcjonalny. Oznacza to, że projekt odzwierciedla strategię osiągnięcia celu nadrzędnego tj. wybrania rozwiązań mających poprawić sytuację, ale z reguły nie obejmuje wszystkich przyczyn składających się na główny (nadrzędny) problem, drugi - komplementarny - projekt powinien być kolejną dopełniającą strategią rozwiązania problemu.</p> <p>Przykładowo samo zakupienie sprzętu komputerowego dla szkół nie spowoduje wzrostu umiejętności i stopnia wykorzystania ICT, żeby uzyskać ten cel konieczne mogą być także szkolenia z tego zakresu. I odwrotnie samo szkolenie, bez możliwości praktycznego wykorzystania umiejętności nie przyniesie założonego celu nadrzędnego.</p> <p>Jest to zjawisko pożądane, gdyż z podejść do komplementarności najbardziej wartościowe jest podejście funkcjonalne, ponieważ może ono potencjalnie przyczynić się do powstania największej wartości dodanej.</p> <p><u>Zaleca się wykorzystanie prostej matrycy punktowej oceny funkcjonalnej komplementarności projektów.</u></p>																							
1.2.9		<table><tr><td></td><td colspan="7">Nazwy projektów przyjętych za punkt odniesienia</td></tr><tr><td rowspan="2">Nazwa przedmiotowego projektu, który zamierza realizować wnioskodawca</td><td>Cel</td><td>Działania</td><td>Rezultaty</td><td>Zasięg terytorialny</td><td>Użytkownicy</td><td colspan="2">Synergia</td></tr><tr><td>L. zbieżnych punktów</td><td>L. zbieżnych punktów</td><td>L. zbieżnych punktów</td><td>L. zbieżnych punktów</td><td>L. zbieżnych punktów</td><td colspan="2">L. zbieżnych punktów</td></tr></table>		Nazwy projektów przyjętych za punkt odniesienia							Nazwa przedmiotowego projektu, który zamierza realizować wnioskodawca	Cel	Działania	Rezultaty	Zasięg terytorialny	Użytkownicy	Synergia		L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	
	Nazwy projektów przyjętych za punkt odniesienia																								
Nazwa przedmiotowego projektu, który zamierza realizować wnioskodawca	Cel	Działania	Rezultaty	Zasięg terytorialny	Użytkownicy	Synergia																			
	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów	L. zbieżnych punktów																			

Jednym z ważniejszych elementów jest wiarygodność podawanych informacji. Wiarygodność wzmacniają:

- ↳ wykorzystane źródła statystyczne,
- ↳ dokumenty strategiczne gminy / powiatu / województwa,
- ↳ analizy prowadzone na potrzeby danego obszaru i projektu,
- ↳ wreszcie dokumentacja zdjęciowa obszaru.

Jak widać, opis stanu obecnego jest znacznie rozbudowany i szczegółowy, jednakże celem opisu jest oddanie pełnego obrazu rzeczywistości projektowej i przedstawienie środowiska, w którym będzie realizowany projekt. Opis stanu obecnego jest również podstawą oceny **potrzeby**

realizacji projektu. Należy jednak tak przygotować tę sekcję by zawrzeć wyłącznie informacje związane z projektem i stanowiące dla niego tło. Zbyt rozbudowany opis może powodować zaciemnienie tego obrazu.

2. Definicja celów projektu

2.1. Opis potrzeby realizacji projektu

Opis potrzeby realizacji projektu to **kluczowy moment studium**, który daje podstawę do rozważenia możliwości sfinansowania danego projektu. Jest to moment, który uosabia problemy społeczności – interesariuszy (ang. *stakeholders*) projektu, które dany projekt ma rozwiązać. Generalna logika interwencji funduszy Unii Europejskiej zakłada rozwiązywanie określonych problemów socjoekonomicznych, dlatego też ich określenie jest **konieczne**, aby istniała uzasadniona potrzeba realizacji projektu. *Analiza problemu/ów ma za zadanie określić negatywne aspekty sytuacji w jakiej znajdują się potencjalni interesariusze projektu. Można więc powiedzieć, że jest to pesymistyczne spojrzenie na aktualną sytuację².*

Podczas określania potrzeb wnioskodawca projektu powinien skoncentrować się na kwestiach szczegółowych a nie ogólnych, takich jak rozwój gospodarczy. Należy je również określić ilościowo i objaśnić: np. stopień i stopa wzrostu zagęszczenia ruchu na skutek urbanizacji, wskaźniki pogorszenia się jakości wody w wyniku industrializacji, ryzyko deficytu w zakresie dostaw energii na skutek zwiększonego popytu itp.

Analiza potrzeb polega na określeniu nie tylko negatywnych aspektów obecnej sytuacji, a także na ustaleniu hierarchii przyczynowo – skutkowej pomiędzy najważniejszymi problemami. Zalecany narzędnikiem służącym do przeprowadzenia analizy problemów oraz prezentacji jej wyników (potrzeba realizacji projektu) jest drzewo problemów. Sugeruje się, aby wnioskodawcy tworzyli drzewa problemów dla projektów zgłaszanych do dofinansowania, ponieważ za ich pomocą można w zadowalający sposób uzasadnić potrzebę realizacji projektu. Dobry projekt leczy przyczyny a nie skutki!

Drzewo problemów jest jednym z trzech etapów definiowania celów i ustalenia możliwych strategii rozwiązania podstawowego problemu. Dla drzewa problemów należy zbudować analogiczne drzewo celów, gdzie każdemu problemowi należy przyporządkować cel. Dopiero po zbudowaniu drzewa celów możliwe jest wybranie tzw. ścieżki krytycznej w dojściu do założonych efektów.

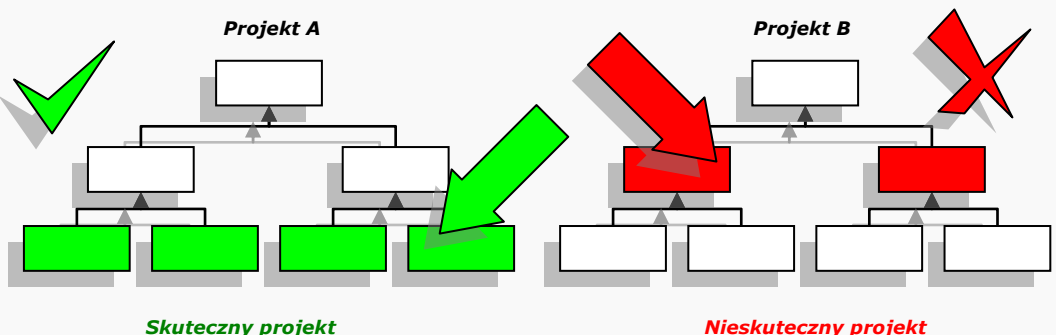
W oparciu o drzewa problemów mogą być konstruowane strategiczne warianty realizacji celów.

Lp.	Zakres informacji	Opis
2.1.1	Analiza problemów i potrzeb	Analiza problemów powinna dotyczyć problemów, które dotyczą interesariuszy projektu (ale jedynie w kontekście przedmiotu projektu), a w tym w szczególności:
2.1.1.1	Rozpoznanie problemów	Jakie problemy odczuwają różni interesariusze projektu? Jakież są źródła tej analizy? W celu identyfikacji problemów można odwołać się np. do przeprowadzenia konsultacji z interesariuszami, wcześniej przeprowadzonych badań na danym obszarze lub obszarze o podobnych problemach, artykułów naukowych, źródeł statystycznych. Należy pamiętać, że bardzo ważne jest przedstawienie dowodów i źródeł wykorzystywanych danych i informacji. Od kiedy istnieją potrzeby realizacji projektu? Dlaczego do tej pory nie zostały zaspokojone?
2.1.1.2	Związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy problemami	Jakie są związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy problemami? Wskazanie głównego problemu, od którego rozpoczyna się analizę. Co z czego wynika? Co jest przyczyną pozostałych problemów? Jak są powiązane pozostałe problemy z problemem głównym? Przy czym chodzi przede wszystkim o pokazanie związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy problemami, które będą rozwiązywane przez realizację danego projektu.

² Prezentacja pt. *Diagnoza potrzeb uczestników projektu*, J. Kosanowski, trener kluczowy Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego w Kielcach,

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis
2.1.2	Powiązanie z opisem stanu obecnego	Jakie są powiązania pomiędzy wykazanymi problemami, a przedstawionym wcześniej opisem otoczenia projektu? Czy wskazane potrzeby realizacji projektu są widoczne (wynikają) z analizy rynku i/lub charakterystyki instytucji?
2.1.3	Wybór problemów do rozwiązania przez projekt	W jaki sposób przeprowadzono selekcję problemów? Jakie problemy wybrano do rozwiązania przez projekt? Do rozwiązania których problemów projekt się przyczyni? Dlaczego? Skąd wynika potrzeba realizacji projektu? czy z potrzeb przedsiębiorców? czy z potrzeb samorządu lokalnego? czy z potrzeb lokalnych mieszkańców (miejsca pracy)? Czy projekt zaspokoi w pełni potrzeby inwestycyjne projektodawcy? Na jaki czas? Jeżeli nie, to w jakim zakresie? Dlaczego wybrano właśnie taki zakres projektu?
2.1.4	Wykorzystane instrumenty analizy potrzeb	<p>W tym miejscu należy opisać użyte do analizy problemów narzędzia. Może to być drzewo problemów lub inne instrumenty.</p> <p>Drzewo problemów <i>sensu stricto</i> jest graficzną wizualizacją procesu identyfikacji i analizy problemów określonej społeczności. Zasadniczo jednak aby mogło dojść do tej prezentacji sugeruje się przeprowadzenie kilku kroków, które wnioskodawca może potraktować jako wskazówki dla całej procedury opisu potrzeb realizacji projektu. Kluczowym i koniecznym warunkiem tworzenia drzewa problemów jest umożliwienie uczestniczenia w tym procesie grupie osób, których potrzeby i bariery mają zostać rozwiązane w wyniku realizacji projektu. Brak partycypacji (współuczestniczenia) społeczności, na którą ma oddziaływać projekt jest sprzeczny z ideą drzewa problemów, dlatego też zaleca się wnioskodawcom przeprowadzenie tych czynności w pierwszej kolejności.</p> <p>Jedną z zalecanych form jest rozdanie badanej grupie czystych kartek papieru, na których interesariusze będą zapisywać pojedyncze oświadczenia problemowe, które następnie mogą być posortowane w związki przyczynowo-skutkowe i zaprezentowane w formie drzewa. Cały proces powinien przebiegać następująco:</p> <p>Krok 1: Celem pierwszego etapu jest wywołanie dyskusji i tzw. burzy mózgów w wyniku, których zainteresowane strony wybiorą priorytetowy problem. Ten pierwszy krok może być całkowicie otwarty (bez wcześniejszych wyobrażeń czy sugestii dla zainteresowanych stron odnośnie proponowanych kwestii) albo bardziej skierowane na dookreślenie konkretnego problemu lub zjawiska (np. poprawy jakości wody w rzece) ustalonego w oparciu o wstępną analizę istniejących informacji i wstępnych konsultacji z zainteresowanymi stronami.</p> <p>Krok 2: Wskazanie jednego problemu startowego/głównego.</p> <p>Krok 3: Identyfikacja problemów związanych z problemem startowym.</p> <p>Krok 4: Ustanowienie hierarchii przyczynowo skutkowej: problemy, które bezpośrednio powodują problem startowy umieszczone są na poniżej; problemy, które są bezpośrednimi efektami problemów startowych są umieszczone powyżej.</p> <p>Krok 5: Postąpić analogicznie zgodnie z kryterium przyczyny i skutku z wszystkimi innymi problemami. Sortowaniu pozostałych problemów powinno zawsze towarzyszyć pytanie „co jest tego przyczyną?”. Jeśli wnioskodawca uzna, że generatorami danego problemu są dwa lub więcej problemy niższego rzędu umieszcza je na tej samej wysokości.</p> <p>Krok 6: Połączyć problemy strzałkami ilustrującymi związki przyczynowo skutkowe (zgodnie z kierunkiem zależności)</p> <p>Krok 7: Przejrzyć diagram i weryfikować jego poprawność i kompletność. Na tym etapie można ponownie poddać diagram pod dyskusję z interesariuszami stawiając pytanie: „czy istnieją jeszcze jakieś istotne problemy, które nie zostały wymienione?”. Jeśli tak, to należy je określić i uwzględnić w odpowiednim miejscu na wykresie.</p> <p>Krok 8: Ukończony diagram (drzewo problemów) warto rozpowszechnić, aby interesariusze mieli możliwość dalszego komentowania, a także zaakceptowania samego projektu w przyszłości.</p> <p>Na co należy uważać?</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ problemy muszą być sformułowane jako negatywne sytuacje; ↳ problemy muszą być rzeczywiste a nie przyszłe czy wyimaginowane; ↳ pozycja problemu w hierarchii nie odnosi się do jego ważności; ↳ problem nie jest wynikiem braku rozwiązania, ale istniejącą negatywną sytuacją; ↳ efekt konstruowania drzewa problemów zależy nie tylko od umiejętności osób koordynujących ten proces, ale również wiedzy i nastawienia przedstawicieli społeczności zaproszonych do analizy; ↳ w spotkaniach zespołów analizujących problemy powinno uczestniczyć od 20 do 30 osób. <p>Źródło: <i>European Commission, Project Cycle Management Guidelines, EuropeAid Co-operation Office General Affairs Evaluation, march 2004.</i></p> <p>Przykładowe drzewa problemów zamieszczono w Załączniku A.</p>

Lp.	Zakres informacji	Opis
		 <p>Projekt A</p> <p>Skuteczny projekt</p> <p>Projekt B</p> <p>Nieskuteczny projekt</p>
2.1.5	Podsumowanie analizy problemów	W tym miejscu należy przedstawić wnioski z przeprowadzonej analizy potrzeb. Wnioski powinny być sformułowane w taki sposób aby możliwe było uzasadnienie realizacji projektu.

2.2. Opis celów projektu

Zadaniem analizy celów jest przedstawienie stanu rzeczywistego, jaki ma być osiągnięty skutek interwencji przeprowadzonej w ramach projektu. Analiza umożliwia też określenie hierarchii celów i zbudowanie podstaw do określenia relacji nakłady – efekty. Analiza celów musi odpowiadać drzewu problemów opisanych w poprzednim punkcie.

W tym punkcie należy przełożyć potrzeby i problemy społeczności na cele projektu.

Zdefiniowane cele muszą być opisem przyszłego stanu rzeczy, który zaistnieje po rozwiązaniu problemów, zgodnie z techniką SMART tzn. cele powinny być tak określone, aby konkretnie, mierzalnie, osiągalnie, realistycznie wskazywały jakie korzyści można osiągnąć poprzez realizację danego projektu oraz powinny być określone w czasie.

Realizacja celu musi być mierzona za pomocą przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu. Należy pamiętać, że nie może być to wskaźnik produktu (nigdy celem projektu nie jest wybudowanie budynku lub zatrudnienie pracownika!). Wskaźnik musi być określony liczbowo lub jakościowo, ale tak, aby możliwe było określenie jego docelowej wartości i momentu, w którym zostanie osiągnięty. Co do zasady powinno się stosować wskaźniki rezultatu określone w SOOP dla określonego działania. W przypadku gdy jest to niemożliwe należy określić inny adekwatny sposób pomiaru realizacji celu.

Wskaźnik rezultatu jest z reguły wskaźnikiem względnym, dlatego jednostkę wskaźnika należy określać zawsze w kontekście czasu lub przestrzeni, np. os./rok, os./km², szt./km. Zdarzają się również wskaźniki względne, które nie muszą być odnoszone do czasu lub przestrzeni – są to wskaźniki pokazujące wzrost potencjału, np. wzrost przepustowości, wzrost liczby miejsc, wzrost liczby łóżek, przyrost mocy wytwórczej itp.

Cel i wskaźnik musi zostać osiągnięty w pewnym momencie. Z reguły jest to koniec projektu, ale może być to również znacznie później. Należy określić z dokładnością do miesiąca ten moment.

Należy określić również, skąd pozyskamy dane o wartości wskaźnika (źródło informacji). Może to być dział księgowości, kadr, lista obecności, rejestr sprzedaży, kartoteki itp. lub instytucja zajmująca się pomiarem danego wskaźnika (np. urząd gminy prowadzący rejestr przedsiębiorców).

W niniejszym rozdziale, powinna zostać wykazana zgodność celów projektu z dokumentami planistycznymi o charakterze ogólnym (innych niż branżowe), tj. ze strategiami rozwoju gminy, powiatu, Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.

Co do zasady nie ma potrzeby odwoływania się do strategii i planów ogólnopolskich czy europejskich. Wyjątkiem w tym zakresie jest konieczność wskazania, czy projekt jest zgodny ze Strategią Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 oraz Strategią UE Morza Bałtyckiego.

W wybranych działaniach zgodność ze Strategią Morza Bałtyckiego stanowi kryterium wyboru projektów i może przesądzać o kwalifikowalności projektu do dofinansowania z RPO WZ.

W dalszej kolejności należy odwołać się do strategii branżowych opracowanych na poziomie regionu oraz niższych.

Jeżeli chodzi o szczebel gminny i powiatowy, liczba i zakres opracowanych strategii branżowych może być bardzo różna i musi podlegać indywidualnemu rozpoznaniu w zależności od lokalizacji projektu. W tym miejscu należy odnieść się także do ewentualnych Kontraktów Samorządowych.

Zgodność celów projektu z danym dokumentem planistycznym można wykazywać w następujących formach:

- projekt jest wpisany do dokumentu planistycznego,
- cele projektu pokrywają się, są zbieżne lub realizują cele dokumentu planistycznego,
- projekt jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym,
- projekt nie wymaga zgodności z dokumentami strategicznymi.

W omawianym rozdziale należy również zaprezentować zgodność z dokumentami wskazanymi w SOOP RPO-WZ 2014-2020 dla poszczególnych działań/typów projektów i/lub sam fakt istnienia dokumentów planistycznych, których opracowanie leży po stronie Beneficjenta, a jest konieczne z punktu widzenia SOOP. Mowa tutaj m. in. o:

- Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych,
- Programie Rewitalizacji,
- Zintegrowanym Planie Mobilności Miejskiej,
- Planie Gospodarki Niskoemisyjnej,
- Planie Gospodarowania Wodami w Dorzeczu,
- Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z opracowanym w toku aktualizacji KPOŚK Masterplanem dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG zawierającym listę potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach,
- Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym,
- Planach inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wojewódzkich planów gospodarki odpadami tworzonych przez zarządy województw i zatwierdzone przez Ministra Środowiska,
- Mapach potrzeb zdrowotnych opracowanych przez Ministerstwo Zdrowia.

Na końcu niniejszego rozdziału należy zaznaczyć, czy projekt ma być realizowany w ramach Kontraktu Terytorialnego (lista podstawowa lub warunkowa).

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis						
2.2.1	Cele projektu	Cele muszą być: ↳ opisem przyszłego stanu rzeczy, który zaistnieje po rozwiązaniu problemów (a więc nigdy celem nie może być 'budowa obiektu'); ↳ pożądane przez inwestora i otoczenie (wynikają z analizy potrzeb); ↳ nakierowane na koncentrację środków na tym co ważne, efektywne kosztowo, a także możliwe do zrealizowania; ↳ zgodne z metodą SMART, każdy cel powinien być: (S) Specific – konkretny (M) Measurable – mierzalny (A) Actionable – przekładalny na działania (R) Realistic – realny/rzeczywisty (T) Timetabled – ujęty w ramy czasowe						
		Cel	Wskaźnik rezultatu	Sposób wyliczenia wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Czas osiągnięcia	Źródło pomiaru
		Cel musi być konkretny, nie ujęty zbyt ogólnie a także realistyczny (możliwy do osiągnięcia w założonym czasie).	Wskaźnik możliwy do określenia liczbowo lub jakościowy opis możliwej do zweryfikowania zmiany wywołanej realizacją projektu	Opis sposobu wyliczenia wartości liczbowej wskaźnika	Skwantyfikowana wartość liczbową wskaźnika	Skwantyfikowana wartość liczbową wskaźnika	RRRR-MM	skąd zaczerpnijemy informację, że cel został osiągnięty?
2.2.2	Zgodność projektu z celami RPO wraz z uzasadnieniem	Należy opisać i uzasadnić zgodność realizacji projektu z celem działania i szczegółowym opisem możliwych typów projektów, wydatków i innych obostrzeń. Obostrzenia są określone w poszczególnych działaniach SOOP RPO WZ i mają swoje odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów dla działania.						
2.2.3	Wkład w realizację 'Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020'	Należy pokazać, jak cele projektu oddziałują na cele strategiczne obszaru, na którym realizowany jest projekt oraz cele horyzontalne dotyczące danego typu projektu; w szczególności należy pokazać w jaki sposób i w jakim zakresie (np. w kontekście wskaźników realizacji) cele projektu spełniają cele 'Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020'.						
2.2.4	Zgodność projektu z celami Strategii Polski Zachodniej	Należy opisać i uzasadnić zgodność realizacji projektu z celami Strategii Polski Zachodniej.						
2.2.5	Zgodność projektu z celami Strategii Morza Bałtyckiego	Należy opisać i uzasadnić zgodność realizacji projektu z celami Strategii Morza Bałtyckiego.						
2.2.6	Zgodność z innymi strategiami branżowymi, lokalnymi, itp.	Należy opisać i uzasadnić zgodność realizacji projektu z celami innych dokumentów strategicznych/planistycznych.						
2.2.7	Zgodność z dokumentami wskazanymi w SOOP RPO-WZ 2014-2020 dla poszczególnych działań/typów projektów i/lub sam fakt istnienia dokumentów planistycznych, których opracowanie leży po stronie Beneficjenta	Należy opisać i uzasadnić zgodność realizacji projektu z dokumentami wskazanymi w SOOP RPO WZ 2014-2020, adekwatnie do wymagań stawianych dla działania, którego dotyczy projekt. Dokumentami takimi mogą być w zależności od charakteru projektu takie dokumenty jak Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Mapy potrzeb dla infrastruktury zdrowotnej, Mapy ryzyka powodziowego, masterplan do KPOŚK itp.						
2.2.8	Zgodność z Kontraktem	Jeśli projekt wynika z zapisów Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Zachodniopomorskiego, należy się do tego odnieść.						

Lp.	Zakres informacji	Opis
	Terytorialnym dla województwa zachodniopomorskiego	

3. Identyfikacja projektu

3.1. Elementy fizyczne i działania

Identyfikacja projektu odbywa się z uwzględnieniem definicji projektu, jako „szeregu robót, działań lub usług służących wykonaniu niepodzielnego zadania o sprecyzowanym charakterze gospodarczym lub technicznym, które posiadają jasno określone cele” (art. 100 (Przedmiot) rozporządzenia ogólnego (UE) nr 1303/2013). Te roboty, działania lub usługi powinny wnieść przyczynić się do osiągnięcia wcześniej zdefiniowanych celów. W celu zdefiniowania działań projektu należy przedstawić opis typu infrastruktury (linia kolejowa, elektrownia, sieć szerokopasmowa, oczyszczalnia ścieków itp.), rodzaju interwencji (nowa budowa, rehabilitacja, modernizacja itp.), świadczonej usługi (przewozy ładunków, gospodarowanie stałymi odpadami komunalnymi, dostęp do sieci szerokopasmowych dla przedsiębiorstw, działalność kulturalna) oraz lokalizacji.

Z tego względu kluczowe znaczenie ma fakt, że analiza musi koncentrować się na projekcie w całości jako **samowystarczalnej jednostce poddawanej analizie**, co oznacza, że nie może ona pominąć żadnej istotnej cechy ani elementu składowego (niedoskalowanie). Przykładowo, gdy brakuje dróg dojazdowych umożliwiających dostarczanie odpadów, nowe składowisko nie będzie mogło działać. W takim przypadku zarówno składowisko odpadów, jak i drogi dojazdowe, uznaje się za odrębny projekt. Projekt można ogólnie określić jako technicznie samowystarczalny, jeżeli istnieje możliwość wytworzenia stanowiącej funkcjonalną całość infrastruktury i uruchomienie usługi niezależnie od innych nowych inwestycji. Jednocześnie należy unikać włączania do projektu elementów, które nie mają zasadniczego znaczenia dla świadczenia przedmiotowej usługi (przeskalowanie).

W szczególności projekt jest wyraźnie zidentyfikowany, gdy:

- elementy fizyczne i działania, które będą realizowane w celu dostarczenia danego towaru lub usługi i osiągnięcia jasno zdefiniowanego zestawu celów, stanowią samowystarczalną jednostkę poddawaną analizie;
- zidentyfikowano podmiot odpowiedzialny za wdrażanie (określany mianem „beneficjenta”) i poddano analizie jego potencjał techniczny, finansowy i instytucjonalny (w przypadku projektów hybrydowych składanych przez podmiot publiczny przed dokonaniem wyboru partnera prywatnego analizie poddawany jest potencjał podmiotu publicznego oraz kryteria, które musi spełniać przedsiębiorca, aby móc wziąć udział w postępowaniu na wybór partnera prywatnego, w tym także uzasadnienie wyboru przedmiotowych kryteriów oraz ustalenia dotyczące przygotowania i monitorowania projektu hybrydowego oraz zarządzania nim); oraz
- odpowiednio określono obszar oddziaływania, beneficjentów końcowych i wszystkich istotnych interesariuszy („kto się kwalifikuje?”).

Identyfikacja projektu powinna dostarczyć zwięzłej i jednoznacznej informacji na temat jego całościowej koncepcji i logicznych ram i obejmuje ona:

- a) zarys i ogólny charakter projektu (tj. prezentację projektu jako przedmiotu przedsięwzięcia wraz z opisem, podaniem podstawowych parametrów technicznych, całkowitym kosztem inwestycji, w tym całkowitym kosztem kwalifikowalnym, lokalizacją itp.),

- b) analizę projektu w kontekście całego układu infrastruktury tj. funkcjonalne i rzeczowe powiązania między danym projektem a istniejącą infrastrukturą.

Identyfikacja projektu wymaga również ustalenia:

- całkowitego kosztu kwalifikowalnego projektu w celu określenia, czy analizowany projekt należy uznać za projekt duży w myśl art. 100 rozporządzenia nr 1303/2013 oraz
- czy dofinansowanie projektu stanowi pomoc publiczną, o której mowa w art. 107 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, dalej „TFUE” (Dz. Urz. UE 2008 C 115/47).

Niezbędne jest także ustalenie – na podstawie wyników analizy finansowej oraz przy uwzględnieniu wszystkich przesłanek wskazanych w art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013 – czy projekt należy do którejś z kategorii projektów generujących dochód.

3.1.1. Opis lokalizacji / miejsca realizacji projektu

Wnioskodawca zobowiązany jest jednoznacznie określić, w którym miejscu realizowany będzie projekt. Należy w tym celu podać nazwę powiatu i gminy, ewentualnie wszystkich powiatów i gmin, na terenie których będzie miała miejsce inwestycja. Jeśli to możliwe, należy wskazać dokładny adres (miejscowość, ulica i numer) oraz numery działek. Wnioskodawca może w tym miejscu przedstawić również mapy wskazujące ogólną lokalizację inwestycji lub wskazać załączniki do wniosku o dofinansowanie zawierające mapy szczegółowe. W przypadku projektów hybrydowych, w których w momencie wnioskowania o dofinansowanie partner prywatny nie został jeszcze wyłoniony i w których to właśnie ten partner odpowiada za zapewnienie nieruchomości, na której realizowany będzie projekt, nie ma konieczności załączania mapy obszaru projektu.

Wnioskodawca powinien wyraźnie zaznaczyć, czy projekt realizowany będzie na obszarze miejskim czy wiejskim. Ponadto należy określić, czy inwestycja jest zlokalizowana na obszarze sieci Natura 2000 oraz czy miejsce realizacji projektu posiada inne specyficzne cechy (szczególnie te, które mogą wpływać na kształt pozostałych analiz prezentowanych w studium wykonalności), np.:

- Specjalna Strefa Włączenia,
- obszar zdegradowany, zidentyfikowany w Programie Rewitalizacji,
- specjalna strefa ekonomiczna,
- park naukowo – technologiczny,
- park narodowy,
- park krajobrazowy,
- inne.

Opis lokalizacji/miejsca realizacji projektu powinien być spójny z zapisami wniosku o dofinansowanie.

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.1.1.1	Lokalizacja inwestycji	
	<i>Powiat(y)</i>	
	<i>Gmina(y)</i>	

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis
	<i>Miejscowość(ci)</i>	
	<i>Bardziej szczegółowa lokalizacja</i>	
3.1.1.2	Charakterystyka lokalizacji	<p>Analizując planowaną lokalizację, należy wziąć pod uwagę (szczegółowość opisów może być dostosowana do istniejących dokumentów – etapu przygotowywania projektu):</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ wszystkie warunki fizyko-topograficzne mające wpływ na projekt, ↳ powiązanie z innymi obiektami infrastrukturalnymi, ↳ zapotrzebowanie na media / paliwa / źródła energii i ich dostępność w danej lokalizacji, ↳ możliwość prowadzenia i zabezpieczenia budowy, stref ochronnych itp. <p>W przypadku gdy projekt nie ma charakteru stacjonarnego (np. zakup taboru autobusowego) należy to wskazać i w miarę możliwości określić zasięg oddziaływania projektu.</p>
3.1.1.3	Mapy / szkice / zdjęcia	<p>Należy tu umieścić stosowne mapki i szkice, sytuujące dane przedsięwzięcie zarówno w skali mikro jak i makro:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ mapę poglądową (plan orientacyjny w skali umożliwiającej pokazanie projektowanej inwestycji w otoczeniu), na której należy odnieść planowaną inwestycję do obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego terenu, powiązać (zaznaczyć) planowaną inwestycję z istniejącą, bądź planowaną inną infrastrukturą, ↳ dodatkowo, mapa powinna zawierać inwestycje towarzyszące (np. urządzenia techniczne zapewniające prawidłową dystrybucję), granice administracyjne województw, powiatów i gmin.
3.1.1.4	Typ infrastruktury i rodzaj interwencji	W tym punkcie należy określić ogólny opis typu infrastruktury, usługi której dotyczy projekt i rodzaj wymaganej interwencji.

3.1.2. Niezbędne rodzaje czynności / materiałów / usług

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.1.2.1	Zakres rzeczowy projektu: niezbędne rodzaje czynności / materiałów / usług	<p>W tym punkcie należy obligatoryjnie przedstawić (w zależności czy dane pozycje są adekwatne do projektu):</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ niezbędne prace, czynności (np. roboty budowlane, zakup materiałów), ↳ materiały (np. budowlane), ↳ usługi zlecane na zewnątrz, ↳ maszyny i urządzenia, <p>wykorzystywane w okresie realizacji projektu i będące podstawą do późniejszego określenia wartości niezbędnych nakładów inwestycyjnych.</p> <p>Jest to o tyle ważne, gdyż zestawienie to w połączeniu z uzasadnieniem zakresu rzeczowego projektu, w którym można odwołać się do celów projektu, analizy problemów itd., stanowi podstawę do zaszeregowania danego wydatku jako kosztu kwalifikowanego lub niekwalifikowanego.</p> <p>Nie ma potrzeby określania w tym punkcie szczegółowego kosztorysu projektu. Powinny być one przedstawione w uproszczonej formie.</p> <p>Należy w tym miejscu wymienić najważniejsze etapy i wykorzystane do ich realizacji adekwatne do projektu prace, materiały, usługi oraz maszyny urządzenia.</p>

3.1.3. Nakłady inwestycyjne na realizację projektu

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.1.3.1	Nakłady inwestycyjne	Na potrzeby identyfikacji projektu należy określić rodzaje nakładów inwestycyjnych (innowacyjne, odtworzeniowe, rozwojowe,

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis		
		modernizacyjne i strategiczne) wraz z ich przybliżoną szacowaną wartością. W tym miejscu należy dokonać uzasadnienia podziału na poszczególne kategorie i wskazać sekwencję dokonywanych nakładów inwestycyjnych niezbędnych do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów. Nakłady inwestycyjne powinny być usystematyzowane w formie działań/zadań. Wskazane jest takie określanie działań aby były całościowym elementem projektu. Dobór poszczególnych wydatków powinien być tak dokonany aby zakończenie działania było możliwe do zidentyfikowania. Prawidłowo określone działania powinno się dać określić wskaźnikiem produktu na poziomie projektu (nie muszą to być wskaźniki wymagane na poziomie SOOP).		
	Wyszczególnienie	Opis	Wartość	Termin zakończenia
	Działanie 1 [Wyszczególnić]	Opis działania/zadania		
	Wydatki całkowite [Wyszczególnić]	Opis wydatku		
	Wydatki kwalifikowalne [Wyszczególnić]	Opis wydatku		
	Działanie n [Wyszczególnić]	Opis działania/zadania		
	Wydatki całkowite [Wyszczególnić]	Opis wydatku		
	Wydatki kwalifikowalne [Wyszczególnić]	Opis wydatku		

3.2. Podmiot odpowiedzialny za projekt

Należy wskazać projektodawcę, tj. podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, i opisać jego **potencjał techniczny, finansowy i instytucjonalny**. Potencjał techniczny odnosi się do odpowiednich zasobów ludzkich i wiedzy eksperckiej pracowników w ramach organizacji wnioskodawcy projektu, które są przydzielone do projektu w celu zarządzania jego wdrażaniem a następnie funkcjonowaniem. Jeżeli zaistnieje potrzeba zatrudnienia dodatkowych pracowników, należy przedstawić dowody na to, że nie ma żadnych ograniczeń możliwości znalezienia odpowiednio wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy. Potencjał finansowy odnosi się do sytuacji finansowej podmiotu, który powinien wykazać, że jest w stanie zapewnić odpowiednie finansowanie zarówno podczas wdrażania, jak i przeprowadzania operacji. Jest to szczególnie istotne, gdy oczekuje się, że projekt będzie wymagać znacznego wpływu środków pieniężnych do kapitału obrotowego lub innego stanu nierównowagi finansowej (np. kredyt średnio/długoterminowy, cykl rozliczeniowy VAT itp.). Potencjał instytucjonalny odnosi się do wszystkich rozwiązań instytucjonalnych potrzebnych do wdrożenia projektu i jego funkcjonowania (np. utworzenie jednostki wdrażającej projekt), w tym kwestii prawnych i umownych dotyczących licencjonowania projektu. W razie potrzeby może zaistnieć konieczność zaplanowania i uwzględnienia w projekcie specjalnej zewnętrznej pomocy technicznej.

W przypadku gdy właściciel infrastruktury i jej operator to dwa różne podmioty, należy przedstawić opis spółki lub agencji będącej operatorem, która będzie zarządzać infrastrukturą (jeżeli jest już znana) i jej status prawny, kryteria zastosowane do jej wyboru oraz przewidywane ustalenia umowne pomiędzy partnerami, włączając w to mechanizm finansowania (np. pobieranie opłat/płatności za usługi, dotacje rządowe).

W przypadku projektów hybrydowych, w których przed złożeniem wniosku o dofinansowanie nie dokonano wyboru partnera prywatnego, jako podmiot odpowiedzialny za wdrożenie projektu należy wskazać podmiot publiczny który inicjuje projekt, zaś w pozostałych przypadkach tego z partnerów, który zgodnie z postanowieniami umowy PPP będzie pełnił funkcję beneficjenta.

Sposób wskazania potencjału technicznego, finansowego i instytucjonalnego w przypadku projektów hybrydowych uzależniony jest od tego, na jakim etapie wyboru partnera prywatnego składany jest wniosek o dofinansowanie oraz od tego, jaki podmiot ma pełnić rolę beneficjenta.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

W sytuacji wniosku składanego przez podmiot publiczny przed dokonaniem wyboru partnera prywatnego w studium należy opisać kryteria, które musi spełniać przedsiębiorca, aby móc wziąć udział w postępowaniu na wybór partnera prywatnego wraz z uzasadnieniem ich wyboru. Dodatkowo należy zamieścić opis ustaleń w zakresie przygotowania i monitorowania projektu hybrydowego oraz zarządzania nim. W praktyce oznacza to, że w tej części studium należy opisać, w oparciu o jaki potencjał techniczny, prawny, finansowy i administracyjny podmiot publiczny będzie przygotowywał projekt hybrydowy, dokona wyboru partnera prywatnego, a następnie będzie monitorował realizację umowy PPP.

Wniosek składany przez podmiot publiczny po wybraniu partnera prywatnego – podmiot publiczny powinien wypełnić tę sekcję w odniesieniu do swojego **potencjału jak również uwzględnić potencjał partnera prywatnego**.

3.2.1. Opis stanu aktualnego instytucji wdrażającej projekt

Lp.	Zakres informacji	Opis			
3.2.1.1	Dane formalno-prawne				
	<i>Typ beneficjenta</i>	Należy przyporządkować do typologii beneficjentów wskazanych w Regulaminie konkursu/naboru			
	<i>Podstawa prawna utworzenia</i>	dotyczy jednostek budżetowych			
	<i>Organ założycielski</i>	dotyczy jednostek budżetowych			
	<i>Zadania statutowe</i>	dotyczy jednostek budżetowych i organizacji pozarządowych			
	<i>Forma prawna</i>	dotyczy organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych			
	<i>Główni udziałowcy / akcjonariusze</i>	dotyczy podmiotów gospodarczych			
	<i>Krótki opis historii</i>	dotyczy organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych			
	<i>Krótki opis działalności</i>	dotyczy organizacji pozarządowych i podmiotów gospodarczych			
	<i>Perspektywy rozwoju</i>	dotyczy podmiotów gospodarczych			
3.2.1.2	Powiązania projektodawcy z innymi podmiotami	Należy opisać powiązania projektodawcy z innymi podmiotami zgodnie z poniższym wyszczególnieniem:			
	<i>powiązania prawne</i>				
	<i>powiązania właścicielskie</i>				
	<i>powiązania organizacyjne</i>				
3.2.1.3	Tytuł prawny do zawarcia umowy cywilno-prawnej	<p>Należy tu przedstawić udokumentowanie tytułu prawnego do zawarcia umowy cywilno-prawnej na realizację projektu i dysponowania majątkiem powstałym w wyniku realizacji projektu.</p> <p>Jako tytuł prawny do zawarcia umowy cywilno-prawnej należy rozumieć zbiór różnych źródeł i podstaw prawnych do uprawnień i praw, które przysługują Wnioskodawcy i których skutecznie można dochodzić. Może to być np. decyzja administracyjna, umowa cywilna.</p> <p>Należy zatem w tym miejscu przedstawić uwarunkowania prawne związane z realizacją przedsięwzięcia. Jeśli Wnioskodawca nie jest realizatorem przedsięwzięcia lub jeśli Wnioskodawca nie jest podmiotem, który będzie dysponował majątkiem powstałym w wyniku realizacji projektu to powyższe uwarunkowania należy wyjaśnić.</p>			
3.2.1.4	Doświadczenie projektodawcy	Należy opisać doświadczenie projektodawcy w realizacji podobnych przedsięwzięć – maksimum 5 projektów dofinansowanych z UE lub w inne inwestycje o podobnym charakterze			
	<i>Tytuł projektu</i>	Okres realizacji	Budżet projektu [tys. zł]	Źródło finansowania	Najważniejsze cele i rezultaty projektu
	1. ...	RRRR / RRRR			
	2. ...				
	3. ...				

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis			
4. ...					
5. ...					

3.2.2. Opis wdrażania projektu z punktu widzenia instytucjonalnego i proceduralnego

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.2.2.1	Płaszczyzna instytucjonalna wdrażania projektu	<p>Należy tu opisać:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ wszystkie zaangażowane w realizację projektu instytucje i organizacje; podział odpowiedzialności i zadań pomiędzy wszystkie instytucje, ↳ wszystkie osoby, instytucje i organizacje, na które realizacja projektu będzie miała wpływ, ↳ osoby biorące udział w realizacji projektu (przede wszystkim kierownika projektu), ich rolę, zadania i odpowiedzialność, ↳ zasoby techniczne niezbędne do realizacji projektu, ↳ wiedzę. <p>Jeśli wnioskodawca nie jest w stanie na obecnym etapie przygotowania projektu wskazać szczegółowej listy osób, instytucji, organizacji należy w tym miejscu określić wymagania, które zostaną postawione wobec osób, instytucji, organizacji przyjmujących odpowiedzialność za realizację projektu ze wskazaniem ich roli, zadań i odpowiedzialności.</p>
3.2.2.2	Płaszczyzna proceduralna wdrażania projektu	<p>Należy tu opisać:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ procedury, które będą wykonywane podczas realizacji projektu, np. sposoby śledzenia postępu prac, definiowania i weryfikowania punktów kontrolnych, formalne warunki odbioru prac itp., ↳ harmonogram prac przygotowawczych, w tym rozpisania przetargów, pozyskiwania odpowiednich zezwoleń itp., ↳ harmonogram realizacji projektu; musi być on zgodny z harmonogramem przygotowanym w punkcie 3.1.3 oraz 4.1.4.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

3.2.2.3	Partnerzy i opis zasad partnerstwa	<p>W przypadku, gdy projekt realizowany jest z udziałem innych podmiotów należy scharakteryzować zakres ich zaangażowania oraz kompetencje związane z jego realizacją. W szczególności należy opisać strukturę i zasady współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ prawną podstawę współpracy (umowę, porozumienie administracyjne , ↳ główne prawa i obowiązki partnera (-ów) związane z realizacją projektu, ↳ kwestie własności i finansowania przedmiotu projektu po zakończeniu jego realizacji, ↳ sposób zabezpieczenia środków finansowych, zasady rozliczeń i płatności, jeżeli partner uczestniczy w finansowaniu nakładów inwestycyjnych.
3.2.2.4	Partnerstwo PPP	<p>W przypadku projektów hybrydowych, dla których na etapie składania wniosku o dofinansowanie wybrano już partnera prywatnego, należy scharakteryzować zakres zaangażowania partnera prywatnego oraz jego kompetencje związane z realizacją projektu. W szczególności należy opisać strukturę i zasady współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ prawną podstawę współpracy, ↳ główne prawa i obowiązki partnera (-ów) związane z realizacją projektu, ↳ kwestie własności i finansowania przedmiotu projektu po zakończeniu jego realizacji, ↳ sposób zabezpieczenia środków finansowych, zasady rozliczeń i płatności, jeżeli partner uczestniczy w finansowaniu nakładów inwestycyjnych. <p>W przypadku projektów hybrydowych, w których na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie nie dokonano wyboru partnera prywatnego należy wskazać kryteria, które musi spełniać przedsiębiorca, aby móc wziąć udział w postępowaniu na wybór partnera prywatnego oraz zamieścić opis ustaleń w zakresie przygotowania i monitorowania projektu hybrydowego oraz zarządzania nim.</p>

3.2.3. Finansowanie pracy komórki odpowiedzialnej za wdrożenie projektu

Lp.	Zakres informacji	Opis		
3.2.3.1	Koszty funkcjonowania komórki odpowiedzialnej za wdrożenie projektu			
	<i>Koszty według rodzajów</i>	Średnioroczna wartość pozycji kosztów	Całkowita wartość pozycji kosztów (w okresie wdrożenia projektu)	Źródło finansowania pozycji kosztów (np. środki własne, dotacja, kredyt obrotowy)
	<i>Koszty paliwa</i>	zł	zł	
	<i>Koszty energii elektrycznej</i>	zł	zł	
	<i>Koszty innych mediów</i>	zł	zł	
	<i>Koszty materiałów</i>	zł	zł	
	<i>Koszty wynagrodzeń brutto z narzutami</i>	zł	zł	
	<i>Koszty usług obcych</i>	zł	zł	
	<i>Koszty remontów i konserwacji</i>	zł	zł	
	<i>Inne</i>	zł	zł	
	Razem koszty	zł	zł	x

3.2.4. Trwałość rezultatów projektu

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.2.4.1	Operator inwestycji	Jeżeli bieżącym zarządzaniem projektu zajmować się będzie inny niż projektodawca podmiot, należy wyjaśnić przyczyny, korzyści oraz formę prawną przekazania funkcji związanych z użytkowaniem / zarządzaniem danej infrastruktury. Należy określić jaki podmiot będzie zarządzał infrastrukturą powstałą w wyniku realizacji projektu, w tym sposób wyboru podmiotu eksploatującego, jego formę prawną i strukturę własnościową, jak również zakres nadzoru projektodawcy.
3.2.4.2	Utrzymanie i eksploatacja inwestycji	W tym punkcie należy określić: ↳ sposób ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem i eksploatacją rezultatów projektu – szczególnie jest to ważne przy przekazaniu rezultatów projektu innemu operatorowi; ↳ sposób zabezpieczenia środków na te wydatki – najlepiej, jak działania w ramach projektu są zapisane w statucie jednostki, najtrudniej jest udowodnić zabezpieczenie środków w przypadku przedsiębiorstw sektora prywatnego.
3.2.4.3	Zasoby techniczne	Należy uzasadnić, że operator sprostą wymaganiom związanym z bieżącym utrzymaniem infrastruktury. Informacje te powinny dotyczyć zasobów lokalowych, sprzętowych i organizacyjnych w kontekście zdolności do utrzymania rezultatów projektu przez co najmniej 5 lat lub 3 i 4 lata w przypadku MŚP od daty płatności końcowej na rzecz beneficjenta, w szczególności: ↳ pomieszczeń niezbędnych do realizacji projektu (np. zlokalizowania w nich nabywanych środków trwałych) przy czym należy opisać tutaj wyposażenie, infrastrukturę tych pomieszczeń itp., ↳ inne niezbędne zasoby techniczne do realizacji projektu.
3.2.4.4	Zasoby kadrowe	Należy uzasadnić, że operator sprostą wymaganiom związanym z bieżącym utrzymaniem infrastruktury. Informacje te powinny dotyczyć w tym punkcie zasobów kadrowych w kontekście zdolności do utrzymania rezultatów projektu przez co najmniej 5 lat lub 3 i 4 lata w przypadku MŚP od daty płatności końcowej na rzecz beneficjenta. W szczególności: ↳ odpowiedniego doświadczenia i wykształcenia związanego z prowadzoną działalnością; osób odpowiedzialnych za zarządzanie finansami, sprzedażą, produkcją; należy podać wykształcenie, doświadczenie zawodowe wskazanych osób itp., ↳ posiadania odpowiedniego przygotowania merytorycznego do prowadzenia działalności gospodarczej; odpowiedzi na pytanie: dlaczego posiadane zasoby ludzkie są wystarczające do wdrożenia projektu oraz osiągnięcia celów określonych w projekcie? ↳ posiadanej wiedzy i umiejętności do właściwego wykorzystania środków na współfinansowanie projektu.
3.2.4.5	Czynniki ryzyka realizacji projektu	Należy opisać czynniki realizacji projektu wraz z działaniami, jakie zostaną podjęte przez projektodawcę. Opis ryzyka powinien odnosić się do prawdopodobieństwa wystąpienia (wskazane jest określenie prawdopodobieństwa w skali 1-5 gdzie 1 to najmniejsze prawdopodobieństwa, a 5 to największe prawdopodobieństwo) oraz skutki powstałych szkód (gdzie 1 to stosunkowo niewielkie szkody, a 5 całkowite niepowodzenie projektu). Działanie zapobiegawcze to działanie w celu wyeliminowania przyczyny potencjalnej niezgodności lub innej potencjalnej sytuacji niepożądaney. Może być więcej niż jedna przyczyna potencjalnej niezgodności. Działanie zapobiegawcze jest podejmowane w celu zapobieżenia ich wystąpieniu, podczas gdy działanie korygujące jest podejmowane w celu zapobieżenia ich ponownemu wystąpieniu. Działania zapobiegawcze realizuje się w odniesieniu do potencjalnej niezgodności lub niepożądaney sytuacji w przyszłości. W przypadku zaistnienia ryzyka należy opracować, wdrożyć i monitorować plany działania tak, aby zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia takich niezgodności. Skuteczność działań zapobiegawczych wiąże się z potwierdzeniem wyeliminowania lub ograniczenia (np. poprzez stosowanie odpowiedniego nadzoru) potencjalnych niezgodności. Skuteczność działań zapobiegawczych wiąże się z potwierdzeniem wyeliminowania lub ograniczenia (np. poprzez stosowanie odpowiedniego nadzoru) potencjalnych niezgodności. W przypadku projektów hybrydowych, w tej części studium należy przedstawić matrycę ryzyka, obrazującą podział ryzyk między partnerów, o ile przed złożeniem wniosku o dofinansowanie dokonano wyboru partnera prywatnego. Jeżeli w chwili złożenia wniosku nie dokonano wyboru partnera prywatnego, w przedmiotowej sekcji powinien się znaleźć opis założeń w tym przedmiocie.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji			Opis	
	Czynnik ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Skutki wystąpienia	Opis czynników ryzyka niepowodzenia projektu	Działania zapobiegawcze, jakie zostaną podjęte przez projektodawcę
1.					
2.					

3.3. Obszar oddziaływania, beneficjenci końcowi i istotni interesariusze

Należy opisać wszystkie podmioty publiczne i prywatne, na które oddziałuje projekt. Duże inwestycje infrastrukturalne zwykle nie oddziałują jedynie na bezpośrednich konsumentów usługi, ale mogą generować większe oddziaływania (lub „reakcje”) np. na partnerów, dostawców, konkurentów, administrację publiczną, społeczności lokalne itp. Na przykład w przypadku linii kolejowej łączącej dwa miasta, społeczności lokalne na obszarach położonych wzdłuż tej linii mogą odczuwać negatywne oddziaływanie na środowisko, podczas gdy korzyści z projektu odnoszą mieszkańcy większego obszaru. Ustalenie „kto się kwalifikuje” powinno brać pod uwagę wszystkich **interesariuszy**, na których w znacznym stopniu oddziałują koszty i korzyści projektu.

3.3.1. Efekty osiągnięte przez projekt

W tym punkcie należy opisać wszystko, co się dzieje i jakie zmiany zaszły na obszarze oddziaływania projektu – od czasu jego zakończenia.

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.3.1.1	Stan po realizacji projektu	<p>Opisując „stan po realizacji projektu” należy przede wszystkim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ przedstawić funkcjonalność rozwiązań zaproponowanych w projekcie (np. rozwiązań technicznych); ↳ należy przedstawić analizę projektu w kontekście całego układu infrastruktury, tj. funkcjonalne i rzeczowe powiązania między danym projektem a istniejącą infrastrukturą; ↳ wykazać zbieżność parametrów technicznych projektowanej infrastruktury z celami projektu; ↳ przedstawić logikę dostosowania rozwiązań wypracowanych w ramach projektu do poszczególnych celów, które ma spełniać; ↳ wykazać dostosowanie infrastruktury do realizacji celów projektu przez cały okres referencyjny (biorąc pod uwagę zużycie ekonomiczne środków trwałych itd.) poprzez opisanie możliwości ulepszenia, rozwijania technologii; ↳ określić w sposób wiarygodny i poprawny zakres niezbędnych robót i nakładów odtworzeniowych w określonym okresie eksploatacji rezultatów projektu (w odniesieniu jedynie do elementów, które wymagają odtworzenia w okresie referencyjnym); ↳ podać wiarygodne źródła tych danych. <p>Należy pokazać wpływ projektu na jakość, udogodnienia i bezpieczeństwo użytkowników.</p>
3.3.1.2	Obszar oddziaływania	Po przedstawieniu opisu działań projektu i podmiotu odpowiedzialnego za realizację projektu należy określić granice analizy. Obszar geograficzny, na który oddziałują efekty projektu, definiuje się jako obszar oddziaływania . Może on mieć zasięg lokalny, regionalny lub krajowy (lub nawet unijny), w zależności od wielkości i zakresu inwestycji oraz potencjału przyszłych oddziaływań.
3.3.1.3	Beneficjenci końcowi i istotni	Odpowiedni opis obszaru oddziaływania wymaga wskazania beneficjentów końcowych projektu, tj. populacji, która odnosi bezpośrednie

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis		
	interesariusze	korzyści z realizacji projektu. Mogą nimi być na przykład użytkownicy dróg, gospodarstwa domowe narażone na ryzyko naturalne, firmy korzystające z parku naukowego itp. Zaleca się wskazanie planowanych korzyści i przedstawienie ich, w miarę możliwości, w ujęciu ilościowym. Określenie beneficjentów końcowych powinno być zgodne z założeniami analizy popytu. Ponadto należy wskazać istotnych interesariuszy projektu, tj. osoby bądź podmioty zainteresowane realizacją lub wynikami projektu. Interesariusze nie muszą odnosić bezpośrednich korzyści z tytułu realizacji (np. wójt gminy, ministerstwo, użytkownicy, mieszkańcy). Projekt może oddziaływać pozytywnie lub negatywnie na interesariuszy. Należy pamiętać, iż przy projektach hybrydowych interesariuszami projektu nie są partnerzy prywatni. Zawarcie umowy PPP lub zmiana beneficjenta projektu hybrydowego nie może powodować zmian grupy docelowej/katalogu ostatecznych odbiorców wsparcia określonej dla projektu we wniosku o dofinansowanie.		
3.3.1.4	Produkty i rezultaty projektu	Opis produktów i rezultatów określonych przez pewne wskaźniki realizacji powinien zawierać i nawiązywać do wskaźników wskazanych przez Instytucję Zarządzającą w oddzielnym dokumencie lub LSI. Należy w tym przypadku upewnić się, czy wskaźniki: są poprawnie określone (zgodne z innymi częściami projektu i wniosku) oraz czy wpływają na realizację celów projektu (są znacząco użyteczne dla społeczności).		
	<i>Wskaźniki produktu</i>	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	...			
	...			
	<i>Wskaźniki rezultatu</i>	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Wartość docelowa
	...			
	...			

3.4. Pomoc publiczna oraz świadczenie usług publicznych

3.4.1. Analiza pomocy publicznej

Lp.	Zakres informacji	Opis		
3.4.1.1	Pomoc publiczna	Wnioskodawca powinien przeprowadzić analizę wystąpienia pomocy publicznej w projekcie, o której mowa w art. 107 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2008 C 115/47). W przypadku gdy dofinansowanie projektu nie stanowi pomocy publicznej w tym miejscu należy wskazać, odpowiednio uzasadniając, które z przesłanek wystąpienia pomocy publicznej nie zostaną spełnione a które przesłanki spełnione zostaną. W przypadku projektów hybrydowych odpowiedzi na pytania dotyczące spełnienia poszczególnych przesłanek wystąpienia pomocy publicznej należy dokonać wedle stanu wiedzy na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie i zaktualizować po wyborze partnera prywatnego.		
	<i>Przesłanka</i>	Opis	Tak-Nie	Uzasadnienie
	<i>Przesłanka 1</i>	Czy w projekcie występuje transfer zasobów publicznych?³		
	<i>Przesłanka 2</i>	Czy transfer zasobów publicznych jest selektywny – uprzywilejowuje określony podmiot lub wytwarzanie określonych dóbr?⁴		
	<i>Przesłanka 3</i>	Czy transfer zasobów publicznych skutkuje przysporzeniem (korzyścią ekonomiczną)		

³ Należy pamiętać, że przyznanie dofinansowania z RPO WZ skutkuje jednoczesnym spełnieniem przesłanek 1 i 2.

⁴ Należy pamiętać, że przyznanie dofinansowania z RPO WZ skutkuje jednoczesnym spełnieniem przesłanek 1 i 2.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis
		na rzecz określonego podmiotu, na warunkach korzystniejszych niż rynkowe?
	Przesłanka 4	Czy w efekcie transferu zasobów publicznych występuje lub może wystąpić zakłócenie konkurencji? ⁵
	Przesłanka 5	Czy projekt ma wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE?
3.4.1.2	Zgodność z podstawą udzielania pomocy publicznej	W przypadku gdy dofinansowanie projektu stanowi pomoc publiczną i podstawa prawna udzielania pomocy publicznej nakłada na Wnioskodawcę specyficzne wymagania (np. nowa inwestycja, efekt zachęty, niedozwolona pomoc na ratowanie przedsiębiorstwa, test prywatnego inwestora, wykluczone sektory, przekroczenie kumulacji pomocy itp.) w tym miejscu należy dokonać analizy spełnienia tych warunków.

3.4.2. Świadczenie usług publicznych

Przedmiotowy punkt dotyczy podmiotów, ubiegających się o dofinansowanie z RPO WZ, świadczących usługi publiczne w publicznym transporcie zbiorowym.

Za **podmiot świadczący usługi publiczne w transporcie zbiorowym** należy uznać każde publiczne lub prywatne przedsiębiorstwo lub zgrupowanie przedsiębiorstw, świadczące usługi publiczne w zakresie transportu pasażerskiego, lub każdą instytucję publiczną, która świadczy takie usługi.

Przez **usługę publiczną** należy rozumieć świadczenie (realizację) lub zarządzanie i świadczenie (realizację) usług, których wykonywania dany operator bez rekompensaty nie podjąłby się albo nie podjąłby się w tym samym zakresie lub na tych samych warunkach.

Nałożenie zobowiązania do świadczenia usług publicznych na operatora następuje w drodze umowy o świadczenie usług publicznych. Reguluje ona m.in. wszelkie kwestie związane z udzieleniem rekompensaty.

Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym to każda korzyść, zwłaszcza finansowa, przyznana bezpośrednio lub pośrednio przez właściwy organ z funduszy publicznych w okresie realizacji zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych lub powiązana z tym okresem.

Umowa o świadczeniu usług publicznych w transporcie zbiorowym oznacza umowę o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego w rozumieniu ustawy z dnia 10 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U. z 2015 r. Nr 1440 z późn. zm.).

3.4.2.1 Rekompensata a pomoc publiczna

Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych podlega ocenie w świetle art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), ponieważ operatorzy otrzymujący dofinansowanie prowadzą działalność o charakterze gospodarczym i w związku z tym są przedsiębiorcami w rozumieniu prawa wspólnotowego.

⁵ Należy pamiętać, że to na Beneficjencie spoczywa ciężar dowiedzenia, iż projekt nie będzie zakłócał konkurencji. Jednocześnie trzeba uwzględnić to, że zakres podmiotowy przepisów o pomocy publicznej jest nieograniczony (tj. przepisy te dotyczą wszystkich podmiotów, niezależnie od ich cech). Zakres przedmiotowy tychże przepisów obejmuje, natomiast, każdą działalność zdefiniowaną w orzecznictwie ETS jako oferowanie dóbr i usług na określonym rynku; bez względu na to czy odbywa się to w celu zarobkowym.

Brak pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE

Zgodnie z Wytycznymi MIiR w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązki świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym (MIR/H/2014-2020/30(1)/10/2014) kryteriami pozwalającymi ustalić, czy dane wsparcie przyznane w związku ze świadczeniem usług publicznych stanowi pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE i jest zgodna z zasadami wspólnego rynku, są kryteria wskazane w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 *Altmark Trans GmbH przeciwko Regierungspräsidium Magdeburg*. Łączne spełnienie tych kryteriów powoduje, że rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych nie stanowi pomocy publicznej. Treść ww. kryteriów Altmark jest następująca:

Rekompensaty z tytułu świadczenia UOIG, co do zasady, należy rozpatrywać w zakresie:

I. Kryteriów Altmark:

1. przedsiębiorstwo jest zobowiązane (i wykonuje zobowiązanie) do świadczenia usługi publicznej, a jednocześnie usługa ta jest jasno zdefiniowana (w aktach normatywnych lub postanowieniach umownych),
2. celem uniknięcia przyznania korzyści ekonomicznej, która może faworyzować wybrane przedsiębiorstwo w stosunku do konkurencji, parametry na podstawie których ustala się rekompensatę powinny być określone obiektywnie i transparentnie zanim nastąpi nałożenie zobowiązania do świadczenia usług publicznych,
3. rekompensata nie może przekroczyć kosztów poniesionych w związku z realizacją usługi publicznej z uwzględnieniem wpływów z tej usługi oraz rozsądnego zysku,
4. jeżeli przedsiębiorstwo nie zostało wybrane zgodnie z procedurami zamówień publicznych gwarantującymi, że usługa będzie zapewniona po najmniejszym koszcie dla społeczności, rekompensata nie może przekraczać kosztów, jakie poniosłoby typowe przedsiębiorstwo, dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone do realizacji usługi publicznej, z uwzględnieniem wpływów generowanych przez usługę i rozsądnego zysku (tzw. kryterium efektywności).

W odniesieniu do kryterium Altmark przywołanego w punkcie 4, należy wskazać, że wybór operatora w drodze przetargu, zgodnie z wszelkimi zasadami dotyczącymi udzielania zamówień publicznych (w tym z wypełnieniem obowiązków publikacyjnych), przy spełnieniu pozostałych ww. kryteriów (przywołanych w punktach 1-3), gwarantuje, co do zasady, że przepływ środków publicznych nie ma charakteru pomocy publicznej, ponieważ nie prowadzi do uzyskania przez operatora korzyści (na zasadach odbiegających od rynkowych) w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

Zastosowanie przetargowej procedury wyboru operatora nie wyklucza jednak wystąpienia pomocy publicznej, jeśli nie stwarza ona warunków do odpowiednio otwartej i rzeczywistej konkurencji, np.: w przetargu została złożona tylko jedna oferta lub tylko jeden podmiot dysponuje infrastrukturą niezbędną do świadczenia usług.

Dofinansowanie ze środków funduszy europejskich w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych może spełniać ww. kryteria tylko i wyłącznie, jeśli było uwzględnione w momencie powierzania usług (wyboru operatora).

Spełnienie ww. kryteriów z Altmark nie zwalnia z obowiązku przestrzegania rozporządzenia 1370/07, rozporządzenia 1191/69, a także ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.

II. Pomoc zgodna z rynkiem wewnętrznym i niepodlegająca notyfikacji

W sytuacji gdy w danym przypadku kryteria Altmark nie zostały spełnione, rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym stanowi pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

Pomoc taką stanowią również środki przekazywane w formie rekompensaty operatorom przez jednostkę samorządu terytorialnego w sposób władczy (samorządowy zakład budżetowy, spółka komunalna spełniająca kryteria podmiotu wewnętrznego), a także w drodze procedury konkurencyjnej innej niż przetarg ograniczony lub nieograniczony.

Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych w transporcie stanowi pomoc publiczną zgodną z zasadami rynku wewnętrznego w rozumieniu art. 93 TFUE i nie podlega obowiązkowi notyfikacji, w przypadku gdy przy obliczaniu jej wysokości zachowane zostały wszystkie zasady wynikające z rozporządzenia nr 1370/07 albo przed 3 grudnia 2009 r. rozporządzenia z 1191/69. W przypadku rozporządzenia 1191/69 rekompensata jest zwolniona z obowiązku notyfikacji, tylko jeśli świadczenie usług zostało powierzone operatorowi w sposób władczy.

III. Pomoc podlegająca notyfikacji

W przypadku operatora, któremu świadczenie usług publicznych powierzone zostało z naruszeniem obowiązujących zasad powierzania świadczenia usług publicznych i udzielania zamówień publicznych, przekazywana mu rekompensata stanowi pomoc publiczną w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE i podlega obowiązkowi notyfikacji, nawet jeśli przy obliczaniu wynagrodzenia zachowane zostały wszystkie zasady wynikające z rozporządzenia nr 1370/07 oraz rozporządzenia 1191/69.

Powyższe odnosi się również do sytuacji, gdy składnik majątkowy zostaje przekazany lub udostępniony operatorowi świadczącemu już usługę publiczną na podstawie wcześniej zawartej umowy, która nie przewidywała takiej możliwości w chwili zawarcia, a zmiana umowy nie była dokonana zgodnie z warunkami określonymi w przepisach dotyczących powierzania świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym i udzielania zamówień publicznych.

W przypadku, gdy rekompensata przekazywana operatorowi jest wyższa, niż wynika to z zastosowania zasad określonych w rozporządzeniu Nr 1191/69 lub rozporządzeniu Nr 1370/07 (także w przypadku, gdy rekompensata nie została odpowiednio pomniejszona w związku z przekazaniem składnika majątkowego), nie istnieje domniemanie, iż jest ona zgodna z zasadami wspólnego rynku i powinna zostać notyfikowana Komisji Europejskiej.

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.4.2.1	Rekompensata a pomoc publiczna	W niniejszym punkcie, uwzględniając ww. zapisy punktu 3.4.2, należy opisać i uzasadnić zgodność projektu z zasadami udzielania pomocy dla projektów realizowanych przez podmioty realizujące obowiązek świadczenia usług publicznych.

3.4.3. Inna pomoc publiczna

Niezależnie od ubiegania się o pomoc publiczną zgodną z rozporządzeniem 1370/07 lub rozporządzeniem z 1191/69, w niniejszym punkcie Studium Wykonalności należy zawrzeć informacje dotyczące ubiegania się przez Wnioskodawcę, partnera lub partnera prywatnego (PPP) o inne rodzaje pomocy publicznej na przedsięwzięcie przedkładane do dofinansowania z RPO WZ.

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.4.3	Inna pomoc publiczna	W niniejszym punkcie należy zawrzeć informacje dotyczące ubiegania się przez Wnioskodawcę o inne rodzaje pomocy publicznej na projekt przedkładany do dofinansowania z RPO WZ.

3.4.4. Inna pomoc

Niezależnie od ubiegania się o pomoc udzielaną zgodnie z rozporządzeniem 1370/07 lub rozporządzeniem z 1191/69, w niniejszym punkcie Studium Wykonalności należy zawrzeć informacje dotyczące ubiegania się przez Wnioskodawcę, partnera lub partnera prywatnego (PPP) o inną pomoc ze środków publicznych na przedsięwzięcie przedkładane do dofinansowania z RPO WZ.

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.4.4	Inna pomoc	W niniejszym punkcie należy zawrzeć informacje dotyczące ubiegania się przez Wnioskodawcę o inną pomoc ze środków publicznych na projekt przedkładany do dofinansowania z RPO WZ.

3.4.5. Prowadzenie pomocniczej działalności gospodarczej w projektach nieobjętych zasadami pomocy publicznej - mechanizm monitorowania i wycofania

Niniejszą sekcję wypełniają Wnioskodawcy projektów, w ramach których wytworzona infrastruktura może służyć do prowadzenia zarówno działalności gospodarczej, jak i niegospodarczej (infrastruktura podwójnego wykorzystania).

Zgodnie z postanowieniami *Zawiadomienia Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (2016/C 262/01)* w przypadku infrastruktury podwójnego wykorzystania, jeśli służy ona niemal wyłącznie do prowadzenia działalności niegospodarczej, jej finansowanie może w całości wykraczać poza zakres zasad pomocy państwa, pod warunkiem że użytkowanie do celów działalności gospodarczej ma charakter czysto pomocniczy, tj. działalności bezpośrednio powiązanej z eksploatacją infrastruktury, koniecznej do eksploatacji infrastruktury lub nieodłącznie związanej z podstawowym wykorzystaniem o charakterze niegospodarczym. Należy uznać, że taka sytuacja ma miejsce, gdy działalność gospodarcza pochłania takie same nakłady jak podstawowa działalność o charakterze niegospodarczym, takie jak materiały, sprzęt, siła robocza lub aktywa trwałe. Działalność gospodarcza o charakterze pomocniczym musi mieć ograniczony zakres, w odniesieniu do wydajności infrastruktury, tj. nie może przekraczać 20% całkowitej rocznej wydajności infrastruktury.

W celu uniknięcia przyznawania pomocy państwa na działalność gospodarczą poprzez finansowanie działalności niegospodarczej ze środków publicznych, koszty i finansowanie obu rodzajów działalności powinny być wyraźnie oddzielone.

W przypadku projektów w ramach których przewidziano pomocniczy charakter działalności gospodarczej konieczne jest monitorowanie sposobu wykorzystania infrastruktury.

Mechanizm obejmuje infrastrukturę dofinansowaną na podstawie umowy o dofinansowanie. Oznacza to, że przedmiotem monitorowania nie może być całość infrastruktury wykorzystywanej przed danym podmiotem. Ponadto, jeśli w ramach danej infrastruktury poszczególne jej elementy są w różnym zakresie wykorzystywane do działalności gospodarczej i na tej podstawie objęte różnymi poziomami dofinansowania, przedmiotem monitorowania powinien być każdy z elementów tej infrastruktury.

Uwaga! Jeżeli na daną infrastrukturę otrzymano wsparcie publiczne również z innych źródeł, należy brać pod uwagę wszystkie źródła finansowania (środki z RPO, dotacje lub inne środki publiczne) i zasady na jakich wsparcie to zostało udzielone oraz włączyć je w zakres monitorowania.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Monitorowanie sposobu wykorzystania infrastruktury musi odbywać się co najmniej przez cały okres amortyzacji. Co za tym idzie, mechanizm monitorowania i wycofania jest niezależny od okresu trwałości.

Jeżeli poszczególne składniki dofinansowania infrastruktury amortyzują się w różnych okresach, każdy ze składników powinien podlegać mechanizmowi monitorowania we właściwym okresie amortyzacji. Możliwe jest również przyjęcie dla wszystkich składników danej infrastruktury jednolitego okresu równego okresowi amortyzacji tego składnika, który amortyzuje się najdłużej.

Monitorowanie sposobu wykorzystania infrastruktury musi odbywać w cyklach rocznych z wykorzystaniem dokumentacji finansowo - księgowej oraz innych dokumentów, na podstawie których można potwierdzić proporcje wykorzystania infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej i niegospodarczej, zgodnie z zasadami rachunkowości przyjętymi w danej jednostce.

Monitorowanie sposobu wykorzystania infrastruktury musi odbywać się w oparciu o wskaźnik (wskaźniki) najodpowiedniejszy z punktu widzenia możliwego sposobu wykorzystania infrastruktury. Przedmiotowy wskaźnik (wskaźniki) może odnosić się m.in. do wydajności infrastruktury, ale nie może być oparty na przychodach lub dochodach osiąganych z działalności gospodarczej i niegospodarczej.

Wskaźnik (wskaźniki) wybrany do monitorowania zostanie wprowadzony do umowy o dofinansowanie i nie będzie podlegał zmianom w całym okresie monitorowania.

Prowadzenie działalności gospodarczej z wykorzystaniem infrastruktury wytworzonej w ramach projektu, co do zasady, wiąże się z prowadzeniem sprzedaży opodatkowanej i możliwością odzyskiwania VAT niezależnie od wymiaru działalności prowadzonej na infrastrukturze.

Lp.	Zakres informacji	Opis
3.4.5.1	Czy przedsięwzięcie dotyczy projektu obejmującego swym zakresem wytworzenie lub zakup infrastruktury	☐ TAK ☐ NIE
3.4.5.2	Czy wnioskodawca zamierza prowadzić pomocniczą działalność gospodarczą na wytworzonej infrastrukturze	☐ TAK ☐ NIE W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „TAK” proszę opisać planowany zakres ww. działalności
3.4.5.3	Wskaźnik(i) wybrane do monitorowania wydajności infrastruktury	W przypadku odpowiedzi "TAK" na oba powyższe pytania należy wskazać wskaźnik(i) (przynajmniej jeden) wybrane do monitorowania sposobu wykorzystania infrastruktury. IZ RPO WZ może zgłosić zastrzeżenia do konstrukcji wskaźnika. Wskaźnik(i) muszą być niezmiennie dla całego okresu monitorowania. Przedmiotowe wskaźniki zostaną wprowadzone do umowy o dofinansowanie.
3.4.5.4	Zasady stosowania mechanizmu monitorowania	Należy opisać czy monitoring będzie prowadzony w odniesieniu do poszczególnych składników infrastruktury we właściwych dla nich okresach amortyzacji, czy też planuje się zastosowanie jednolitego okresu monitorowania, równego okresowi amortyzacji tego składnika infrastruktury, który amortyzuje się najdłużej. W przypadku stosowania pierwszego modelu należy wskazać okresy amortyzacji poszczególnych elementów infrastruktury. W przypadku modelu drugiego należy wskazać okres amortyzacji tego składnika infrastruktury, który amortyzuje się najdłużej. Ponadto należy określić jaką metodą Beneficjent będzie dokonywał amortyzacji - na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości, czy na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych.
3.4.5.5	Inne publiczne źródła	Należy wskazać inne publiczne źródła finansowania projektu (również w przypadku gdy wnioskodawca dopiero planuje ubiegać się o inne środki

Lp.	Zakres informacji	Opis
	finansowania projektu włączone do mechanizmu monitorowania	publiczne na sfinansowanie projektu).

4. Analiza wykonalności, analiza popytu oraz analiza opcji (rozwiązań alternatywnych)

Analizę wykonalności, analizę popytu oraz analizę opcji (rozwiązań alternatywnych) dokonuje się w celu realizacji spoczywającego na wnioskodawcy obowiązku wykazania, że wybrany przez niego wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze spośród wszystkich możliwych alternatywnych rozwiązań.

Zgodnie z wytycznymi MIR celem **analizy wykonalności** jest zidentyfikowanie możliwych do zastosowania rozwiązań inwestycyjnych, które można uznać za wykonalne m. in. pod względem technicznym, ekonomicznym, środowiskowym i instytucjonalnym. Jest ona podstawą do przeprowadzenia analizy opcji i stanowi jeden z 3 filarów do dokonania wyboru wariantu realizacji projektu.

Analiza opcji (rozwiązań alternatywnych) polega na dokonaniu porównania i oceny możliwych do zastosowania rozwiązań inwestycyjnych zidentyfikowanych na etapie analizy wykonalności. Celem tej analizy jest wskazanie, które z ww. rozwiązań jest najkorzystniejsze. Powinny one być ze sobą porównywalne w oparciu o szereg kryteriów, m.in. kryteria techniczne, instytucjonalne, ekonomiczne, środowiskowe i związane ze zmianami klimatu.

Analiza popytu identyfikuje i ilościowo określa społeczne zapotrzebowanie na realizację planowanej inwestycji. W jej ramach należy uwzględnić zarówno bieżący (w oparciu o aktualne dane), jak również prognozowany popyt (w oparciu o prognozy uwzględniające m.in. wskaźniki makroekonomiczne i społeczne).

4.1. Analiza opcji (rozwiązań alternatywnych)

Analizę opcji należy przeprowadzić w dwóch etapach:

Etap pierwszy – analiza strategiczna – ten etap koncentruje się na podstawowych rozwiązaniach o charakterze strategicznym (np. odpowiada na pytanie, czy bardziej korzystna będzie modernizacja już funkcjonującej infrastruktury, czy też budowa nowej). Etap ten przyjmuje formę analizy wielokryterialnej i opiera się na kryteriach jakościowych.

Etap drugi – analiza rozwiązań technologicznych – na tym etapie należy przeanalizować poszczególne rozwiązania pod kątem technologicznym. Do przeprowadzenia tego etapu zazwyczaj zastosowanie mają metody oparte na kryteriach ilościowych.

Przystąpienie do realizacji projektu oznacza jednoczesną decyzję o rezygnacji z realizacji innych wykonalnych rozwiązań alternatywnych. W celu dokonania oceny technicznych, ekonomicznych i środowiskowych aspektów projektu należy zatem dla porównania rozważyć odpowiednią liczbę rozwiązań alternatywnych.

Zaleca się zatem, aby najpierw przeprowadzić **analizę wariantów strategicznych**, którą należy wykonać na etapie wstępnej oceny wykonalności i która koncentruje się na podstawowych rozwiązaniach o charakterze strategicznym. Analiza ta przyjmuje formę analizy wielokryterialnej i opiera się na kryteriach jakościowych. Należy przyjąć następujące podejście do wyboru rozwiązań:

- stworzyć listę alternatywnych strategii osiągnięcia zamierzonych celów;

- przeprowadzić analizę opracowanej listy pod względem niektórych kryteriów jakościowych np. analiza wielokryterialna na podstawie zestawu wyników punktowych, oraz ustalić, która strategia jest najbardziej odpowiednia;
- każdy z ocenianych wariantów musi realizować cele projektowe i zaspokajać potrzeby interesariuszy w odmienny sposób, dzięki czemu analiza będzie bardziej wszechstronna i obiektywna.

W odniesieniu do projektów hybrydowych, w tej sekcji należy umieścić uzasadnienie wyboru metody, w oparciu o którą dokonany został lub zostanie dokonany wybór partnera prywatnego. Dodatkowo, ten punkt powinien zawierać analizę ekonomicznej opłacalności realizacji projektu w formule PPP, opartą na odpowiednich komparatorach sektora publicznego.

4.1.1. Warianty strategiczne

Należy wybrać co najmniej **trzy warianty** strategiczne realizacji celów projektu.

Wszystkie warianty strategiczne muszą realizować cele projektu w odmienny sposób, dlatego należy wskazać, w jaki sposób każdy z wariantów będzie realizował poszczególne cele projektu i przede wszystkim – czy zrealizuje wszystkie cele postawione przed projektem. Wybierając warianty, należy też zwrócić uwagę, aby przyczyniały się one do realizacji celów projektu w różnym zakresie, skali, a także w różny sposób.

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.1.1.1	Identyfikacja wariantów	<p>Wybierając możliwe warianty realizacji projektu, należy zwrócić uwagę, czy faktycznie przyczyniają się one do określania różnych zakresów i możliwości realizacji projektu. Chodzi tu o to, aby skupić się na ograniczonej liczbie istotnych i technicznie wykonalnych opcji. Dla ułatwienia wyboru wariantów należy odpowiedzieć na pytanie: w jaki sposób można rozwiązać wcześniej zidentyfikowane problemy oraz potrzeby.</p> <p>Generalnie rzecz biorąc wybór wariantów do analizy może dotyczyć:</p> <ul style="list-style-type: none">• lokalizacji (np. ulokowanie budowanego obiektu na działkach należących do wnioskodawcy lub ulokowanie go w innej, lepszej lokalizacji,; przeprowadzenie infrastruktury liniowej w otulinie obszaru chronionego lub poza nią co będzie powiązane z pozyskaniem nieruchomości. itp.),• zakresu inwestycyjnego projektu w kontekście spełniania w różnym zakresie kryteriów technicznych, ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, (np. budowa nowego obiektu lub rozbudowa/ modernizacja istniejącego obiektu; wydzielenie pasu dla rowerów na istniejących chodnikach lub wybudowanie nowej ścieżki rowerowej itp.)• skali i zasięgu projektu w kontekście spełniania w różnym zakresie kryteriów technicznych, ekonomicznych, środowiskowych i społecznych (w zależności od zgłaszanych potrzeb oraz prognoz dotyczących przyszłego popytu np. na usługi turystyczne, przejazdy koleją, miejsca w gimnazjum, sieć ścieżek rowerowych w gminie, co może mieć wpływ na wielkość inwestycji, która musi obsłużyć zwiększoną liczbę użytkowników). <p>W przypadku projektów hybrydowych co najmniej jeden z wariantów strategicznych musi zakładać samodzielną realizację projektu przez wnioskodawcę i co najmniej jeden realizację projektu w formule PPP. Porównanie wariantów musi uwzględniać wnioski płynące z analizy przedrealizacyjnej.</p> <p>Należy rozróżnić warianty możliwości realizacji celów (analiza strategiczna) od wariantów techniczno-technologicznych (analiza rozwiązań technologicznych). Rozwiązań technologicznych nie należy prezentować w tym punkcie, bowiem trudne jest uzyskanie wartościowych wniosków poprzez analizę czysto technicznych możliwości (np. budowę kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej z budową przepompowni ścieków), pomijających często kontekst środowiskowy. Niedopuszczalne jest również przyjmowanie do porównań niewykonalnych wariantów (np. budowa parkingu podziemnego na terenach o wysokim poziomie wód podziemnych).</p> <p>Warto podkreślić, że jeżeli najbardziej logiczne rozwiązanie (np. rozbudowa obiektu) jest z jakichś powodów niewykonalne (np. pod względem technicznym rozbudowa w płaszczyźnie poziomej jest niemożliwa z powodu braku wystarczającego miejsca, a w płaszczyźnie pionowej z powodu zbyt niskiej wytrzymałości ścian nośnych obiektu) – należy to wskazać w tekście. W ten sposób wnioskodawca wykaże, że brał pod uwagę dane rozwiązanie ale nie jest ono według niego wykonalne.</p> <p>Każdy z wariantów należy krótko nazwać (np. „budowa nowego obiektu”), a następnie opisać nie tylko w kontekście celów, jakie będzie realizował ale także</p>

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis
		<p>krótkiej charakterystyki wykonalności (przy czym nie należy tu szczegółowo opisywać aspektów techniczno-technologicznych każdego z wariantów – będą one przedmiotem dalszej analizy i wyboru wariantu technologicznego):</p> <ul style="list-style-type: none"> • technicznej: niezbędnych praw, pozwoleń lub możliwości uzyskania tych praw, pozwoleń, możliwości obsłużenia określonej w podrozdziale 1.2 liczby użytkowników i uzyskania zakładanego poziomu rezultatów lub ograniczeń w tym zakresie, szczególnie sposób zaplanowania zadań w harmonogramie, aby był on racjonalny i wykonalny, ryzyk związanych z realizacją projektu, a także sposoby zapewnienia trwałości rezultatów (jeżeli ten aspekt dotyczy danego projektu), • ekonomicznej: dysponowania środkami na realizację projektu lub możliwościami ich pozyskania, źródeł finansowania danego wariantu, • instytucjonalnej: kadry, doświadczenia, struktury organizacyjnej wnioskodawcy zapewniającej poprawną realizację danego wariantu, konieczność wprowadzenia nowego partnera lub partnerów, posiadający specyficzne kompetencje, bez których nie jest możliwa realizacja tych zadań, • środowiskowej: dokumentacji oceny oddziaływania na środowisko lub sposobu uzyskania odpowiednich decyzji składających się na zezwolenie realizacji inwestycji, ryzyk związanych z oddziaływaniem na środowisko, w tym ryzyka związanego ze skutkami zmiany klimatu i ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi, w tym klęskami żywiołowymi.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

4.1.1.2	Opis wariantów	W jakim stopniu zidentyfikowane warianty odpowiadają na potrzeby społeczności? Czy i jakie działania (które zakłada każdy z wariantów) doprowadzą do osiągnięcia celu i zaspokojenia potrzeb? Czego dany sposób wymaga?					
	Wariant 1						
	Wariant 2						
	Wariant 3						
	Wybór wariantu strategicznego	<p>Dla działań, dla których Zachodniopomorski Komitet Monitorujący wskazał kryteria jakościowe wybór wariantu strategicznego musi zostać przeprowadzony za pomocą analizy wielokryteriowej opartej na tych kryteriach.</p> <p>Ocenę wszystkich wariantów strategicznych należy przeprowadzić wszystkimi kryteriami punktowymi z karty oceny projektu (ale bez kryteriów efektywności kosztowej), stosowanej podczas wyboru projektów w danym konkursie, zawartej w Regulaminie konkursu/naboru:</p> <ul style="list-style-type: none"> kryteriami trafności: oceny wszystkich wariantów strategicznych dokonujemy za pomocą wszystkich kryteriów trafności, przyznajemy punkty i mnożymy je przez wagi; kryteriami użyteczności: oceny wszystkich wariantów strategicznych dokonujemy za pomocą wszystkich kryteriów użyteczności, przyznajemy punkty i mnożymy je przez wagi. <p>Dla działań, dla których Zachodniopomorski Komitet Monitorujący nie wskazał kryteriów jakościowych wybór wariantu strategicznego musi zostać przeprowadzony za pomocą analizy wielokryteriowej opartej na kryteriach jakościowych adekwatnych dla danego działania i przedmiotu projektu wskazanych przez wnioskodawcę.</p> <p>Jeżeli ocena niektórymi kryteriami nie różnicuje wariantów (dla każdego wariantu jest taka sama), można tą część oceny potraktować zbiorczo. Przy każdej ocenie należy uzasadnić przyznane punkty. Po dokonaniu oceny punktowej i przemnożeniu punktów przez odpowiednie wagi, sumujemy wszystkie punkty uzyskane przez każdym z wariantów.</p>					
	Kryteria	Wariant 1 (nazwa)		Wariant 1 (nazwa)		Wariant 1 (nazwa)	
		Pkt x waga	Uzasadnienie	Pkt x waga	Uzasadnienie	Pkt x waga	Uzasadnienie
	Kolejne kryterium jakościowe (nazwa)						
	Kolejne kryterium jakościowe (nazwa)						
	Kolejne kryterium jakościowe (nazwa)						
	Kolejne kryterium jakościowe (nazwa)						
	Łącznie						
	Wybrany wariant strategiczny	Po dokonaniu analizy strategicznej należy wybrać ten wariant strategiczny, który uzyskał najwięcej punktów. Wariant ten zostanie poddany analizie rozwiązań technologicznych w drugim kroku. Jeżeli różne warianty strategiczne mają ten sam, unikatowy cel i takie same lub bardzo podobne efekty zewnętrzne (uzyskały tyle samo punktów na ocenie wielokryteriowej), należy dla nich przeprowadzić analizę SWOT przedstawiając w tabeli wszystkie mocne i słabe strony analizowanych wariantów oraz szanse i zagrożenia, w tym te dotyczące narażenia na zmianę klimatu i oceny ryzyka zmiany klimatu, a następnie uzasadnić wybór optymalnego wariantu. W przypadku projektów hybrydowych wybór wariantu strategicznego musi uwzględniać wnioski płynące z analizy przedrealizacyjnej.					

4.1.2. Warianty technologiczne

Dla wybranego wariantu w analizie strategicznej, do dalszej analizy należy zidentyfikować maksymalnie trzy różne warianty technologiczne (trzy warianty technologii wykonania wybranego wariantu strategicznego). Wybór wariantów technologicznych musi być uzasadniony przez wnioskodawcę, na przykład poprzez wskazanie, że są to najbardziej wykonalne warianty realizacji celów projektu (np. najtańsze, najszybsze, najłatwiejsze – w zależności od przyjętych celów).

W pierwszej kolejności należy nadać krótkie nazwy wszystkim wariantom technologicznym. Następnie, każdy z wybranych wariantów musi zostać opisany, w tym należy opisać poszczególne elementy techniczno-technologiczne i każdorazowo uzasadniać wybór poszczególnych technologii, przy czym elementem uzasadnienia może być zgodność z polskimi normami dla odpowiednich parametrów infrastruktury, standardami polskimi i unijnymi, możliwymi trudnościami wynikającymi z zastosowaniem urządzeń technicznych, czy też rozwiązań technologicznych, negatywnym wpływem na środowisko itp. Opis każdego wariantu musi dawać pewność, że wybrano wykonalne pod względem techniczno-technologicznym sposoby realizacji celów projektu.

Dodatkowo, należy określić bieżące oraz przyszłe zapotrzebowania inwestycji na zasoby, przewidywany i możliwy rozwój infrastruktury, oraz efekt sieciowy (jeżeli występuje lub może wystąpić w wyniku realizacji inwestycji).

W końcu należy określić różnice w popycie pomiędzy wariantami technologicznymi (jeżeli występują) oraz przyczyny, z których one wynikają. Popyt zawsze odzwierciedla rezultaty projektu, chociaż nie zawsze rezultat będzie wyrażony popytem. Dlatego należy stosować ogólnie pojęcie rezultatu projektu, określonego zadaną z góry miarą. W tabeli poniżej należy zatem określić miarę rezultatu dla wszystkich wariantów, jej jednostkę oraz określić wartości miary rezultatu dla każdego roku w okresie odniesienia (mogą być one takie same lub różne dla poszczególnych wariantów technologicznych).

Wybór wariantu technologicznego należy przeprowadzić metodą DGC. Jednakże dla projektów, dla których nie można przeprowadzić analizy DGC z uwagi na:

- brak w działaniu wskaźnika rezultatu,
- okoliczność, że wskaźnik DGC jest niepoliczalny dla danego projektu,

wybór wariantu technologicznego realizacji projektu należy uzasadnić opisowo. Wnioskodawca dokonuje wyboru metody oceny poprzez wypełnienie w Studium wykonalności właściwej tabeli.

Analiza wariantów projektu metodą DGC.

Dynamiczny koszt jednostkowy DGC (Dynamic Generation Cost) jest równy cenie, która pozwala na uzyskanie zdyskontowanych przychodów równych zdyskontowanym kosztom, a więc minimalnej cenie, która powoduje, że przedsięwzięcie staje się rentowne.

Zdyskontowane koszty całkowite (ZKC) są sumą zdyskontowanych kosztów inwestycyjnych i kosztów eksploatacyjnych poniesionych w każdym roku z całego okresu odniesienia.

Wartość zdyskontowanych przychodów (ZP) jest sumą iloczynów rezultatów osiąganych przez projekt w każdym roku (EE_t) oraz ceny jednostkowej danego rezultatu (p_{EE}). Zatem:

$$ZP = ZKC$$

$$p_{EE} \times \sum_{t=0}^{t=n} \frac{EE_t}{(1+i)^t} = \sum_{t=0}^{t=n} \frac{KI_t + KE_t}{(1+i)^t}$$

$$DGC = p_{EE} = \frac{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{KI_t + KE_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{EE_t}{(1+i)^t}}$$

gdzie:

ZP zdyskontowane przychody;

ZKC zdyskontowane koszty całkowite;

p_{EE} cena za jednostkę miary rezultatu ;

KI_t nakłady inwestycyjne poniesione w danym roku;

KE_t koszty eksploatacyjne poniesione w danym roku;

i finansowa stopa dyskontowa;

t rok, przyjmuje wartości od 0 do *n*; gdzie 0 oznacza rok, w którym ponosimy pierwsze nakłady inwestycyjne, a *n* – ostatnim rokiem okresu odniesienia;

EE_t miara rezultatu np. ilość oczyszczonych ścieków.

Inaczej to ujmując można powiedzieć, że DGC pokazuje jaki jest techniczny koszt uzyskania jednostki miary rezultatu. Koszt ten jest wyrażony w złotych na jednostkę miary rezultatu.

Należy pamiętać, że kwestie jakościowe były brane pod uwagę w analizie strategicznej, dlatego dzięki przyjętemu procesowi – wybierany jest wariant najtańszy, z najlepszych pod względem jakości.

W tym punkcie należy przedstawić założenia dotyczące rezultatów poszczególnych wariantów, kosztów inwestycyjnych, kosztów odtworzenia i kosztów operacyjnych, powołując się na źródła, na podstawie których wartości te określono. Kluczowe jest wskazanie i uzasadnienie różnic między wariantami w zakresie tych czterech wielkości, w tym w szczególności częstotliwości ponoszenia kosztów odtworzenia. W tym miejscu nie należy przedstawiać szczegółowych wartości liczbowych.

W tabeli należy przedstawić szczegółowe wartości liczbowe w podziale na warianty technologiczne i cztery wskazane wielkości:

- w założeniach należy wprowadzić wybraną miarę rezultatu oraz jednostkę, w której jest ona liczona; należy pamiętać, aby ta sama miara rezultatu była wybrana do oceny wszystkich wariantów,
- rezultaty każdego z wariantów (ponieważ są to warianty czysto technologiczne, najczęściej rezultaty wszystkich wariantów będą takie same, dlatego w przypadku różnic między wariantami należy podać uzasadnienie),
- koszty inwestycyjne niezbędne do realizacji każdego z wariantów (takie koszty występują w fazie inwestycyjnej projektu),
- koszty odtworzenia (występujące po zakończeniu realizacji projektu w fazie operacyjnej) niezbędne do utrzymania wartości, użyteczności i trwałości infrastruktury projektu; koszty odtworzenia nie są kosztami operacyjnymi; należy stosować w całym okresie odniesienia ceny stałe (nie obejmujące wzrostu spowodowanego inflacją),
- koszty operacyjne niezbędne do utrzymania infrastruktury i wyposażenia wspartego w wyniku realizacji każdego z wariantów technologicznych i pełnienia zakładanych przez niego funkcji; koszty należy określać w cenach stałych (nie obejmujących wzrostu spowodowanego inflacją).

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis				
4.1.2	Identyfikacja wariantów technologicznych	<p>W tym punkcie należy przedstawić założenia dotyczące rezultatów poszczególnych wariantów oraz ich kosztów inwestycyjnych, kosztów odtworzenia i kosztów operacyjnych, powołując się na źródła, na podstawie których wartości te określono. Kluczowe jest wskazanie i uzasadnienie różnic między wariantami w zakresie czterech ww. wielkości, w tym w szczególności częstotliwości ponoszenia kosztów odtworzeniowych.</p> <p>W tabeli należy przedstawić szczegółowe wartości liczbowe w podziale na warianty technologiczne i cztery wskazane wielkości:</p> <ul style="list-style-type: none"> rezultaty każdego z wariantów (ponieważ są to warianty czysto technologiczne, najczęściej rezultaty wszystkich wariantów będą takie same, dlatego w przypadku różnic między wariantami należy podać przyczynę i uzasadnienie zaistniałych różnic), koszty inwestycyjne niezbędne do realizacji każdego z wariantów (takie koszty występują w fazie inwestycyjnej projektu), koszty odtworzenia (występujące po zakończeniu realizacji projektu w fazie operacyjnej) niezbędne do utrzymania wartości, użyteczności i trwałości infrastruktury projektu; koszty odtworzenia nie są kosztami operacyjnymi; koszty operacyjne niezbędne do utrzymania infrastruktury i wyposażenia wspartego w wyniku realizacji każdego z wariantów technologicznych i pełnienia zakładanych przez niego funkcji. <p>Koszty ujmowane są w cenach stałych.</p> <p>W tym miejscu należy syntetycznie opisać warianty technologiczne uwypuklając różnice między nimi.</p>				
	Warianty	Opis wariantu	Rezultaty	Koszty inwestycyjne	Koszty odtworzeniowe	Koszty operacyjne
	<i>Wariant I (nazwa)</i>					
	<i>Wariant II (nazwa)</i>					
	<i>Wariant III (nazwa)</i>					
		W tym miejscu należy wskazać jaka jest miara rezultatu lub efekt ekologiczny przyjęty do porównania wariantów technologicznych metodą DGC. Należy pamiętać aby dla każdego wariantu był to ten sam wskaźnik.				
		Rodzaje korzyści		Miara rezultatu (MR) / Efekt ekologiczny (EE)	Jednostka	Wartość
	<i>Analiza DGC</i>					
		Zdyskontowane nakłady	Zdyskontowane koszty eksploatacyjne	Zdyskontowane MR / EE	DGC	
	<i>Wariant I</i>					
	<i>Wariant II</i>					
	Wynik analizy DGC	<p>Po przeprowadzeniu analizy wariantów danego projektu należy dokonać wyboru najlepszego wariantu projektu. Jest to już zadanie stosunkowo łatwe, bowiem w przypadku metody DGC – optymalny wariant charakteryzuje się najniższą ceną rezultatu.</p> <p>Miara rezultatu (MR) / Efekt ekologiczny (EE) podlegają dyskontowaniu jedynie w sytuacji, kiedy są wyrażone w wartościach pieniężnych. W pozostałych przypadkach zdyskontowane MR/EE jest tożsame z miarą rezultatu MR / EE.</p> <p>Należy określić, czy inne warianty uzyskały podobne wyniki, czy też różnice między wariantami były znaczące. Należy napisać, jakie wnioski wynikają z tej analizy.</p> <p>Jednakże bywają przypadki, w których można próbować uzasadniać wybór innego wariantu, pomimo uzyskania odmiennych wyników analiz. Może się tak stać, kiedy np. pewne specyficzne warunki środowiskowe uniemożliwiają wykorzystanie danej technologii lub obecnie dana technologia jest droga, koszt konserwacji elementów infrastruktury wysoki, ale technologia jest przyszłościowa i przewiduje się spadek kosztów eksploatacyjnych (należy pamiętać, że analizy są prowadzone w cenach stałych z roku rozpoczęcia projektu).</p>				

Analiza opisowa wyboru wariantu technologicznego

Lp.	Zakres informacji	Opis			
4.1.2.	Identyfikacja wariantów technologicznych	<p>W tym punkcie należy przedstawić założenia dotyczące rezultatów poszczególnych wariantów oraz ich kosztów inwestycyjnych, kosztów odtworzenia i kosztów operacyjnych, powołując się na źródła, na podstawie których wartości te określono. Kluczowe jest wskazanie i uzasadnienie różnic między wariantami w zakresie czterech ww. wielkości, w tym w szczególności częstotliwości ponoszenia kosztów odtworzeniowych.</p> <p>W tabeli należy przedstawić szczegółowe wartości liczbowe w podziale na warianty technologiczne i cztery wskazane wielkości:</p> <ul style="list-style-type: none"> rezultaty każdego z wariantów (ponieważ są to warianty czysto technologiczne, najczęściej rezultaty wszystkich wariantów będą takie same, dlatego w przypadku różnic między wariantami należy podać przyczynę i uzasadnienie zaistniałych różnic), koszty inwestycyjne niezbędne do realizacji każdego z wariantów (takie koszty występują w fazie inwestycyjnej projektu), koszty odtworzenia (występujące po zakończeniu realizacji projektu w fazie operacyjnej) niezbędne do utrzymania wartości, użyteczności i trwałości infrastruktury projektu; koszty odtworzenia nie są kosztami operacyjnymi; należy stosować w całym okresie odniesienia ceny stałe koszty operacyjne niezbędne do utrzymania infrastruktury i wyposażenia wspartego w wyniku realizacji każdego z wariantów technologicznych i pełnienia zakładanych przez niego funkcji. <p>Koszty ujmowane są w cenach stałych.</p> <p>W tym miejscu należy syntetycznie opisać warianty technologiczne uwypuklając różnice między nimi.</p>			
	Warianty	Opis wariantu	Koszty inwestycyjne	Koszty odtworzeniowe	Koszty operacyjne
	<i>Wariant I (nazwa)</i>				
	<i>Wariant II (nazwa)</i>				
	<i>Wariant III (nazwa)</i>				
	<i>Uzasadnienie wyboru wariantu technologicznego realizacji projektu</i>				

4.1.3. Wybrane rozwiązanie technologiczne

Dopiero po analizie dostępnych wariantów inwestycji i wyborze optymalnego wariantu realizującego postawione cele, można wybrać i przedstawić koncepcję techniczno-technologiczną. Należy oczywiście uzasadnić wybraną przez nas technologię. Opis koncepcji techniczno-technologicznej powinien ograniczyć się do elementów mających rzeczywisty wpływ na koszty czy funkcjonowanie infrastruktury w przyszłości.

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.1.3.1	Optymalne rozwiązanie technologiczne	<p>Opisując optymalne rozwiązanie technologiczne należy skupić się na odpowiedzi na np. następujące pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> czy rozwiązanie technologiczne cechuje nowatorstwo rozwiązań w skali krajowej; czy rozwiązania zastosowane w projekcie promują na polskim rynku najlepsze oraz sprawdzone technologie; czy rozwiązania spełniają wymogi wynikające z obowiązujących europejskich i polskich norm i przepisów ochrony środowiska; czy rozwiązania te wpływają znacząco na zmniejszenie zagrożeń dla zdrowia ludzkiego. <p>Opisując poszczególne elementy techniczno-technologiczne, należy każdorazowo uzasadniać wybór poszczególnych technologii, przy czym elementem uzasadnienia może być zgodność z normami PN dla odpowiednich parametrów infrastruktury, standardami polskimi i unijnymi, możliwymi trudnościami wynikającymi z zastosowaniem urządzeń technicznych, czy też rozwiązań technologicznych, negatywnym wpływem na środowisko itp.</p>

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

4.1.3.2	Opis wybranych rozwiązań technologicznych	<p>Po wybraniu konkretnych rozwiązań technologicznych przedstawiamy ich opis (należy pamiętać, że opisy mogą zawierać również inne elementy lub nie zawierać z przyczyn obiektywnych niektórych elementów) – zgodnie z opisem stanu obecnego.</p> <p>W przypadku każdego elementu infrastruktury, należy określić, czy jest to element:</p> <ul style="list-style-type: none">↳ nowy,↳ modernizowany,↳ adaptowany,↳ nie podlegający modernizacji.
4.1.3.3	Trafność wybranego rozwiązania	<p>Trafność może być spełniana zarówno poprzez realizację projektu na obszarze o specyficznych cechach (strategicznej interwencji, Natura 2000, obszarze zdegradowanym, wpisującym się w określone dokumenty lub charakteryzującym się określonym poziomem wskaźników specyficznych), albo realizację działań w projekcie, które są premiowane.</p> <p>Opisując trafność wybranego rozwiązania należy zwrócić szczególną uwagę na zapisy określonego regulaminu konkursu/naboru.</p> <p>W wielu Działaniach premiowane są projekty realizowane na terenie zdegradowanym, obejmujące inwestycje niezbędne do kompleksowej rewitalizacji danego obszaru.</p>

4.1.4. Planowany harmonogram realizacji projektu

Przed przygotowywaniem harmonogramu realizacji procesu inwestycyjnego, należy zebrać dane dotyczące dwóch (opcjonalnie trzech) wydzielonych pozycji:

- ↳ inwestycje rozwojowe i modernizacyjne (będące kosztem kwalifikowanym projektów) związane z realizacją projektu;
- ↳ inwestycje odtworzeniowe (nie będących kosztem kwalifikowanym) w okresie eksploatacji projektu, tj. zakup ruchomych środków trwałych, urządzeń nie będących składnikiem nakładów rozwojowych i modernizacyjnych, nakłady na remonty generalne, wymianę wyposażenia technicznego po technicznym okresie użytkowania (podnoszące wartość środków trwałych);
- ↳ rezerwę (opcjonalnie), która mimo, że kwalifikuje się do finansowania z funduszy unijnych, to jednak nie jest uwzględniana w obliczeniu luki finansowej. Ta pozycja winna być zatem wydzielona w harmonogramie.

Należy pamiętać, że harmonogram realizacji procesu inwestycyjnego powinien być:

- ↳ poprawny (Czy harmonogram jest zgodny z harmonogramem realizacji projektu przedstawionym w innych częściach studium? Czy harmonogram rzeczowo-finansowy jest spójny z wnioskiem o dofinansowanie? Czy nie brakuje żadnego etapu, a są jedynie te etapy, które były wskazane wcześniej? Czy harmonogram nie zawiera błędów rachunkowych przy sumowaniu?);
- ↳ zrozumiały (Czy wszystkie etapy wynikają z procesu inwestycyjnego? Czy są logicznie powiązane?);
- ↳ rzetelny (Czy uwzględniono również nakłady w okresie eksploatacji, np. zakup ruchomych środków trwałych, urządzeń nie będących składnikiem nakładów na budowę, nakłady na remonty generalne i nakłady odtworzeniowe podnoszące wartość środków trwałych oraz wymianę wyposażenia technicznego po technicznym okresie użytkowania?);
- ↳ wiarygodny (Czy przedstawiony harmonogram jest realny? Czy założono prawdziwe elementy realizacji projektu? Czy określono źródła szacunku kosztów (np. kosztorys inwestorski, przetarg, oferty potencjalnych wykonawców, doświadczenia inwestora)?).

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis																																																																																																																																																																
4.1.4	Harmonogram realizacji projektu	<p>Harmonogram musi być wykonany przynajmniej w układzie kwartalnym.</p> <p>Harmonogram musi zawierać wszystkie wskazane niżej elementy składowe procesu inwestycyjnego.</p> <p>Harmonogram musi być przejrzysty.</p> <p>Przyjęte w harmonogramie terminy realizacji muszą być możliwe do osiągnięcia i zgodne z obowiązującym prawodawstwem, muszą one uwzględniać czas niezbędny na wykonanie odpowiednich czynności przez wszystkich uczestników procesu inwestycyjnego.</p> <p>Harmonogram powinien uwzględniać w miarę możliwości różne cykle realizacyjne każdego z elementów składowych zadania inwestycyjnego: minimalny, przeciętny i maksymalny <u>lub</u> też należy omówić w formie opisowej warunki realizacji każdego elementu składowego w cyklu minimalnym, przeciętnym i maksymalnym.</p> <p>Powinien być wykonany harmonogram (diagram) minimalny, przeciętny i maksymalny oraz przeprowadzona analiza elementów krytycznych.</p> <p>Muszą być wskazane czynniki mogące wpłynąć na opóźnienia w realizacji projektu – czynniki ryzyka, należy również pokazać potencjalne sposoby i możliwości zredukowania zagrożeń związanych z opóźnieniami projektu.</p> <p>W przypadku projektów hybrydowych za kwalifikowalne można uznać wydatki poniesione i zapłacone przez beneficjenta po dacie przedłożenia Komisji programu operacyjnego lub od dnia 1 stycznia 2014 roku, w zależności od tego, która data jest wcześniejsza. Ostatnim dniem kwalifikowalności wydatków jest 31 grudnia 2023 roku.</p>																																																																																																																																																																
	Zakres prac	<table><tr><th colspan="4">2016</th><th colspan="4">2017</th><th colspan="4">2018</th><th colspan="4">2019</th></tr><tr><th>I</th><th>II</th><th>III</th><th>IV</th><th>I</th><th>II</th><th>III</th><th>IV</th><th>I</th><th>II</th><th>III</th><th>IV</th><th>I</th><th>II</th><th>III</th><th>IV</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji projektu inwestycyjnego</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>uzyskanie prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>uzyskanie pozwolenia na budowę</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>ogłoszenie przetargu na wykonanie zadania inwestycyjnego i podpisanie umowy z wykonawcą robót</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>wykonanie robót w poszczególnych etapach realizacyjnych [wyszczególnić]</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>odbior końcowy robót</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>rozliczenie końcowe zadania inwestycyjnego</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	2016				2017				2018				2019				I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV																	uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji projektu inwestycyjnego																uzyskanie prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane																uzyskanie pozwolenia na budowę																ogłoszenie przetargu na wykonanie zadania inwestycyjnego i podpisanie umowy z wykonawcą robót																wykonanie robót w poszczególnych etapach realizacyjnych [wyszczególnić]																odbior końcowy robót																rozliczenie końcowe zadania inwestycyjnego															
2016				2017				2018				2019																																																																																																																																																						
I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV																																																																																																																																																			
uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji projektu inwestycyjnego																																																																																																																																																																		
uzyskanie prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane																																																																																																																																																																		
uzyskanie pozwolenia na budowę																																																																																																																																																																		
ogłoszenie przetargu na wykonanie zadania inwestycyjnego i podpisanie umowy z wykonawcą robót																																																																																																																																																																		
wykonanie robót w poszczególnych etapach realizacyjnych [wyszczególnić]																																																																																																																																																																		
odbior końcowy robót																																																																																																																																																																		
rozliczenie końcowe zadania inwestycyjnego																																																																																																																																																																		
		<p>Harmonogram realizacji projektu jest wstępnym harmonogramem i może zawierać jedynie szkic planowanych robót. Nie trzeba zatem przedstawiać zbytnej szczegółowości opisów zadań. Projekt musi być jednak podzielony na tyle zadań, ile potrzeba do osiągnięcia zakładanych celów bez względu na stopień szczegółowości.</p> <p>Należy zwrócić szczególną uwagę na źródła szacunków liczbowych czy kosztowych. Ma to szczególne znaczenie przy zakupie wyposażenia. Należy zatem zadbać o to, aby:</p> <ul style="list-style-type: none">↳ źródła nadal były aktualne – opierając się na kosztorysach inwestorskich sprzed 2-3 lat, które w dobie bardzo szybko wzrastających cen materiałów i usług budowlanych stają się nieaktualne, można spowodować, że kwoty będą błędne, a wyliczenia wskaźników – niewiarygodne,↳ powoływać się na analogiczną sytuację w innym obszarze, kiedy ma to swoje uzasadnienie – często dla obszarów wiejskich przyjmowane są średnie wskaźniki dla Polski, co w dalszym etapie może znacznie zniekształcić wyniki analiz.																																																																																																																																																																

4.2. Analiza wykonalności

4.2.1. Wykonalność prawna

4.2.1.1. Zgodność z prawem budowlanym, prawem zamówień publicznych i innymi uwarunkowaniami

W rozdziale niniejszym należy opisać uwarunkowania prawne oraz stopień zaawansowania procedur poprzedzających realizację prac budowlanych (m.in. informacja o wymaganych pozwoleniach, koncesjach lub procesie ich pozyskiwania, konieczności spełnienia norm wynikających z przepisów prawa odnoszących się pośrednio lub bezpośrednio do realizowanego projektu).

Lp.	Zakres informacji	Opis			
4.2.1.1.1	Uwarunkowania wynikające z procedur prawa budowlanego i zagospodarowania przestrzennego	<p>Należy przedstawić tu informację o stopniu zaawansowania prac związanych z wydaniem prawomocnego pozwolenia na budowę / zgłoszenia robót budowlanych oraz opracowaniem pełnej dokumentacji budowlanej, wymaganej dla pozwolenia na budowę / zgłoszenia robót budowlanych.</p> <p>Jeśli zakres projektu objęty jest kilkoma pozwoleniami / zgłoszeniami, należy przedstawić odrębnie zakres rzeczowy projektu dla każdego z wymaganych pozwoleń / zgłoszeń, a także podać informację nt. stanu zaawansowania dokumentacji technicznej dla danego pozwolenia / zgłoszenia oraz terminu uzyskania prawomocnego pozwolenia / zgłoszenia (lub przypuszczalnego terminu uzyskania danego dokumentu, jeżeli nie został jeszcze uzyskany).</p> <p>Jeżeli przewidziane prace stanowią fragment szerszego zakresu objętego pozwoleniem należy opisać i wyjaśnić zaistniałą sytuację.</p> <p>Jeżeli zakres rzeczowy projektu nie wymaga uzyskania pozwolenia na budowę ani dokonania zgłoszenia robót budowlanych należy to jednoznacznie napisać z podaniem uzasadnienia opierającego się na przepisach prawa.</p>			
4.2.1.1.2	Prawo do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane i/lub cele projektu	<p>Należy przedstawić informację czy oraz na jakiej podstawie wnioskodawca posiada prawo do dysponowania niezbędnymi nieruchomościami, na których realizowane będą roboty budowlane lub inne prace w ramach projektu.</p> <p>W przypadku projektów hybrydowych, w których na etapie składania wniosku o dofinansowanie nie wybrano jeszcze partnera prywatnego, przy czym podmiot publiczny zakłada, że nieruchomość na cele realizacji projektu będzie zapewniona w całości lub w części przez partnera prywatnego obowiązek wykazania prawa do dysponowania nieruchomością aktu aktualizuje się w dacie zawarcia umowy PPP i musi zostać wykonany w terminie właściwym dla aktualizacji dokumentacji aplikacyjnej.</p>			
	Numer nieruchomości (działki), na której realizowany będzie projekt	Miejscowość	Gmina	Tytuł prawny do dysponowania daną nieruchomością (działką)	Dokument (sygnatury wpisów do ksiąg wieczystych, repertorium aktów notarialnych, sygnatury decyzji administracyjnych itd.)
				
				
				
	Pozwolenie na budowę / zgłoszenie budowy (znak)	Numer	Wydane przez	Nieruchomości (numery działek), których dane pozwolenie / zgłoszenie dotyczy	
				
				
4.2.1.1.3	Konieczność wykupu / najmu nieruchomości	<p>Należy tu opisać przypadki, jeżeli inwestycja wymaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ przeprowadzenia wykupów nieruchomości – konieczne jest wówczas określenie podstawy przyjętej wyceny (operatu sporządzonego przez rzeczoznawcę); ↳ podpisania umów najmu z właścicielem nieruchomości – należy w tym przypadku opisać, czy nieruchomość wymaga jedynie czasowego zajęcia na okres realizacji robót w ramach projektu, czy też konieczne jest podpisanie długoterminowej umowy najmu co najmniej na okres realizacji projektu i jego trwałości. 			

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis		
4.2.1.1.4	Dostępność mediów	Należy tu opisać jaka jest dostępność mediów w trakcie realizacji projektu i eksploatacji jego produktów (wody, energii elektrycznej, sieci ciepłowniczej, gazu).		
4.2.1.1.5	Zgodność z prawem zamówień publicznych	Należy uzupełnić o istotne informacje, które nie zostały zawarte we wniosku o dofinansowanie.		
	<i>Przedmiot zamówienia</i>	Tryb postępowania	Daty rozpoczęcia/ zakończenia procedury	Numer ogłoszenia
			RRRR-MM-DD / RRRR-MM-DD	
	<i>Zgodność z zasadą konkurencyjności</i>	W tym miejscu należy przedstawić informacje na temat wydatków ponoszonych przez beneficjentów nie zobowiązanych podmiotowo do stosowania przepisów ustawy Prawo Zamówień Publicznych oraz informacje o wartości szacunkowej wydatków wyłączającej obowiązek stosowania procedur ujętych w Ustawie PZP.		
4.2.1.1.6	Inne uwarunkowania prawne	Należy tu określić, czy inwestycja wymaga lub jej realizacja jest uzależniona od uzyskania dodatkowych pozwoleń / decyzji / innych dokumentów		
		Pozwolenie / decyzja / inny dokument	Podstawa prawna	Data uzyskania / planowana data uzyskania
			RRRR-MM-DD
4.2.1.1.8	Dotacje oraz inne środki pozyskane w ramach współfinansowania projektu	Należy wskazać dotacje pozyskane z innych funduszy (np. WFOŚ albo PFRON).		
4.2.1.1.9	Prenotyfikacja lub notyfikacja pomocy publicznej	Należy wskazać procedury zakończone, rozpoczęte i niezakończone oraz planowane.		

4.2.1.2. Wykonalność środowiskowa

Zgodność z regulacjami prawnymi Unii Europejskiej jest kryterium dostępowym dla wszystkich projektów w RPO WZ. Projekty nie będące zgodne z politykami UE będą odrzucane.

Zasady dotyczące dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych zostały opisane w „Wytycznych w zakresie dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych” MIR (MIR/H/2014-2020/31(1)/10/2015), 19 października 2015 r. wydanych na podstawie delegacji zawartej w art. 5 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014 -2020 (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 217).

W tym rozdziale należy opisać oddziaływania projektu na sferę środowiska oraz uzasadnić zgodność przedsięwzięcia z zasadami polityki ochrony środowiska UE.

Wnioskodawca projektu musi w szczególności wykazać w jakim zakresie projekt⁶:

- przyczynia się do osiągnięcia celów w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami i zmiany klimatu na 2020 r.;
- jest zgodny z dyrektywą w sprawie zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu (2004/35/WE);
- przestrzega zasady „zanieczyszczający płaci”, zasady zapobiegania oraz zasady naprawiania szkody w środowisku w pierwszym rzędzie u źródła;

⁶ Przewodnik AKK Rozdział 2.6.3.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

- d) jest zgodny z ochroną obszarów Natura 2000 i ochroną gatunków objętych dyrektywą siedliskową (92/43/EWG) i dyrektywą ptasią (2009/147/WE);
- e) jest realizowany w wyniku planu lub programu objętego strategiczną oceną oddziaływania na środowisko (2001/42/WE);
- f) jest zgodny w dyrektywą Rady 2014/52/UE w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, *jak również innymi przepisami zawierającymi wymóg przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.*

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.2.1.2.1	Ocena oddziaływania na środowisko	<p>W tym punkcie należy opisać przebieg i stopień zaawansowania procedury związanej z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, w tym opisać procedurę kwalifikowania przedsięwzięcia do obowiązku opracowania raportu oddziaływania na środowisko wraz z ewentualnym ustaleniem jego zakresu. Należy przedstawić informację o wykonanych konsultacjach społecznych oraz dokonanych (lub wymaganych) uzgodnieniach z uprawnionymi organami administracji w zakresie ochrony środowiska.</p> <p>Należy określić:</p> <ul style="list-style-type: none"> ↳ czy przedmiotowy projekt wymaga sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r., w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U.2016.71); Przywołane rozporządzenie klasyfikuje przedsięwzięcia na trzy grupy (przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; przedsięwzięcia mogąco potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko; przedsięwzięcia, w których zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia, o których mowa wcześniej). ↳ czy przedmiotowy projekt może wymagać sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko zgodnie z Aneks II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (tekst jedn. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 2012 Nr 26 s.1).
4.2.1.2.2	Dodatkowe informacje	W tym punkcie należy zwrócić uwagę i opisać oddziaływanie na środowisko inwestycji w przypadku, jeżeli sporządzenie raportu 'oceny oddziaływania na środowisko' nie jest konieczne, w szczególności informacje dotyczące oddziaływania projektu na jednolite części wód (powierzchniowych lub podziemnych) w związku z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Ramowa Dyrektywa Wodna).
4.2.1.2.3	Efektywne gospodarowanie zasobami	
4.2.1.2.4	Zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu	
4.2.1.2.5	Zasada „zanieczyszczający płaci”	<p>W tym punkcie należy opisać zgodność z zasadą „zanieczyszczający płaci” w ramach projektu.</p> <p>Zasada mówi, że sprawcy szkód w środowisku powinni ponosić pełne koszty tych działań, które są niezbędne dla usunięcia zanieczyszczenia lub koszty równoważnych działań umożliwiających osiągnięcie celów ochrony środowiska. Na podstawie tej zasady uznaje się również, że użytkownicy obiektów infrastrukturalnych powinni partycypować zarówno w pokrywaniu kosztów zmniejszania emisji, jak i kosztów eksploatacji, konserwacji i wymiany elementów infrastruktury mającej wpływ na środowisko.</p>
4.2.1.2.6	Strategiczna ocena oddziaływania na środowiska dla planu lub programu z którego projekt wynika	

W przypadku projektów hybrydowych kwestie dotyczące oceny środowiskowej należy dokonać wedle stanu wiedzy na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie i zaktualizować po wyborze partnera prywatnego.

4.2.1.3. Wpływ na siedliska i gatunki zamieszkujące tereny Natura 2000 i inne o znaczeniu krajowym

Zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2015 poz., 1651 ze zm.) zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 (istniejącego i projektowanego), w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Przepis art. 33 ust. 1 w/w ustawy stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk.

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.2.1.3	Oddziaływanie projektu na obszary Natura 2000	<p>Należy przedstawić informację czy projekt (lub element zakresu rzeczowego) jest realizowany na terenie objętym ochroną w ramach utworzonego lub projektowanego do utworzenia obszaru Natura 2000. W przypadku odpowiedzi pozytywnej należy podać nazwę oraz nr obszaru oraz określić możliwe oddziaływania projektu na stan środowiska, w tym w szczególności na gatunki objęte ochroną w myśl dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1992 r. nr 92/43/EWG w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dzikich zwierząt i roślin oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.</p> <p>Jeżeli projekt jest zlokalizowany poza terenami objętymi obszarem Natura 2000 należy również przeanalizować czy może on skutkować istotnymi oddziaływaniami na podlegające ochronie siedliska lub gatunki.</p> <p>Istnieją jednakże wyjątki, w których mimo potencjalnego negatywnego wpływu pod określonymi warunkami można dane przedsięwzięcie zrealizować [art. 34 i 35 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody - t.j. Dz.U. z 2015 poz., 1651 ze zm.], przy czym wszystkie warunki muszą być spełnione łącznie:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.2. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:<ul style="list-style-type: none">• ochrony zdrowia i życia ludzi;• zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;• uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;• wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej. <p>Należy podkreślić, że w każdym przypadku, kiedy mimo negatywnego wpływu przedsięwzięcie musi być zrealizowane, warunkiem koniecznym jest określenie i podjęcie działań kompensacyjnych. Wydając zezwolenie właściwy regionalnie dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, w porozumieniu z zarządcą terenu, stosownie do skali i rodzaju negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszaru Natura 2000 ustala zakres, miejsce termin i sposób wykonania kompensacji przyrodniczej. Koszty kompensacji przyrodniczej ponosi podmiot realizujący plan lub przedsięwzięcie. Wojewoda nadzoruje wykonanie kompensacji przyrodniczej. [art. 35 ustawy o ochronie przyrody].</p>

4.2.1.4. Przystosowanie do zmiany klimatu i łagodzenie zmiany klimatu oraz odporność na klęski żywiołowe

W dokumentacji załączonej do wniosku o dofinansowanie, a w tym w dokumentacji OOŚ w przypadku projektów, dla których wnioski o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach został złożony po 10 września 2015 r., powinny znaleźć się dowody wraz z uzasadnieniem, że ryzyko klimatyczne zostało sprowadzone do akceptowalnego poziomu. W zakresie wpływu na klimat sugeruje się przeprowadzenie analizy bezwzględnych, a także względnych emisji gazów cieplarnianych (analiz śladu węglowego) przedsięwzięć. Natomiast w zakresie odporności przedsięwzięć na zmiany klimatu zasadne jest przeprowadzenie analizy ekspozycji, wrażliwości i podatności na obecnie obserwowaną zmienność klimatu jak również prognozowane zmiany klimatu oraz właściwej analizy ryzyka, a także analizy i oceny opcji adaptacyjnych przedsięwzięć.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.2.1.4	Zmiany klimatu	<p>Należy wyjaśnić, w jaki sposób projekt przyczynia się do realizacji celów polityki ochrony środowiska w zakresie zmiany klimatu.</p> <p>Należy również wyjaśnić, w jaki sposób uwzględniono zagrożenia związane ze zmianą klimatu, kwestie dotyczące ryzyka klimatycznego, przystosowania się do zmian klimatu, działań mitygacyjnych i adaptacyjnych, odporności na klęski żywiołowe, kierując się następującymi pytaniami pomocniczymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakimi klęskami żywiołowymi jest potencjalnie zagrożone przedsięwzięcie? • W jaki sposób uwzględniono zagrożenia związane z zmianą klimatu podczas opracowywania projektu np. fale upałów, osuszanie, zagrożenie powodziowe, jak również przedłużające się okresy suszy wpływające np. na właściwości gleby? • Czy w trakcie przygotowywania projektu przeprowadzono ocenę zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych lub kontrolę podatności? • W jaki sposób kwestie klimatyczne zostały uwzględnione w analizie i rankingu odpowiednich wariantów? • Jakie są ryzyka podczas realizacji danego wariantu, w tym ryzyko związane ze skutkami zmiany klimatu i ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi, w tym klęskami żywiołowymi? • Czy kwestie zmian klimatu uwzględniono w kontekście potencjalnego oddziaływania z perspektywy ich prawdopodobieństwa i wpływu (siły/stopnia oddziaływania) – ryzyka? • Czy zmiana klimatu wpłynęła na lokalizację projektu lub wymogła zastosowanie innej technologii lub metod konstrukcji? • Czy w projekcie (w nowych inwestycjach) uwzględniono „margines bezpieczeństwa”, by zapewnić odporność rozwiązań na oddziaływanie klimatu w przyszłości? • Czy zastosowano działania zwiększające zdolność przedsięwzięcia do funkcjonowania przy zidentyfikowanych ograniczeniach np. wybór energooszczędnych opcji? • W jaki sposób oceniono rozmiar efektów zewnętrznych gazów cieplarnianych i kosztów zewnętrznych węgla? • Jakie są koszty alternatywne gazów cieplarnianych i w jaki sposób włączono je do analizy ekonomicznej? • Czy rozważono alternatywne rozwiązanie dotyczące mniejszego zużycia węgla lub oparte na źródłach odnawialnych? • Jakie rozwiązania przyjęto w celu zapewnienia odporności na bieżącą zmienność klimatu i przyszłą zmianę klimatu w ramach projektu? • Czy projekt w połączeniu ze zmianą klimatu będzie miał jakikolwiek pozytywny lub negatywny wpływ na otoczenie? • W jaki sposób projekt odnosi się do strategii krajowej lub regionalnej w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu? • Czy w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko uwzględniono kwestie związane ze zmianą klimatu oraz czy dane kwestie zostały sprawdzone przez odpowiednie organy krajowe? <p>Powyższe pytania nie wyczerpują wszystkich zagadnień związanych z przygotowaniem inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu. Należy kierować się wskazaniem opisanymi w „Poradniku przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe”, przygotowanym przez Ministerstwo Środowiska. Poradnik jest dostępny na portalu KLIMADA, gdzie zamieszczonych jest również wiele innych pomocnych informacji w zakresie adaptacji do zmian klimatu.</p>

4.2.1.5. Ocena ekspozycji na ryzyko klimatyczne

Dodatkowym dokumentem dla projektów/inwestycji infrastrukturalnych w celu wspierania ich odporności na zmiany klimatu, rekomendowanym przez KE jest dokument, który zachęca do przeprowadzenia oceny ekspozycji na ryzyko klimatyczne oraz oceny podatności projektów na zmiany klimatu. Właściwą metodykę do przedmiotowej oceny, a także oceny wykonalności i trwałości projektów w warunkach zmiennego oraz zmieniającego się klimatu zawierają *Poradnik Przygotowania Inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe*. Metodyka ta nie zastępuje analizy CBA, a jedynie jest jej uzupełnieniem.

Dokument jest również dostępny na portalu KLIMADA: http://klimada.mos.gov.pl/blog/2015/10/30/poradnik_przygotowania_inwestycji/

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.2.1.5	Ocena ekspozycji na ryzyko klimatyczne	<p>Ryzyko klimatyczne oznacza iloczyn prawdopodobieństwa zajścia zdarzenia (klimatycznego) oraz jego skutków (dotkliwości).</p> <p>W rozumieniu Dyrektywy powodziowej ryzyko jest z kolei definiowane jako potencjalne straty w przypadku wystąpienia określonego zjawiska przyrody.</p> <p>Analiza ryzyka klimatycznego powinna być prowadzona przede wszystkim na następujących etapach przygotowania projektu:</p> <ul style="list-style-type: none">• opracowanie koncepcji,• wybór technologii,• studium wykonalności,• ocena oddziaływania na środowisko,• opracowania projektów budowlanych. <p>Należy jednocześnie pamiętać, że w kontekście analizy wariantów na poszczególnych etapach realizacji projektu, ryzyko klimatyczne powinno być brane pod uwagę w sposób ciągły.</p>

4.3. Analiza popytu

Analiza popytu identyfikuje i ilościowo określa społeczne zapotrzebowanie na realizację planowanej inwestycji. W jej ramach należy uwzględnić zarówno bieżący (w oparciu o aktualne dane), jak również prognozowany popyt (w oparciu o prognozy uwzględniające m.in. wskaźniki makroekonomiczne i społeczne).

Analizę prognozowanego popytu należy przeprowadzić dla scenariusza z inwestycją oraz bez inwestycji. Ponadto, analiza ta powinna odwoływać się do kwestii bieżącego oraz przyszłego zapotrzebowania inwestycji na zasoby, przewidywanego rozwoju infrastruktury, oraz efektu sieciowego (jeżeli występuje lub może wystąpić w wyniku realizacji inwestycji).

Należy uzasadnić, na jakiej podstawie określono wielkość popytu (np. doświadczenia z przeszłości projektodawcy, doświadczenia z podobnych inwestycji po realizacji działań o podobnym zakresie). Wielkość popytu zawsze będzie wynikiem sposobu realizacji celów projektu, dlatego może on być różny w zależności od przyjętego wariantu realizacji projektu. Jednak kluczowe znaczenie dla popytu ma osiągnięcie zaplanowanych celów. To od ich realizacji zależy, czy użytkownicy będą chcieli korzystać z rezultatów projektu.

Analiza popytu służy identyfikacji potrzeby inwestycji przez ocenę:

- **popytu bieżącego** (na podstawie statystyk dostarczanych przez dostawców usług/organy regulacyjne/ministrów/krajowe i regionalne urzędy statystyczne dla różnych typów użytkowników);
- **popytu przyszłego** (na podstawie wiarygodnych modeli prognostycznych, uwzględniających prognozy makro- i społeczno-ekonomiczne, alternatywne źródła dostaw, elastyczność popytu w odniesieniu do stosownych cen i dochodów itp.) w scenariuszu zakładającym zarówno realizację projektu, jak i jej brak.

Oba ujęcia liczbowe są kluczowym elementem potrzebnym do sformułowania prognoz popytu, w tym popytu wygenerowanego/wzbudzonego, w stosownych przypadkach, oraz do opracowania projektu o odpowiednich zdolnościach produkcyjnych. Konieczne jest na przykład zbadanie, która część popytu na usługi publiczne, transport szynowy czy usuwanie odpadów może zostać zaspokojona w wyniku realizacji projektu. Hipotezy dotyczące popytu należy weryfikować przez analizowanie warunków zarówno bieżących, jak i przyszłych dostaw, na które wpływ mogą mieć działania niezależne od projektu.

Najważniejsze czynniki wpływające na popyt, metody i produkty analizy popytu w różnych obszarach interwencji omówiono szczegółowo w rozdziałach 3–7 Przewodnika AKK.

W celu prognozowania popytu można zastosować kilka technik (np. modele regresji wielorakiej, ekstrapolacje trendu, wywiady z ekspertami itp.) w zależności od dostępnych danych, zasobów, które można przeznaczyć na potrzeby sporządzenia szacunków oraz sektora, którego to dotyczy. Wybór najbardziej odpowiedniej techniki zależy m.in. od charakteru towaru lub usługi, charakterystyki rynku i wiarygodności dostępnych danych. W niektórych przypadkach, np. w transporcie, potrzebne są zaawansowane modele prognostyczne.

Przejrzystość głównych założeń, jak również głównych parametrów, wartości, trendów i współczynników wykorzystywanych do sporządzenia prognozy jest bardzo istotna do oceny prawidłowości szacunków. Założenia dotyczące zmian polityki i ram regulacyjnych, w tym norm i standardów, również należy jasno sformułować. Należy ponadto wyraźnie wskazać elementy niepewności w zakresie przewidywania przyszłego popytu i odpowiednio je uwzględnić w analizie ryzyka (zob. pkt 2.10 Przewodnika AKK). Zastosowana metoda prognozowania, źródło danych i hipotezy robocze należy wyraźnie opisać i udokumentować w celu ułatwienia zrozumienia spójności i realizmu prognoz. Do zasadniczych elementów przejrzystości należą nawet informacje o zastosowanych modelach matematycznych, wspierających je narzędziach i ich kwalifikacji.

4.3.1. Scenariusz popytu bez inwestycji

Lp.	Zakres informacji	Opis			
4.3.1.	Scenariusz popytu bez inwestycji	Opis popytu bieżącego	Źródła danych		Hipotezy robocze
		Prognozy przyszłego popytu	Zastosowana metoda prognozowania	Źródła danych	Hipotezy robocze

4.3.2. Scenariusz popytu z inwestycją

Lp.	Zakres informacji	Opis			
4.3.2.	Scenariusz popytu z inwestycją	Opis popytu bieżącego	Źródła danych		Hipotezy robocze
		Prognozy przyszłego popytu	Zastosowana metoda prognozowania	Źródła danych	Hipotezy robocze

4.3.3. Wnioski z analizy popytu

Lp.	Zakres informacji	Opis
4.3.3.	Wnioski z analizy popytu	

5. Analiza finansowa

Generalnie, analiza wykonalności finansowo-ekonomicznej powinna odpowiedzieć na dwa kluczowe pytania:

1. Czy projekt jest warty współfinansowania?

Czy projekt przyczynia się do realizacji celów polityki regionalnej UE? Czy sprzyja on wzrostowi gospodarczemu oraz czy przyczynia się do zwiększenia zatrudnienia?

Aby to sprawdzić, należy przeprowadzić analizę pod kątem gospodarczym oraz zwrócić uwagę na oszacowany w analizie kosztów i korzyści wpływ projektu na wskaźniki gospodarcze. Zasada jest prosta: jeżeli ekonomiczna wartość bieżąca netto projektu (ENPV) jest dodatnia, jest on korzystny dla danej społeczności (regionu/powiatu/gminy), ponieważ korzyści społeczno-gospodarcze z niego płynące przewyższają koszty. W takim przypadku, jeżeli istnieje taka potrzeba (zob. poniżej) projekt powinien otrzymać pomoc z funduszy.

2. Czy projekt wymaga współfinansowania?

Fakt, iż projekt przyczynia się do realizacji celów polityki gospodarczej UE nie oznacza jeszcze, że musi on być współfinansowany z funduszy. Ponadto projekt potrzebny z gospodarczego punktu widzenia może być jednocześnie projektem przynoszącym finansowe korzyści, co sprawia, iż w takim przypadku projekt nie powinien być współfinansowany z funduszy strukturalnych.

Aby sprawdzić, czy projekt wymaga współfinansowania niezbędna jest analiza finansowa: jeżeli finansowa wartość bieżąca netto projektu bez wkładu z Funduszy (FNPV/C) jest ujemna, oznacza to, iż projekt może być współfinansowany; dotacja UE nie powinna przekraczać kwoty niezbędnej do zapewnienia równowagi finansowej projektu, tak aby uniknąć finansowania w wysokości większej niż jest to konieczne.

Jeżeli wnioskodawca ubiega się o pomoc publiczną lub pomoc de minimis, powyższy warunek nie musi być spełniony, aby projekt mógł być współfinansowany.

Przeprowadzenie analizy finansowej ma na celu w szczególności:

- ocenę finansowej rentowności inwestycji i kapitału krajowego, poprzez ustalenie wartości wskaźników efektywności finansowej projektu,
- weryfikację trwałości finansowej projektu i beneficjenta/operatora,
- ustalenie właściwego (maksymalnego) dofinansowania z funduszy UE (dla projektów, w których wartość dofinansowania ustalana jest w oparciu o metodę luki w finansowaniu).

W ramach analizy finansowej należy przeprowadzić następujące działania:

- określenie założeń do analizy finansowej,
- ustalenie, czy projekt generuje przychód oraz czy istnieje możliwość jego obiektywnego określenia z wyprzedzeniem,
- zestawienie przepływów pieniężnych projektu dla każdego roku analizy,
- ustalenie, czy wartość bieżąca przychodów generowanych przez projekt przekracza wartość bieżącą kosztów operacyjnych, tzn. czy projekt jest projektem generującym dochód⁷ – dotyczy projektów, dla których istnieje możliwość obiektywnego określenia przychodu z wyprzedzeniem,
- ustalenie poziomu dofinansowania projektu z funduszy UE w oparciu o metodę luki w finansowaniu lub poprzez zastosowanie zryczałtowanych procentowych stawek dochodów (dotyczy projektów generujących dochód zgodnie z art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013, dla których istnieje możliwość obiektywnego określenia przychodu z wyprzedzeniem),
- określenie źródeł finansowania projektu,

⁷ Pojęcie „projekt generujący dochód” jest tożsame z pojęciem „operacji generującej dochód po ukończeniu” używanym w rozporządzeniu nr 1303/2013.

- ustalenie wartości wskaźników efektywności finansowej projektu,
- analiza finansowej trwałości.

Niektóre projekty, aby uzyskać wsparcie, muszą skonstruować swoją analizę finansową w taki sposób, jaki nakłada na nich podstawa prawna. Przykładem dodatkowych obostrzeń jest np. wsparcie w zakresie sieci elektroenergetycznych, dla których podstawą wsparcia może być art. 48 Rozporządzenia Komisji (UE) z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

5.1. Założenia analizy finansowej

5.1.1. Podstawowe parametry założeń analizy finansowej

W szczególności należy przyjąć następujące założenia i zasady przeprowadzania analiz:

- nakłady inwestycyjne, przychody i koszty należy określić zgodnie z zasadami **analizy skonsolidowanej**, jednocześnie z punktu widzenia właściciela infrastruktury, jak i podmiotu gospodarczego ją eksploatującego (operatora infrastruktury), w przypadku gdy są oni odrębnymi podmiotami; należy pamiętać, że skonsolidowana analiza finansowa wyklucza przepływy pieniężne między właścicielem a operatorem; analizę skonsolidowaną należy przeprowadzić przygotowując odrębne zestawienia przepływów spowodowanych realizacją projektu dla każdego podmiotu biorącego udział w projekcie (np. partnerów i operatora), a następnie zsumowanie przepływów dla wszystkich podmiotów – należy zadbać, aby przepływy między podmiotami nie powodowały zwiększania przepływów ogółem (z reguły koszt u jednego podmiotu będzie powodował przychód u innego podmiotu, co w ogólnym rozrachunku nie spowoduje zwiększenia poziomu przepływów dla całego projektu),
- w celu ustalenia wskaźników efektywności finansowej oraz wyliczenia luki w finansowaniu, stosuje się metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych (*Discounted Cash Flows – DCF*), niepieniężne pozycje rachunkowe, takie jak amortyzacja czy rezerwy na nieprzewidziane wydatki nie mogą być przedmiotem analizy finansowej,
- co do zasady należy stosować poniższy sposób wyliczania wartości rezydualnej; ponieważ założono, że inwestycja nie będzie likwidowana, a także będzie miała za zadanie służyć społeczeństwu jak najdłużej, **wartość rezydualna** jest wyliczana w oparciu o bieżącą wartość netto przepływów pieniężnych, wygenerowanych przez projekt w pozostałych latach jego trwania (życia ekonomicznego), następujących po zakończeniu okresu odniesienia, zgodnie ze wzorem:

$$RV = \frac{FCF_n}{i}$$

gdzie:

RV oznacza wartość rezydualną,

FCF_n poziom wolnych przepływów pieniężnych obliczony jako suma przychodów operacyjnych z ostatniego roku w okresie odniesienia pomniejszona o sumę odpowiadających im kosztów operacyjnych (zawierających niezbędne nakłady odtworzeniowe) oraz skorygowana o zmianę kapitału obrotowego. W przypadku otrzymania wartości ujemnej wartości rezydualnej nie oblicza się.

- n* oznacza ostatni rok w przyjętym do obliczeń okresie odniesienia,
i oznacza przyjętą stopę dyskonta.

W przypadku przyjęcia innej metody wyznaczania wartości rezydualnej należy zwrócić uwagę na postanowienia art. 18 rozporządzenia Komisji (UE) nr 480/2014 oraz postanowienia Podręcznika AKK. Zgodnie z art. 18 rozporządzenia Komisji (UE) nr 480/2014, obliczanie wartości rezydualnej w przedstawiiony sposób dotyczy projektów, których ekonomiczny czas użytkowania przekracza okres odniesienia (horyzont czasowy inwestycji).

Inne metody obliczania wartości rezydualnej mogą być stosowane w należycie uzasadnionych okolicznościach np. w przypadku projektów niegenerujących dochodu obliczenie wartości wszystkich aktywów i zobowiązań przy wykorzystaniu pewnej standardowej rachunkowej metody amortyzacji (w tym przypadku koszty odtworzenia aktywów obliczane w okresie odniesienia muszą być uwzględnione w obliczeniach, nawet jeśli uznaje się je za koszty eksploatacji i utrzymania na potrzeby obliczenia zdyskontowanego dochodu w celu określenia kwoty wsparcia Unii) lub ujęcie rynkowej wartości rezydualnej środka trwałego, jak gdyby miał zostać sprzedany na końcu rozważanego horyzontu czasowego. Tę metodę amortyzacji należy stosować w specjalnych przypadkach projektów o bardzo długim przewidywanym okresie użytkowania (zwykle w sektorze transportowym), których wartość rezydualna będzie tak wysoka, że spowoduje to zakłócenie analizy w przypadku jej obliczania przy zastosowaniu metody wartości bieżącej netto.

- nakłady inwestycyjne, przychody i koszty należy podawać w **cenach stałych** na pierwszy rok okresu odniesienia (przeprowadzania analizy), stąd analiza finansowa jest przeprowadzana w oparciu o finansową stopę dyskontową na **poziomie 4%** (zgodnie z art. 19 ust. 3 rozporządzenia nr 480/2014),
- analiza może być przeprowadzana w **cenach netto** lub **brutto**: w cenach netto (bez podatku VAT) w przypadku, gdy podatek VAT nie stanowi wydatku kwalifikowalnego (ponieważ może zostać odzyskany w oparciu o przepisy krajowe) lub w cenach brutto (wraz z podatkiem VAT), gdy podatek VAT stanowi wydatek kwalifikowalny (ponieważ nie może zostać odzyskany w oparciu o przepisy krajowe) oraz gdy jest on niekwalifikowalny, ale stanowi rzeczywisty nieodzyskiwalny wydatek podmiotu ponoszącego wydatki. Podatek VAT powinien zostać wyodrębniony jako osobna pozycja analizy finansowej,
- analizy mogą być prowadzone przy zastosowaniu zarówno **metody standardowej** (dla inwestycji, dla których możliwe jest oddzielenie przepływów pieniężnych związanych z projektem od ogólnych przepływów pieniężnych beneficjenta⁸), jak i **złożonej** (w sytuacji, gdy nie jest to możliwe),
- podatki bezpośrednie (m.in. podatek dochodowy) nie powinny być uwzględniane w analizie finansowej, a jedynie w ramach analizy trwałości,
- w analizie zaleca się wykorzystanie podstawowego **scenariusza makroekonomicznego**; zgodnie z postanowieniami określonymi w Wytycznych MIiR, w trakcie sporządzania prognozy przepływów/projekcji finansowej, należy korzystać z wariantów rozwoju gospodarczego Polski zamieszczonych na stronie internetowej MR. Największe znaczenie mają następujące założenia makroekonomiczne: stopa wzrostu PKB, wskaźnik inflacji, kursy wymiany walut, WIBOR, stopa bezrobocia, stopa realnego wzrostu płac. Podczas sporządzania analizy finansowej należy wziąć pod uwagę te z w/w założeń, które mają swoje uzasadnienie w kontekście specyfiki projektu, sektora itp.,

⁸ Jest to możliwe, jeżeli odpowiedzi na oba pytania są pozytywne: a) Czy możliwe jest oddzielenie strumienia przychodów projektu od ogólnego strumienia przychodów beneficjenta? b) Czy możliwe jest oddzielenie strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych na realizację projektu od ogólnego strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych beneficjenta?

a także inne, które z punktu widzenia beneficjenta/operatora i projektu są istotne do uwzględnienia przy sporządzaniu analizy. W przypadku gdy znane są już rzeczywiste wartości danych makroekonomicznych dla lat będących przedmiotem analizy, powinny być one wykorzystane zamiast danych pochodzących ze scenariusza.

5.1.2. Metodologia analizy

Analizę można prowadzić albo metodą standardową, albo złożoną. Metoda standardowa nie wymaga uzasadnienia. Natomiast należy opisać dlaczego niemożliwe jest oddzielenie strumienia przychodów projektu od ogólnego strumienia przychodów beneficjenta i/lub niemożliwe jest oddzielenie strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych na realizację projektu od ogólnego strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych beneficjenta – i tym samym uzasadnić przyjęcie złożonej metody analizy. Jak wskazano wyżej, analiza powinna brać pod uwagę całościową serię działań, czynności lub usług służącą zaspokojeniu w pełni danej potrzeby i osiągnięciu założonego celu. Projekt poddany analizie musi być samodzielną jednostką analityczną tzn. musi w pełni samodzielnie funkcjonować oraz muszą być dostępne odrębne kalkulacje nakładów, przychodów i kosztów operacyjnych takiej jednostki.

W tym punkcie należy również zwrócić uwagę na odpowiednią 'identyfikację projektu'. Chodzi o to, aby analizą zostały objęte wszystkie zadania, które prowadzą do osiągnięcia danego celu i składają się przy tym na spójny i skoordynowany zespół działań i ról. Poniżej znajdują się przykłady poprawnej identyfikacji przedmiotu analizy.

Nawiązując do powyższego, analiza powinna obejmować zamkniętą całość przedsięwzięcia – grupę projektów, a w przypadku starania się o dofinansowanie początkowych etapów złożonego projektu – również analizę ryzyka niezrealizowania pozostałych (końcowych) etapów projektu, od których faktycznie zależy powodzenie całości.

Analiza powinna brać pod uwagę odpowiednie oddziaływanie projektu, które jest uzależnione od wielkości i zakresu projektu. Koszty i korzyści projektów lokalnych mogą i powinny być mierzone na poziomie gminnym i/lub powiatowym, co nie oznacza, że nie powinna być również wykazana jego ogólna spójność i odpowiedniość w odniesieniu do konkretnych celów makroekonomicznych (np. polityki regionalnej UE). Podobnie przy projektach regionalnych – pomiar korzyści i kosztów powinien odbywać się na poziomie regionu, ale powinno być również wykazane oddziaływanie (ale już nie skwantyfikowane) na gospodarkę Polski lub nawet UE (np. w przypadku wprowadzenia innowacji nowych dla rynku przez przedsiębiorstwo z regionu lub modernizację portu lotniczego).

Zasadą powinno być również wykorzystanie tego samego poziomu oddziaływania dla obliczania kosztów, jak i korzyści projektu:

- zakres lokalny – dotyczy obszaru gminy lub gmin w obrębie powiatu. W szczególności zakres lokalny obejmuje obszar 1 powiatu,
- zakres ponadlokalny – dotyczy obszaru większego niż powiat, ale mniejszego niż region,
- zakres regionalny – dotyczy obszaru całego województwa.

Wytyczne MIiR wyróżniają dwie kategorie inwestycji, które są przedmiotem różnych metod analizy finansowej. Kwalifikacji inwestycji do danej kategorii dokonuje się na podstawie odpowiedzi uzyskanych na następujące pytania:

a) Czy możliwe jest oddzielenie strumienia przychodów projektu od ogólnego strumienia przychodów beneficjenta?

b) Czy możliwe jest oddzielenie strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych na realizację projektu od ogólnego strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych beneficjenta?

Kategoria 1 dotyczy inwestycji, dla których możliwe jest oddzielenie przepływów pieniężnych związanych z projektem od ogólnych przepływów pieniężnych beneficjenta. Ma ona miejsce wówczas, jeśli na oba wyżej wymienione pytania zostały udzielone pozytywne odpowiedzi. W tej sytuacji możliwe jest zastosowanie metody standardowej, polegającej na uwzględnieniu w analizie jedynie przepływów pieniężnych w ramach projektu UE.

Analiza finansowa przeprowadzona w oparciu o metodę standardową ma zastosowanie w szczególności do projektów, realizowanych przy założeniu, że środki dłużne przeznaczone na finansowanie realizacji projektu spłacane będą w oparciu o nadwyżkę finansową generowaną w oparciu o działalność prowadzoną w wyniku realizacji projektu, a zabezpieczeniem spłaty tego zadłużenia będzie majątek powstały w wyniku realizacji projektu.

W metodzie standardowej należy w szczególności określić prognozowane na przestrzeni całego okresu odniesienia:

a) koszty:

- I. nakłady inwestycyjne na realizację projektu współfinansowanego ze środków UE,
- II. nakłady odtworzeniowe w ramach ww. projektu,
- III. zmiany w kapitale obrotowym netto w fazie inwestycyjnej (w uzasadnionych przypadkach),
- IV. koszty działalności operacyjnej,

b) przychody generowane przez projekt.

Ponadto, należy określić wartość rezydualną.

Kategoria 2 dotyczy inwestycji, dla których niemożliwe jest rozdzielenie przepływów pieniężnych, zarówno osobno dla kategorii przychodów oraz kosztów, jak i dla obydwu kategorii równocześnie. Występuje ona wówczas, jeśli odpowiedź przynajmniej na jedno z pytań wymienionych powyżej jest negatywna. W tym przypadku niemożliwe jest zastosowanie metody standardowej, w związku z czym analiza finansowa przeprowadzana jest metodą złożoną, która opiera się na różnicowym (przystosowanym) modelu finansowym.

W ramach metody złożonej dopuszczalne jest stosowanie dwóch podejść:

a) strumienie pieniężne szacowane są jako różnica pomiędzy strumieniami pieniężnymi dla scenariusza „podmiot z projektem” (wnioskodawca z inwestycją) oraz strumieniami pieniężnymi dla scenariusza „podmiot bez projektu” (wnioskodawca bez inwestycji).

Metoda ta może zostać zastosowana m.in. w poniższych przypadkach:

- I. w branżach regulowanych i/lub branżach sieciowych, w tym w szczególności dla projektów dotyczących gospodarki wodnej, kanalizacji, odpadów i sieci grzewczych/ciepłownictwa,
- II. zalecana jest dla całego sektora regulowanego (gospodarka wodna, energetyka, telekomunikacja itd.), w którym wartość projektu inwestycyjnego jest znacząca w porównaniu z wartością netto istniejących aktywów podmiotu,

b) strumienie pieniężne szacowane są jako różnica pomiędzy strumieniami pieniężnymi dla scenariusza „działalność gospodarcza z projektem” oraz strumieniami pieniężnymi dla scenariusza „działalność gospodarcza bez projektu”. W ramach działalności gospodarczej można wyróżnić:

- I. usługę (działalność) / pakiet usług oferowanych w obrębie zdefiniowanego regionu,
- II. usługę (działalność) / pakiet usług oferowanych w ramach kilku regionów,
- III. nowy produkt wytwarzany w już istniejącej fabryce,
- IV. inne.

Takie podejście umożliwia uproszczenie obliczeń. W przypadku podmiotu działającego na obszarze całej Polski, nie ma potrzeby analizowania jego finansów w skali całego kraju. W takim przypadku wystarczającym może się okazać przeprowadzenie analizy finansów w aspekcie danego regionu bądź usługi (rodzaju działalności), o ile tego typu dane są możliwe do wyodrębnienia z ksiąg rachunkowych firmy. Zamiast poddawać analizie podmiot działający w wielu regionach, wystarczy przyrzeć się przepływowi finansowemu generowanemu przez fabrykę, która jest unowocześniana. W przypadku branż sieciowych (np. kolej), wystarczające może okazać się przeprowadzenie analizy wybranej części sieci.

W złożonej metodzie analizy finansowej przepływy finansowe powinny zostać obliczone zgodnie z metodą różnicowego modelu finansowego, według następujących założeń:

a) należy sporządzić prognozę wartości przepływów pieniężnych obejmujących wszystkie nakłady inwestycyjne, które podmiot/operator ponosiłby nie realizując projektu UE, nakłady odtworzeniowe związane z tymi inwestycjami, zmiany w kapitale obrotowym netto w fazie inwestycyjnej (w uzasadnionych przypadkach), koszty operacyjne i przychody (inne niż wynikające z projektu UE) dla podmiotu/operatora (działalność gospodarcza) bez inwestycji (scenariusz bez projektu UE) dla poszczególnych lat okresu odniesienia,

b) w kolejnym kroku należy sporządzić scenariusz z projektem, tj. należy wziąć pod uwagę ww. prognozę dla podmiotu/operatora (działalność gospodarcza) z inwestycją (scenariusz z projektem) uwzględniając:

- I. wszystkie nakłady inwestycyjne, łącznie z nakładami inwestycyjnymi na realizację projektu UE (bez rezerw na nieprzewidziane wydatki w nakładach inwestycyjnych projektu współfinansowanego ze środków UE),
- II. wszystkie nakłady odtworzeniowe,
- III. zmiany w kapitale obrotowym netto w fazie inwestycyjnej (w uzasadnionych przypadkach),
- IV. wszystkie koszty operacyjne (bez amortyzacji),
- V. wszystkie przychody uwzględniające ewentualną korektę taryf, biorąc pod uwagę dostępność cenową (ang. affordability),
- VI. wartość rezydualną.

Wynikiem sporządzenia powyższej prognozy jest ustalenie wartości przepływów pieniężnych obejmujących nakłady inwestycyjne, nakłady odtworzeniowe, koszty operacyjne, zmiany w kapitale obrotowym netto w fazie inwestycyjnej (w uzasadnionych przypadkach) i przychody w scenariuszu z projektem.

c) Następnie należy dokonać porównania obu ww. scenariuszy. Różnice w poszczególnych kategoriach przepływów pieniężnych dla projektu (m.in. przychód, koszty operacyjne) stanowią różnicę pomiędzy odpowiednimi kategoriami przepływów pieniężnych dla scenariusza „podmiot (lub działalność gospodarcza) z projektem” oraz scenariusza „podmiot (lub działalność gospodarcza) bez projektu”. Tak uzyskane przepływy określa się jako przepływy przyrostowe lub różnicowe. Określone przepływy różnicowe są wykorzystywane między innymi dla ustalenia wskaźnika luki w finansowaniu.

5.1.3. Określenie okresu odniesienia projektu

Okres odniesienia to okres, za który należy sporządzić prognozę przepływów pieniężnych generowanych przez analizowany projekt, uwzględniający zarówno okres realizacji projektu, jak i okres po jego ukończeniu, tj. fazę inwestycyjną i operacyjną. Wymiar okresu odniesienia jest taki sam w analizie finansowej i w analizie ekonomicznej.

Rokiem bazowym w analizie finansowej i ekonomicznej powinien być założony w analizie rok rozpoczęcia realizacji projektu (np. rok rozpoczęcia robót budowlanych). Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, w której wniosek o dofinansowanie został sporządzony na etapie, gdy realizacja projektu została już rozpoczęta. Wówczas rokiem bazowym jest rok złożenia wniosku o dofinansowanie.

W związku z faktem, iż na potrzeby dyskontowania pierwszy rok okresu odniesienia traktowany jest jako „rok zerowy” ($t=0$; współczynnik dyskontowy=1), prognoza przepływów pieniężnych powinna obejmować okres od roku zerowego do roku n , gdzie n oznacza liczbę lat okresu odniesienia przyjętego do analizy pomniejszoną o 1.

Analiza finansowa uwzględnia przepływy środków pieniężnych w roku, w którym zostały dokonane. Wyjątek stanowią nakłady inwestycyjne na realizację projektu poniesione przed pierwszym rokiem okresu odniesienia - powinny one zostać uwzględnione w pierwszym roku odniesienia, w wartościach niezdyskontowanych.

Prognoza dotycząca przyszłych przepływów pieniężnych projektu powinna być przeprowadzona w okresie odpowiadającym gospodarczemu życiu projektu i obejmować ewentualne długoterminowe skutki projektu.

Komisja Europejska określiła okresy odniesienia zgodnie z Załącznikiem I do rozporządzenia nr 480/2014.

Przyjęty do analiz okres odniesienia powinien być zgodny z zaleceniami IZ RPO WZ zgodnie z poniższą tabelą.

Sektor	Okres odniesienia zalecany przez Komisję Europejską	Okres odniesienia zalecany przez IZ RPO WZ
Koleje	30 lat	30 lat
Gospodarka wodno-ściekowa	30 lat	30 lat
Drogi	25-30 lat	25 lat
Gospodarka odpadami	25-30 lat	25 lat
Porty morskie i lotnicze	25 lat	25 lat
Transport miejski	25-30 lat	30 lat ⁹
Energetyka	15-25 lat	25 lat
Badania i innowacyjność	15-25 lat	15 lat
Infrastruktura biznesowa	10-15 lat	15 lat
Pozostałe	10-15 lat	15 lat

W przypadku, gdy w ramach jednego projektu, który łączy ze sobą zadania inwestycyjne z co najmniej dwóch sektorów i istnieje możliwość wskazania sektora dominującego, okres odniesienia powinien odnosić się do wartości właściwej dla sektora dominującego.

Określenie sektora dominującego należy przeprowadzić w odniesieniu do celu konkretnego działania określonego w RPO WZ (mającego swoje źródło w celu tematycznym, osi priorytetowej, kategorii interwencji).

5.2. Identyfikacja projektu w kontekście generowania przez niego dochodu

W ramach identyfikacji projektu przedkładanego do dofinansowania ze środków RPO WZ niezbędne jest ustalenie – na podstawie wyników analizy finansowej przy uwzględnieniu wszystkich przesłanek wskazanych w art. 61 rozporządzenia 1303/2013, czy projekt należy do kategorii projektów generujących dochód.

Projekty generujące dochód są to projekty, które generują dochód w fazie operacyjnej – po zamknięciu fazy inwestycyjnej.

Dochodem, w rozumieniu art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013, są wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez dany projekt (np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi), pomniejszone o wszelkie koszty operacyjne i koszty odtworzenia

⁹ W przypadku projektów polegających na zakupie taboru rekomendowany okres odniesienia może wynieść 8 lat.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

wyposażenia krótkotrwałego poniesione w okresie odniesienia. Zalicza się do niego także oszczędności kosztów działalności (operacyjnych) osiągnięte w wyniku realizacji projektów (np. termomodernizacyjnych), chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność.

Do kategorii projektów generujących dochód nie zalicza się:

- projektów, których całkowity koszt kwalifikowalny, przed zastosowaniem art. 61. Ust. 1-6 rozporządzenia nr 1303/2013 nie przekracza 1 000 000 EUR;
- projektów, dla których wydatki publiczne przyjmują postać kwot ryczałtowych lub standardowych stawek jednostkowych;
- projektów, dla których wsparcie w ramach programu stanowi:
 - pomoc de minimis;
 - zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa dla MŚP, gdy stosuje się limit w zakresie dopuszczalnej intensywności lub kwoty pomocy państwa;
 - zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa, gdy przeprowadzono indywidualną weryfikację potrzeb w zakresie finansowania zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi pomocy państwa.

Rozpoczynając analizę, należy w pierwszej kolejności odnieść się do tego czy można zidentyfikować dochody w projekcie po jego zakończeniu.

W art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013 wyróżniono dwie kategorie projektów generujących dochód:

- **projekty, dla których istnieje możliwość obiektywnego określenia przychodu z wyprzedzeniem** (art. 61 ust. 1-5 rozporządzenia). Dla tych projektów istnieją wystarczające dane oraz doświadczenie wynikające z realizacji podobnych inwestycji, umożliwiające oszacowanie dwóch głównych czynników mających wpływ na wysokość przychodu generowanego przez te projekty, tzn. wielkości popytu na dobra lub usługi dostarczane przez projekt oraz stosowanych za ich udostępnienie taryf. Wysokość dofinansowania wspólnotowego dla projektów tego typu ustalana jest przy zastosowaniu metody luki w finansowaniu lub metody zryczałtowanych stawek procentowych dochodów,

- **projekty, dla których nie można obiektywnie określić przychodu z wyprzedzeniem** (art. 61 ust. 6 rozporządzenia). W przypadku tej kategorii projektów, z celów projektu i założeń wnioskodawcy wynika, że projekt będzie generował przychody w rozumieniu art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013, jednak wnioskodawca nie jest w stanie ich obiektywnie określić. Projekty te należy zatem traktować jako projekty potencjalnie generujące dochód, w związku z czym muszą one zostać objęte monitorowaniem generowanego dochodu. Główną przyczyną uniemożliwiającą określenie przychodu na etapie wniosku o dofinansowanie (*ex ante*) jest najczęściej innowacyjny charakter realizowanego projektu, pociągający za sobą brak danych bądź wcześniejszego doświadczenia z projektów podobnego rodzaju, które pozwoliłyby na wiarygodne oszacowanie popytu na dobra i usługi dostarczane przez projekt (popyt w tym przypadku generowany jest przez samą innowację). Dla tej kategorii projektów generujących dochód, dofinansowanie ze środków UE ustalane jest przy zastosowaniu poziomu dofinansowania określonego dla danego priorytetu/działania z zastrzeżeniem, że dochód wygenerowany w okresie trzech lat od zakończenia operacji lub do terminu na złożenie dokumentów dotyczących zamknięcia programu określonego w przepisach dotyczących poszczególnych funduszy, w zależności od tego, który z terminów nastąpi wcześniej, podlega zwrotowi przez beneficjenta oraz jest odliczany od wydatków deklarowanych Komisji. Do kategorii tej nie zalicza się projektów z sektorów lub podsektorów, dla których określone zostały zryczałtowane procentowe stawki dochodów.

Lp.	Zakres informacji	Opis
5.2.1	Identyfikacja projektu w kontekście generowania przez niego dochodu	W niniejszym punkcie, uwzględniając ww. zapisy punktu 5.2, wnioskodawca powinien wskazać, odpowiednio uzasadniając, czy przedkładana do dofinansowania inwestycja stanowi projekt generujący dochód oraz do której z ww. kategorii należy.

Z punktu widzenia osoby sporządzającej studium wykonalności maksymalny poziom dofinansowania projektu może być ustalany przy pomocy jednej z trzech metod:

- 1) poprzez zastosowanie metody luki w finansowaniu,
- 2) poprzez zastosowanie zryczałtowanej stawki procentowej dochodów w trybie samodzielnego jej stosowania przez wnioskodawcę,
- 3) poprzez obliczenie dofinansowania jako iloczynu kosztów kwalifikowalnych projektu oraz dowolnego poziomu dofinansowania nieprzekraczającego maksymalnego poziomu określonego dla danego działania w SOOP.

5.3. Przychody ze sprzedaży – kalkulacja przychodów

Definicja przychodów

Przychody – wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi. Przychodem nie są więc np. dotacje operacyjne i refundacje ulg ustawowych. W przypadku wątpliwości, czy dane przepływy pieniężne generowane przez projekt, o charakterze wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez operację stanowią przychód, należy w pierwszej kolejności zbadać występowanie przesłanki bezpośredniości i związku przedmiotowych wpłat ze świadczonymi w ramach projektu usługami. Należy mieć na uwadze, iż podmiotem płacącym za usługi może być zarówno ich bezpośredni odbiorca, jak i określona instytucja.

Transfery lub dotacje (np. transfery z budżetów krajowych lub regionalnych, bądź z krajowych systemów ubezpieczeń zdrowotnych), jak również inne dochody finansowe (np. odsetki z tytułu lokat bankowych), nie są ujmowane w przychodach operacyjnych na potrzeby obliczenia rentowności finansowej, gdyż nie są one bezpośrednio powiązane z operacjami projektu. Oblicza się je na potrzeby weryfikacji trwałości finansowej. Jednak w przypadku gdy państwo lub inny organ publiczny wnosi wkład w zamian za towar lub usługę dostarczane mu bezpośrednio przez projekt (tj. państwo jest użytkownikiem), uznaje się go za przychód projektu i uwzględnia w analizie rentowności finansowej. Innymi słowy, nie ma znaczenia w jaki sposób państwo lub organ publiczny płaci za towary lub usługi (tj. w formie opłat taryfowych, myta wirtualnego, opłat za dostępność itp.), ponieważ wkład w projekt powstaje w bezpośrednim związku z użytkowaniem infrastruktury projektu. W analizie finansowej na potrzeby kalkulacji luki finansowej nie należy do tego uwzględniać ewentualnych subsydiów lub dopłat do taryf służących sfinansowaniu różnicy pomiędzy planami taryfowymi wynikającymi z zasady pełnego zwrotu kosztów, a przewidzianymi do wdrożenia w fazie operacyjnej projektu (ograniczonymi zgodnie z regułą dostępności cenowej).

- Transfery na rzecz projektu z krajowego systemu ubezpieczeń (np. z NFZ) mogą zostać uznane za przychód w rozumieniu art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 tylko w przypadku, gdy stanowią odpłatność za usługę wyświadczoną bezpośrednio na rzecz podmiotu przekazującego transfer. W przypadku transferu z NFZ taka sytuacja będzie miała miejsce np. w sytuacji, gdy w ramach projektu na rzecz funduszu świadczone są usługi np. o charakterze badawczym (w zakresie statystyki). Przychodu nie stanowią natomiast takie transfery, które są przekazywane przez fundusz na rzecz projektu w zamian za usługi medyczne świadczone na rzecz pacjentów opłacających odpowiednią składkę zdrowotną.
- Dopłat do biletów ulgowych (np. komunikacji miejskiej) ze środków publicznych nie należy traktować jako przychód w rozumieniu art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013, ponieważ instytucja przekazująca je na rzecz beneficjenta projektu nie jest bezpośrednim użytkownikiem usług zapewnianych przez projekt.

- Wpływy z opłaty za dostępność na rzecz partnera prywatnego (operatora infrastruktury) w ramach formuły partnerstwa publiczno-prywatnego stanowią przychód w rozumieniu art. 61 rozporządzenia 1303/2013, gdyż w tym przypadku podmiot publiczny traktowany jest jako użytkownik usług świadczonych przez partnera prywatnego w ramach umowy ppp.

Zasady sporządzania kalkulacji przychodów

W przypadku zastosowania metody analizy:

- standardowej – należy wypełnić wyłącznie tabele 5.3.2, 5.3.3;
- złożonej – należy wypełnić tabele 5.3.1 – 5.3.3 oraz opisać dlaczego zastosowano ten model analizy (zgodnie z wymogami określonymi w rozdziale 5.1.2).

Tabele 5.3.1 – 5.3.3 należy powielić dla przychodów wnioskodawcy/partnera/operatora oraz zbiorczo.

Kalkulację przychodów należy oprzeć o analizę popytu oraz określenie wysokości taryf ustalających ceny za towary lub usługi zapewniane przez dany projekt. W przypadku analizy metodą przyrostową wzrost przychodów może być wynikiem zwiększenia sprzedaży, wzrostu poziomu cen lub obu tych zjawisk. Kalkulacja powinna zostać przeprowadzona w podziale na poszczególne rodzaje odpłatnie oferowanych produktów, towarów lub usług oraz w podziale na grupy odbiorców (odbiorcy indywidualni, przedsiębiorstwa).

Należy dołożyć wszelkich starań, aby:

- ↳ przyjąć realne założenia odnośnie zakresu planowanych/oferowanych towarów, produktów lub usług oraz liczby użytkowników,
- ↳ uwzględnić wszystkie przychody z działalności w odpowiednim okresie referencyjnym,
- ↳ oprzeć kalkulację przychodów po realizacji projektu o poprawną, zrozumiałą, rzetelną i wiarygodną kalkulację cen za oferowane w wyniku realizacji projektu produkty lub usługi.

W tym punkcie należy przygotować plan taryfowy lub cennik, a następnie kalkulację przychodów, która musi zawierać:

- ↳ przychody ze sprzedaży,
- ↳ pozostałe przychody operacyjne

przy założeniu kontynuowania działalności bez realizacji projektu w odpowiednim okresie referencyjnym.

Aby zapewnić wiarygodność wyliczeń, należy zawsze podawać wiarygodne źródło szacunku przychodów (w ostatniej kolumnie) i sposób wyliczania.

...

Przychody należy skorygować o wskaźnik ściągłości:

- ↳ W formie dodatkowej tabeli (przykładowy wzór w arkuszu „Przychody”) należy przedstawić szacunek liczby użytkowników rezultatów projektu oraz zakres oferowanych usług przy założeniu realizacji projektu (metoda standardowa i złożona), jak i przy normalnej działalności projektodawcy (metoda złożona) Tabelę kalkulacji przychodów należy wypełnić oddzielnie dla wnioskodawcy/partnera/operatora i zbiorczo.

Liczba użytkowników oraz zakres oferowanych usług jest silnie uzależniona od założeń i opisów, jakie zostały przedstawione w części 1.2, 2.2, 3.3, 4.3 SW:

- ↳ obecnego poziomu oferowanych usług w zakresie przedmiotu projektu;
- ↳ możliwości wystąpienia 'efektu kanibalizmu' nowych usług kosztem starych;
- ↳ charakterystyki segmentu, do którego adresowane są usługi (również jego tendencji rozwojowych);
- ↳ tego, czy usługa jest adresowana do segmentów obsługiwanych już przez instytucję, czy do nowych segmentów;
- ↳ jakie potrzeby i oczekiwania dana usługa spełnia.

Szczegółne zasady kalkulacji taryf

W odniesieniu do projektów dotyczących sektorów, w których realizowane są projekty mające na celu realizację usług ogólnego interesu gospodarczego – usług, które nie byłyby świadczone na rynku (lub byłyby świadczone na innych warunkach, jeżeli chodzi o jakość, bezpieczeństwo, przystępność cenową, równe traktowanie czy powszechny dostęp) bez interwencji publicznej, taryfę opłat dokonywanych przez użytkowników należy ustalić zgodnie z **zasadą „zanieczyszczający płaci”** oraz **zasadą pełnego zwrotu kosztów**, przy uwzględnieniu **kryterium dostępności cenowej taryf** (ang. *affordability*), wyrażającego granicę zdolności gospodarstw domowych do ponoszenia kosztów zakupu dóbr i usług zapewnianych przez projekt.

W przypadku kalkulacji taryf dla tego typu projektów należy opierać się o zapisy Wytycznych w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020 oraz Przewodnika po analizie kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych.

Przygotowujący studium mogą posłużyć się również opracowaniem MiR „Metodyka zastosowania kryterium dostępności cenowej w projektach inwestycyjnych z dofinansowaniem UE” dla sektorów gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz gospodarki odpadami:

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/8776/metodyka_dostepnosci_cenowej.pdf

Należy mieć na uwadze, że poziom opłat w sektorach regulowanych musi być zgodny z odpowiednimi, obowiązującymi przepisami.

5.3.1. Kalkulacja przychodów wariant bez projektu

UWAGA: w przypadku analizy wykonywanej metodą standardową tabeli nie należy wypełniać.

Należy opisać wariant bez realizacji projektu (gdyby wnioskodawca funkcjonował tak jak do tej pory, inwestując jedynie za własne środki). W zależności od przyjętego scenariusza analizy wykonywanej metodą złożoną należy podać albo dane dla całego podmiotu, albo dla danej działalności gospodarczej.

5.3.2. Kalkulacja przychodów wariant z projektem

W zależności od zastosowanej metody analizy należy podać:

- analiza standardowa – przychody generowane przez projekt;
- analiza złożona – przychody z uwzględnieniem scenariusza „podmiot z projektem” lub „działalność gospodarcza z projektem”.

5.3.3. Kalkulacja zmiany przychodów wywołanych realizacją projektu

W tym punkcie należy przedstawić zmiany przychodów wywołanych realizacją projektu (różnica między przychodami - wariant bez projektu i przychodami - wariant z projektem).

5.4. Prognoza kosztów eksploatacyjnych inwestora

Podczas kalkulacji kosztów należy trzymać się następujących zasad:

- ↳ przyjąć realne i możliwe do osiągnięcia założenia odnośnie kosztów,
- ↳ uwzględnić wszystkie koszty,
- ↳ podzielić koszty według klasyfikacji kosztów rodzajowych przy założeniu kontynuowania działalności bez realizacji projektu w odpowiednim okresie referencyjnym.

Prognozy kosztów mogą opierać się na historycznych kosztach jednostkowych, gdy wzorce wydatków na eksploatację i utrzymanie gwarantowały zachowanie odpowiednich standardów jakości¹⁰.

W zależności od rodzaju projektu, przygotowana kalkulacja kosztów musi uwzględniać kary za przekroczenia warunków korzystania ze środowiska (ze wskazaniem: jakie? za co?) oraz zasadę „zanieczyszczający płaci”.

¹⁰ W przypadku znaczącego niewykorzystania środków, które prowadzi do istotnej degradacji infrastruktury, prognozy kosztów powinny zostać ustalone na poziomie odpowiadającym odpowiednim wzorcom wydatkowania.

Przy określaniu kosztów operacyjnych na potrzeby analizy projektu nie należy uwzględniać pozycji, które nie powodują rzeczywistego wydatku pieniężnego, nawet jeżeli są one zazwyczaj wykazywane w bilansie lub rachunku zysków i strat. Do kosztów operacyjnych nie należy zatem zaliczać:

- ↳ kosztów amortyzacji,
- ↳ rezerw na nieprzewidziane wydatki.

Jako koszty operacyjne nie są również traktowane koszty finansowania (np. odsetki od kredytów¹¹). Podatki bezpośrednie (m.in. podatek dochodowy) powinny być uwzględniane jako koszt wyłącznie w ramach analizy trwałości.

Na potrzeby wyliczenia wskaźnika luki w finansowaniu razem z kosztami operacyjnymi należy ująć również nakłady odtworzeniowe związane z elementami infrastruktury, w okresie użytkowania krótszym niż okres odniesienia analizy. Nakładów odtworzeniowych nie należy ujmować w tabelach 5.4.1, 5.4.2, 5.4.3).

W przypadku niektórych typów projektów, ich realizacja może spowodować oszczędność kosztów operacyjnych w stosunku do scenariusza bez projektu. Dla projektów, o których mowa w art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013, oszczędność kosztów operacyjnych powinna zostać uwzględniona w analizie luki w finansowaniu, chyba że nastąpi równoważne zmniejszenie środków dotychczas otrzymywanych od podmiotów publicznych, np. dotacji na działalność operacyjną¹². Oszczędność kosztów może zostać pominięta, jeżeli beneficjent przedstawi szczegółowy mechanizm ustalania wysokości otrzymywanej dotacji, zgodnie z którym korzyści wynikające z oszczędności kosztów operacyjnych będą równe obniżeniu kwoty dotacji dla danego podmiotu. Przy obliczaniu luki w finansowaniu można pominąć tylko oszczędności kosztów operacyjnych do wysokości kwoty obniżenia dotacji.

Aby zapewnić wiarygodność wyliczeń, należy zawsze podawać wiarygodne źródło szacunku kosztów (w ostatniej kolumnie) i sposób wyliczania.

W przypadku podstawowej kategorii kosztu konieczne należy przedstawić jednostki, w których ilościowo przedstawiamy koszt (kWh, szt., h itd.), liczbę jednostek w ciągu roku i wynik w postaci zawsze tej samej jednostki 'zł/rok'.

Zasady sporządzania kalkulacji kosztów eksploatacyjnych

¹¹ Koszty finansowania, np. odsetki od zaciągniętych kredytów nie są uwzględniane w analizie finansowej efektywności inwestycji (oraz analizie luki w finansowaniu). Brane są one natomiast pod uwagę przy obliczaniu efektywności kapitału krajowego.

¹² W sytuacji, gdy wnioskodawca (np. gmina) realizuje projekt polegający na termomodernizacji budynku publicznego (np. szkoły) i – w związku z powstałymi w wyniku projektu oszczędnościami kosztów operacyjnych (w tym przypadku kosztów ogrzewania) – dotacja na działalność operacyjną w danym roku zostaje obniżona o kwotę ww. oszczędności wygenerowanych w danym roku, przedmiotowy projekt nie stanowi projektu generującego dochód w myśl art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013.

W przypadku zastosowania metody analizy:

- ↳ standardowej – należy wypełnić wyłącznie tabele 5.4.2, 5.4.3;
- ↳ złożonej – należy wypełnić tabele 5.4.1 – 5.4.3.

Tabele 5.4.1 – 5.4.3 należy powielić dla kosztów eksploatacyjnych wnioskodawcy/partnera/operatora oraz zbiorczo.

5.4.1. Kalkulacja kosztów eksploatacyjnych wariant bez projektu

UWAGA: w przypadku analizy wykonywanej metodą standardową tabeli nie należy wypełniać.

Należy opisać wariant bez realizacji projektu (gdyby projektodawca funkcjonował tak jak do tej pory, inwestując jedynie za własne środki). W zależności od przyjętego scenariusza analizy wykonywanej metodą złożoną należy podać albo dane dla całego podmiotu, albo dla danej działalności gospodarczej.

5.4.2. Kalkulacja kosztów eksploatacyjnych wariant z projektem

W zależności od zastosowanej metody analizy należy podać:

- analiza standardowa – koszty wywołane przez projekt;
- analiza złożona – koszty z uwzględnieniem scenariusza „podmiot z projektem” lub „działalność gospodarcza z projektem”.

5.4.3. Kalkulacja zmiany kosztów wywołanych realizacją projektu

W tym punkcie należy przedstawić zmiany kosztów wywołanych realizacją projektu (różnica między przychodami – wariant bez projektu i przychodami – wariant z projektem).

5.4.4. Plan amortyzacji

Wysokość amortyzacji należy obliczać oddzielnie dla każdej kategorii wydatku. Generalnie amortyzację należy szacować w podziale na dwie grupy: amortyzacja powstałych w wyniku realizacji inwestycji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych oraz amortyzacja nakładów odtworzeniowych.

Metoda oraz okres amortyzacji dla każdego typu aktywa powinny być zgodne z polityką rachunkowości Wnioskodawcy/operatora.

Należy wskazać stawki amortyzacji przyjęte w analizie dla poszczególnych grup środków trwałych.

5.5. Rachunek zysków i strat dla projektu

Rachunek zysków i strat dla projektu musi być wykonany zgodnie z definicjami określonymi w ustawie o rachunkowości..

Należy trzymać się następującej zasady: w *rachunku muszą być ujęte wyłącznie zmiany poszczególnych pozycji rachunku wywołanych realizacją projektu, a więc od poszczególnych wartości 'po realizacji projektu' należy odjąć wartości 'bez realizacji projektu'.*

5.6. Rachunek przepływów pieniężnych projektu w okresie realizacji i eksploatacji projektu

5.6.1. Kalkulacja zapotrzebowania na kapitał obrotowy

Po przygotowaniu kalkulacji nakładów inwestycyjnych należy zwrócić uwagę na wyliczenie zapotrzebowania na kapitał obrotowy.

W tym miejscu należy przyjąć odpowiednie założenia i wyliczenia:

- ↳ określić pozycje, jakie będą występowały w aktywach i pasywach kapitału obrotowego (należności, zapasy, gotówka i zobowiązania krótkoterminowe),
- ↳ określić cykle rotacji poszczególnych składników kapitału obrotowego.

Należy przyjąć odpowiednie cykle rotacji jako:

- 1) najbardziej prawdopodobne okresy (np. na podstawie okresów używanych w danej branży / dziedzinie), czyli np. termin płatności dla klientów wynosi średnio w branży 30 dni, a zapłata za materiały następuje średnio po 45 dniach itp. albo
- 2) wyliczone na podstawie danych historycznych cykle rotacji występujące w danym podmiocie (licząc cykle rotacji, np. zapasów, należności, płatności zobowiązań).

Cykl rotacji zapasów (CRZ) oznacza okres od zakupu materiałów do produkcji i/lub towarów do momentu sprzedaży:

$$CRZ = \frac{Z_{\text{sr}}}{D_{\text{tm}}} \times d = \frac{Z_{\text{sr}}}{D_{\text{tm}}} \times 365 \text{ dni}$$

gdzie:

Z_{sr} średnia wartość zapasów (np. połowa wartości z początku i końca roku),

d liczba dni w okresie (tutaj przyjęliśmy rok – 365 dni),

D_{tm} łączna wartość zakupu towarów, materiałów i energii w okresie (gdyby te dane były trudnodostępne można wziąć koszt wytworzenia sprzedanych produktów bez amortyzacji).

Cykl rotacji należności (CRN) oznacza okres od momentu sprzedaży do momentu otrzymania zapłaty za sprzedane produkty i/lub towary:

$$CRN = \frac{N_{sr}}{P_{sn}} \times d = \frac{N_{sr}}{P_{sn}} \times 365 \text{ dni}$$

N_{sr} średnia wartość należności (np. połowa wartości z początku i końca roku),

d liczba dni w okresie (tutaj przyjęliśmy rok – 365 dni),

P_{sn} przychody ze sprzedaży netto produktów i/lub towarów w danym okresie.

Cykl odroczenia zobowiązań (COZ) z tytułu dostaw oznacza okres, po jakim podmiot płaci przeciętnie swoim dostawcom:

$$COZ = \frac{ZK_{sr}}{D_{eu}} \times d = \frac{ZK_{sr}}{D_{eu}} \times 365 \text{ dni}$$

ZK_{sr} średnia wartość zobowiązań (zakupów kredytowanych) z tytułu dostaw (np. połowa wartości z początku i końca roku),

d liczba dni w okresie (tutaj przyjęliśmy rok – 365 dni),

D_{eu} łączna wartość zakupu towarów, materiałów i energii oraz usług obcych w okresie (gdyby te dane były trudnodostępne można wziąć koszt wytworzenia sprzedanych produktów bez amortyzacji).

↳ kolejną kwestią są wyliczenia zapotrzebowania na poszczególne elementy kapitału obrotowego:

$$ZKO = Z + N - ZK$$

przy czym:

$$Z = \frac{CRZ}{365} \times D_{im}$$

$$N = \frac{CRN}{365} \times P_{sn}$$

$$ZK = \frac{COZ}{365} \times D_{eu}$$

5.6.2. Rachunek przepływów pieniężnych dla projektu w okresie realizacji i eksploatacji projektu

Należy przygotować wyliczenia bacznie na to, czy są one poprawne i nie ma błędów rachunkowych, ani metodologicznych. W tym punkcie, oprócz przedstawienia rachunku przepływów pieniężnych, należy również (bazując na tym rachunku) uzasadnić:

↳ w jaki sposób zapewnimy płynność finansową projektu;

- ↳ przedstawić czynniki, które mogą wpłynąć na płynność oraz sposoby ich przewyciężenia.

5.7. Kalkulacja intensywności pomocy

Kalkulując intensywność pomocy ze środków RPO WZ dla danego projektu wnioskodawca powinien uwzględnić zapisy regulaminu konkursu/naboru oraz inne przepisy obowiązującego prawa określające poziom oraz metody wyliczenia dofinansowania.

Wybór i zastosowanie odpowiedniej metody ma gwarantować z jednej strony, iż projekt będzie posiadał wystarczające zasoby finansowe na realizację, z drugiej zaś pozwolić uniknąć przyznania nienależnych korzyści odbiorcy pomocy, czyli finansowania projektu w wysokości wyższej niż jest to konieczne.

W ramach poniższych punktów 5.7.1 oraz 5.7.2 odniesiono się do metodologii wyliczania kwoty dofinansowania w ramach projektów generujących dochód (zgodnie z art. 61 rozporządzenia 1303/2013), dla których istnieje możliwość określenia przychodu z wyprzedzeniem.

W zapisach punktu 5.7.4 przedstawiono sposób wyliczenia dofinansowania przy indywidualnej weryfikacji potrzeb metodą zysku operacyjnego w projektach objętych pomocą publiczną.

5.7.1. Kalkulacja luki finansowej

Dla projektów generujących dochód, dla których istnieje możliwość określenia przychodu z wyprzedzeniem IZ RPO WZ może w ramach regulaminu konkursu wskazać obowiązek zastosowania przy określaniu poziomu pomocy danego projektu metodę luki w finansowaniu. Przy wykorzystaniu przedmiotowej metodologii w ramach analizy finansowej wyliczana jest wartość wskaźnika luki w finansowaniu, umożliwiającego oszacowanie wysokości dofinansowania projektu z RPO WZ.

Wskaźnik luki w finansowaniu w przypadku projektów generujących dochód, dla których istnieje możliwość określenia przychodu z wyprzedzeniem, jest to ta część pokryta sumą zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych na realizację projektu, która nie jest pokryta sumą zdyskontowanych dochodów projektu. Wyraża się ją w procentach, w odniesieniu do wartości tych nakładów. Sposób obliczania przedmiotowego wskaźnika przedstawiono w Wytycznych MIR.

Kalkulacja luki finansowej jest **krytycznie ważna** z punktu widzenia Komisji Europejskiej. Dlatego należy pamiętać, aby przyjąć odpowiednie założenia i wziąć wszystkie aspekty pod uwagę.

W analizie finansowej projektu, na potrzeby obliczenia poziomu luki w finansowaniu, powinny być uwzględniane wyłącznie przychody pochodzące z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników lub określone instytucje za towary lub usługi zapewniane przez dany projekt, tzn. przychody z opłat wnoszonych według taryf ustalonych zgodnie z zapisami niniejszego podrozdziału. W analizie tego typu nie należy uwzględniać ewentualnych subsydiów lub dopłat do taryf służących sfinansowaniu różnicy pomiędzy planami taryfowymi wynikającymi z zasady pełnego zwrotu

kosztów, a przewidzianymi do wdrożenia w fazie operacyjnej projektu (ograniczonymi zgodnie z regułą dostępności cenowej). Na przychód projektu, co do zasady, nie składają się zatem transfery z budżetu państwa lub samorządu ani z publicznych systemów ubezpieczeń (np. dotacje na działalność oraz subsydia).

Na potrzeby wyliczenia wskaźnika luki w finansowaniu razem z kosztami operacyjnymi należy ująć również nakłady odtworzeniowe związane z elementami infrastruktury, o okresie użytkowania krótszym niż okres odniesienia analizy.

W przypadku niektórych typów projektów, ich realizacja może spowodować oszczędność kosztów operacyjnych w stosunku do scenariusza bez projektu. Dla projektów, o których mowa w art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013, oszczędność kosztów operacyjnych powinna zostać uwzględniona w analizie luki w finansowaniu, chyba że nastąpi równoważne zmniejszenie środków dotychczas otrzymywanych od podmiotów publicznych, np. dotacji na działalność operacyjną¹³. Oszczędność kosztów może zostać pominięta, jeżeli beneficjent przedstawi szczegółowy mechanizm ustalania wysokości otrzymywanej dotacji, zgodnie z którym korzyści wynikające z oszczędności kosztów operacyjnych będą równe obniżeniu kwoty dotacji dla danego podmiotu. Przy obliczaniu luki w finansowaniu można pominąć tylko oszczędności kosztów operacyjnych do wysokości kwoty obniżenia dotacji.

W sytuacji wykorzystania przedmiotowej metody na potrzeby określenia poziomu dofinansowania należy wypełnić odpowiednią część arkusza kalkulacyjnego.

Uwaga: Dla przeliczenia progu całkowitej wartości wydatków kwalifikowalnych, tj. 1 000 000 EUR należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią arytmetyczną kursów średnich miesięcznych Narodowego Banku Polskiego, z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Miesięczny kurs EUR/PLN jest publikowany na stronie http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/kursy/arch_a.html w tabeli Kursy średnioważone walut obcych w złotych (Tabela A).

5.7.2. Zryczałtowane stawki procentowe dochodów

1) Zgodnie z art. 61 ust. 3 pkt a) oraz ust. 5 rozporządzenia nr 1303/2013, obok metody kalkulacji luki w finansowaniu, dla projektów z wybranych sektorów lub podsektorów, wprowadzone zostały zryczałtowane procentowe stawki dochodów. Zastosowanie stawek zryczałtowanych eliminuje konieczność obliczania wartości dofinansowania w oparciu o indywidualną analizę poszczególnych projektów. Zamiast tego przyjęte zostaje założenie, że projekty należące do danego typu, sektora lub podsektora generują określony poziom dochodów, a co za tym idzie, występuje w nich z góry określony poziom luki w finansowaniu.

2) Rozporządzenie nr 1303/2013, w Załączniku V – *Określenie stawek zryczałtowanych dla projektów generujących dochód*, określiło zryczałtowane stawki procentowe dochodów dla wybranych sektorów.

Zgodnie z art. 61 ust. 3 rozporządzenia nr 1303/2013 Komisja Europejska w uzasadnionych przypadkach jest uprawniona do modyfikowania powyższych stawek. Zmiana taka będzie ewentualnie wprowadzana w trybie wydania aktu delegowanego w rozumieniu art. 149 ww. rozporządzenia. Powyższy akt powinien szczegółowo uregulować tryb wejścia w życie zmodyfikowanej stawki zryczałtowanej.

¹³ W sytuacji, gdy beneficjent (np. gmina) realizuje projekt polegający na termomodernizacji budynku publicznego (np. szkoły) i – w związku z powstałymi w wyniku projektu oszczędnościami kosztów operacyjnych (w tym przypadku kosztów ogrzewania) – dotacja na działalność operacyjną w danym roku zostaje obniżona o kwotę ww. oszczędności wygenerowanych w danym roku, przedmiotowy projekt nie stanowi projektu generującego dochód w myśl art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013.

3) Wykorzystując przedmiotową metodę obliczenia wartości dofinansowania dla projektu należy zastosować:

- **tryb** obliczenia wartości dofinansowania dla projektu w oparciu o wskaźnik luki w finansowaniu, który wynikać będzie z przyjętej w danym sektorze lub podsektorze zryczałtowanej procentowej stawki dochodów.

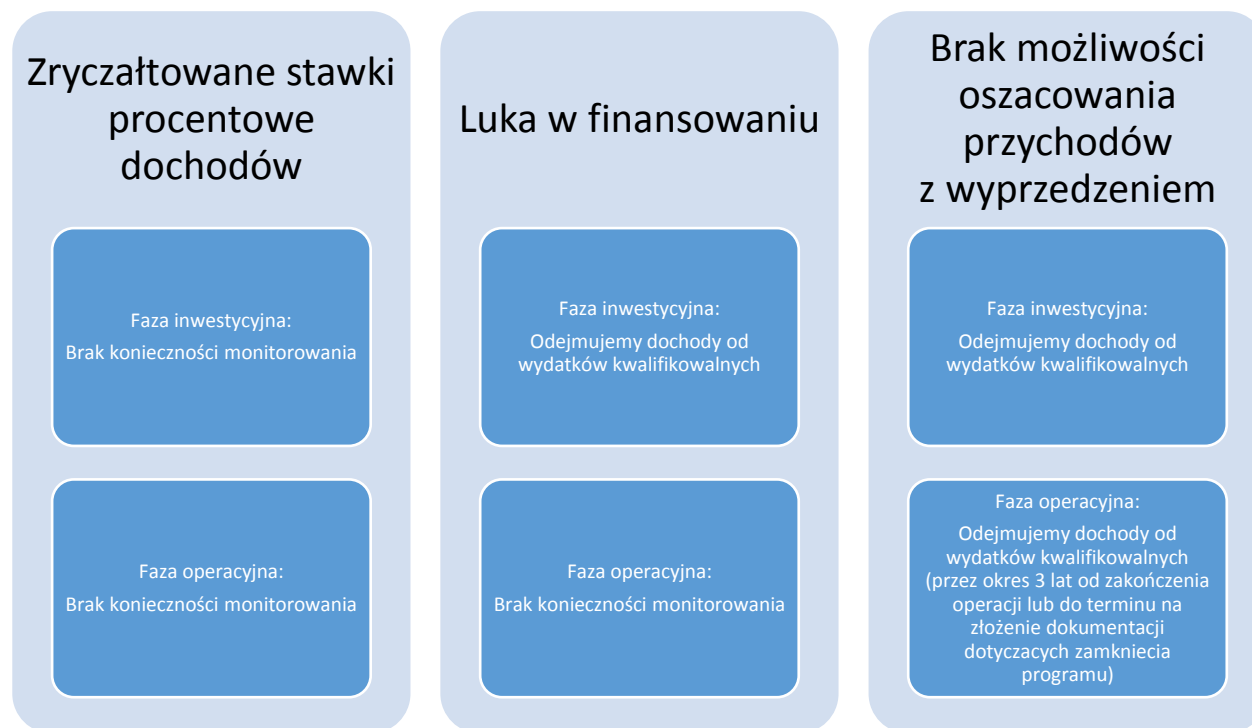
Stosując niniejszą metodę obliczenia poziomu dofinansowania dla projektu powinny zostać dokonane zgodnie z algorytmem przedstawionym w Wytycznych MIR.

W sytuacji wykorzystania przedmiotowej metody na potrzeby określenia poziomu dofinansowania należy wypełnić odpowiednią część arkusza kalkulacyjnego.

Uwaga: Dla przeliczenia progu całkowitej wartości wydatków kwalifikowalnych, tj. 1 000 000 EUR należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią arytmetyczną kursów średnich miesięcznych Narodowego Banku Polskiego, z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Miesięczny kurs EUR/PLN jest publikowany na stronie http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/kursy/arch_a.html w tabeli Kursy średnioważone walut obcych w złotych (Tabela A).

5.7.3. Monitorowanie dochodu w projekcie

Zasady monitorowania dochodu w projektach generujących dochód (w rozumieniu art. 61 rozporządzenia 1303/2013) przedstawiono na poniższym schemacie. Przedmiotowy schemat uwzględnia dochody wygenerowane w czasie realizacji (w fazie inwestycyjnej) oraz dochody wygenerowane po ukończeniu danego projektu (w fazie operacyjnej). W zależności od tego czy w projekcie zastosowano zryczałtowane stawki ryczałtowe dochodu, lukę finansową, czy stwierdzono brak możliwości oszacowania przychodów z wyprzedzeniem, prowadzone będą zróżnicowane modele monitorowania dochodu w projekcie. Stwierdzenie dochodu w projekcie ponad poziom przedstawiony we wniosku o dofinansowanie będzie skutkowało korektami.

Schemat: Zasady monitorowania dochodu w projektach generujących dochód

Zasady monitorowania dochodu w projektach nie generujących dochodu zostaną określone przez IZ RPO WZ w umowie/decyzji/porozumieniu o dofinansowaniu.

5.7.4. Indywidualna weryfikacja potrzeb metodą zysku operacyjnego dla projektów objętych pomocą publiczną.

Jeżeli w projekcie objętym pomocą publiczną maksymalna kwota dofinansowania zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 651/2014 powinna być ustalona w oparciu o indywidualną weryfikację potrzeb metodą zysku operacyjnego, wnioskodawca powinien dokonać wyliczeń uwzględniając mechanizm pomniejszania kosztów kwalifikowalnych o zysk operacyjny (odpowiednia tabela w załączniku nr 3 do niniejszej instrukcji).

5.8. Źródła finansowania projektu

5.8.1. Źródła finansowania projektu

W niniejszym punkcie należy sporządzić zestawienie źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych. Oprócz dotacji ze środków EFRR należy szczegółowo podać sposób sfinansowania wkładu własnego (środki własne, kredyt, inna dotacja, itp.).

Ponadto należy przedstawić w jaki sposób inwestycja będzie finansowana do czasu otrzymania dotacji.

5.8.2. Podstawowe parametry kredytów i pożyczek

Jeżeli Wnioskodawca zamierza współfinansować realizację projektu z pożyczek lub kredytów należy opisać ich zakładane podstawowe parametry, takie jak:

- ↳ **wartość kredytu / pożyczki,**
- ↳ **waluta kredytu / pożyczki,**
- ↳ **oprocentowanie** (stałe, które nie zmienia się w okresie wskazanym w umowie kredytu bez względu na sytuację rynkową czy zmienne, uzależnione od sytuacji rynkowej, zmieniane co 1, 3 lub 6 miesięcy na podstawie wysokości stóp procentowych – WIBOR, LIBOR lub EURIBOR),
- ↳ **okres kredytowania** (określony w umowie kredytowej czas spłaty kredytu), **data zapadalności** (moment, w którym spłacona zostanie ostatnia rata kredytu i saldo rachunku kredytowego wyniesie zero),
- ↳ **okres karencji** (okres, w którym płacone są jedynie odsetki od uruchomionej kwoty kredytu oraz podczas którego mogą być prowadzone prace projektowe),
- ↳ **provizja** (wynagrodzenie za usługi i czynności bankowe wykonywane przez bank na rzecz klienta – są ustalane procentowo w stosunku do wartości usługi albo określane wartościowo w Tabeli Opłat i Prowizji),
- ↳ **rodzaj rat kredytowych** (miesięczna lub kwartalna płatność wymagana przez bank tytułem spłaty kredytu, zawierająca część kapitału i naliczone odsetki).

5.8.3. Ocena możliwości finansowych inwestora. Wnioski z analizy zdolności inwestycyjnej inwestora

Ocena możliwości finansowych inwestora powinna opierać się na analizie wolnych środków (własnych), które projektodawca chce i może przeznaczyć na inwestycje oraz na analizie zdolności kredytowej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r., poz. 128 z późn. zm.).

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Informacje dotyczące oceny możliwości finansowych inwestora należy przedstawić w odrębnym arkuszu (opis metodologii, obliczenia, wnioski z analizy), według formatu zaproponowanego przez wnioskodawcę.

1) Jednostki samorządu terytorialnego

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego ocena możliwości finansowych powinna być przeprowadzona z uwzględnieniem wymogów określonych w art. 242-244 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 885 z późn. zm.). Analiza sytuacji finansowej powinna być wykonana dla wariantu uwzględniającego realizację projektu, tj. należy w niej wziąć pod uwagę koszty realizacji i utrzymania trwałości inwestycji w okresie odniesienia. Należy bazować na danych ujętych w aktualnej wieloletniej prognozie finansowej (chyba, że w okresie od jej uchwalenia lub aktualizacji nastąpiła istotna zmiana sytuacji finansowej jednostki).

2) Przedsiębiorcy

W przypadku przedsiębiorstw ocena możliwości finansowych inwestora powinna być przeprowadzona w oparciu o wieloczynnikowy model przewidywania bankructwa dla firm z rynków wschodzących E. Altmana – Model Emerging market (EM) Score (Z"-score).

Wskaźnik EM-score powinien być obliczony zgodnie z następującym wzorem:

$$\text{EM-score} = 6,56(X1) + 3,26(X2) + 6,72(X3) + 1,05(X4) + 3,25$$

gdzie:

X1 = (aktywa bieżące – zobowiązania krótkoterminowe) / aktywa

X2 = zatrzymany zysk z lat poprzednich / aktywa

X3 = EBIT / aktywa

X4 = wartość księgowa kapitału / własnego / wartość księgowa zobowiązań ogółem

Przy ocenie możliwości finansowych inwestora brana będzie m.in. wartość wskaźnika EM. Interpretacja wartości wskaźnika przeprowadzona będzie zgodnie z poniższą tabelą obrazującą poziom zagrożenia upadłością.

Strefa bezpieczna		Strefa niepewna		Strefa zagrożona	
AAA	8,15	BBB-	5,65	B-	3,75
AA+	7,6	BB+	5,25	CCC+	3,2
AA	7,3	BB	4,95	CCC	2,5
AA-	7	BB-	4,75	CCC-	1,75
A+	6,85	B+	4,5	D	0
A	6,65	B	4,15		

A-	6,4
BBB+	6,25
BBB	5,85

Źródło: <http://www.stockwatch.pl>

Przy ocenie możliwości inwestycyjnej inwestora należy wziąć pod uwagę wartość wskaźnika EM-score oraz przeanalizować zdolność do finansowania inwestycji na podstawie analizy podstawowych sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa załączonych do dokumentacji aplikacyjnej.

Nie jest konieczne przeprowadzanie analizy zdolności kredytowej podmiotu dla potrzeb danego studium – powyższą analizę i ocenę mogą przeprowadzić uprawnione podmioty (np. Regionalna Izba Obrachunkowa lub bank), dlatego w studium można przedstawić jedynie wnioski z analiz już przeprowadzonych.

3) Pozostałe podmioty

Dla pozostałych jednostek, innych niż przedsiębiorcy i jednostki samorządu terytorialnego, ocenę możliwości finansowych inwestora należy oceniać poprzez analizę przepływów pieniężnych podmiotu przy założeniu realizacji przedsięwzięcia, czyli razem z analizą trwałości finansowej przedsięwzięcia. Z tego względu należy dokonać obliczeń zawartych w sekcji 5.9.2 formularza studium w formacie MS Excel.

5.9. Analiza kosztów-korzyści – analiza finansowa projektu

Analiza rentowności projektu jest weryfikacją dobrze oszacowanej wielkości dotacji (która nie może przynosić nadmiernych korzyści wnioskodawcy). Jest to zatem weryfikacja – na podstawie wskaźników FRR/C (finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji) i FNPV/C (finansowa bieżąca wartość netto inwestycji) - czy dotacja nie jest przeszacowana.

5.9.1. Wskaźnik FNPV/C i FRR/C

FRR/C (finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji) mierzy zdolność projektu do generowania środków zapewniających odpowiedni zwrot wszystkim źródłom finansowania (tzn. własnym i obcym).

W tym punkcie obliczamy FNPV/C i FRR/C na podstawie prognozy przepływów pieniężnych odpowiadającej okresowi użytkowania projektu (okresowi referencyjnemu) obejmującej:

- Przychody,
- Wartość rezydualną,

- Koszty operacyjne,
- Zmiany w kapitale obrotowym netto w fazie inwestycyjnej (w uzasadnionych przypadkach),
- Nakłady odtworzeniowe w ramach projektu,
- Nakłady inwestycyjne na realizację projektu.

Metodologia liczenia FNPV i FRR

Zaktualizowaną wartość netto (FNPV) należy wyliczać według wzoru:

$$FNPV = \sum_{t=0}^n a_t S_t = \frac{S_0}{(1+i)^0} + \frac{S_1}{(1+i)^1} + \dots + \frac{S_n}{(1+i)^n}$$

Finansową wewnętrzną stopę zwrotu (FRR) obliczamy według wzoru:

$$0 = \sum \frac{S_t}{(1 + FRR)^t}$$

gdzie S_t oznacza bilans przepływów pieniężnych w czasie t ;
 a_t oznacza finansowy czynnik dyskontujący wybierany do celów dyskontowania w czasie t ;
natomiast i oznacza finansową stopę dyskontową.

Zastosowane wzory wynikają z Rozporządzenia wykonawczego 2015/207z dnia 20 stycznia 2015 r.

FNPV/C musi być ujemna i jednocześnie FRR/C musi być niższa niż ustalona stopa dyskontowa użyta w analizie finansowej, aby projekt mógł być współfinansowany z funduszy UE. Taka wartość wskaźników oznacza, że bieżąca wartość przyszłych przychodów nie pokrywa bieżącej wartości kosztów projektu. Odstępstwo od tej zasady może wynikać ze specyfiki projektu, np. znacznego poziomu ryzyka związanego z wysokim poziomem innowacyjności lub też w niektórych spośród projektów objętych pomocą publiczną. To kryterium dotyczy jednak **wszystkich projektów inwestycyjnych oprócz projektów objętych pomocą publiczną (z wyjątkiem wykluczeń określonych w art. 61 Rozporządzenia ogólnego 1303/2013)**.

5.9.2. Trwałość finansowa projektu

Zgodnie z Wytycznymi MIIr, analiza trwałości finansowej projektu polega na wykazaniu, że zasoby finansowe na realizację projektu zostały zapewnione i są one wystarczające do sfinansowania projektu podczas jego realizacji, a następnie eksploatacji oraz powinna obejmować analizę zasobów finansowych projektu oraz analizę sytuacji finansowej beneficjenta/operatora z projektem.

Analiza zasobów finansowych projektu zakłada dokonanie weryfikacji trwałości finansowej projektu i polega na zbadaniu salda niezdyskontowanych skumulowanych przepływów pieniężnych generowanych przez projekt. Projekt uznaje się za trwały finansowo, jeżeli saldo to jest większe bądź równe zero we wszystkich latach objętych analizą. Oznacza to wówczas, że planowane wpływy i wydatki zostały odpowiednio czasowo zharmonizowane tak, że przedsięwzięcie ma zapewnioną płynność finansową.

Analiza sytuacji finansowej beneficjenta/operatora polega na sprawdzeniu trwałości finansowej nie tylko samego projektu, ale również beneficjenta/operatora z projektem. Analiza przepływów pieniężnych powinna wykazać, że beneficjent/operator z projektem ma dodatnie roczne saldo skumulowanych przepływów pieniężnych na koniec każdego roku, we wszystkich latach objętych analizą.

Do wykazania trwałości finansowej należy używać NIEZDYSKONTOWANYCH przepływów finansowych netto. W tym wyliczeniu ważne jest bowiem, czy środki zgromadzone na koncie projektu (przepływy finansowe netto) są w stanie pokryć powstające w kolejnych latach wydatki. Zatem nie jest tu wskazane i potrzebne uwzględnianie dyskonta (poprzez sprowadzanie wartości przepływów do określonego roku), bowiem kompensata przepływów dokonywana jest w danym roku. W tej analizie wnioskodawca powinien stosować, podobnie jak w przypadku analizy finansowej – ceny stałe.

Przy analizie trwałości finansowej bierze się pod uwagę wszystkie przepływy pieniężne, w tym również te wpływy na rzecz projektu, które nie stanowią przychodów, np. dotacje o charakterze operacyjnym. Przepływy środków pieniężnych netto, jakie należy w tym celu uwzględnić powinny brać pod uwagę koszty inwestycji, wszystkie (krajowe i UE) środki finansowe oraz dochody netto. W tym przypadku nie uwzględnia się **wartości rezydualnej**, chyba że majątek uległ rzeczywistej likwidacji w ostatnim roku analizy.¹⁴ Oznacza to, że wartość rezydualną uwzględniamy w obliczeniach finansowej trwałości jedynie wtedy, gdy odpowiada ona rzeczywistemu wpływowi środków dla inwestora.

W przypadku przedsiębiorców należy wypełnić arkusz w sekcji 5.9.2 formularza studium w formacie MS Excel. Konieczne jest wypełnienie również tabeli 5.8.3 „Tabela Sytuacja finansowa podmiotu razem z projektem (dotyczy jedynie przedsiębiorców)”

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego należy opisać jedynie wnioski w formularzu studium w formacie MS Word do tabeli zawartej w sekcji 5.8.3 „Tabela Sytuacja finansowa jednostki razem z projektem (dotyczy jedynie jednostek samorządu terytorialnego)” formularza studium w formacie MS Excel.

Dla pozostałych jednostek, innych niż przedsiębiorcy i jednostki samorządu terytorialnego należy dokonać obliczeń zawartych w sekcji 5.9.2 formularza studium w formacie MS Excel oraz opisać wnioski w Studium.

Wnioski z analizy trwałości finansowej projektu należy opisać w formularzu studium w formacie MS Word (zakładka 5.9.2).

5.10. Analiza finansowa projektów hybrydowych

Studium wykonalności dla projektów hybrydowych powinno być sporządzone z uwzględnieniem postanowień rozdziału 12 Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i

¹⁴ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/207 z dn. 20 stycznia 2015 r.

projektów Hybrydowych na lata 2014 – 2020, z dnia 18 marca 2015 roku. Przygotowując studium wykonalności dla takich projektów należy pamiętać, iż przedstawiona w formularzach analiza finansowa powinna uwzględniać dane zarówno wnioskodawcy jak i partnera PPP, w zakresie przewidzianym w ww. wytycznych.

Do przeprowadzenia analizy finansowej projektów hybrydowych stosuje się zasady opisane w pkt 5.1 do 5.9 z niżej opisanymi odstępstwami.

- 1) W przypadku projektów hybrydowych należy stosować analizę skonsolidowaną. Oznacza to, że analiza finansowa w pierwszym kroku powinna uwzględniać przepływy pieniężne podmiotu publicznego i partnera prywatnego, następnie zaś eliminować wzajemne rozliczenia między nimi związane z realizacją projektu. W przypadku projektów generujących dochód w rozumieniu art. 61 rozporządzenia 1303/2013 zastosowanie powyższego podejścia będzie miało istotne znaczenie z punktu widzenia, które przepływy pieniężne zostaną wykazane jako przychód z projektu. Nie będzie przychodem w rozumieniu art. 61 rozporządzenia 1303/2013 w ujęciu skonsolidowanym opłata za dostępność przekazywana partnerowi prywatnemu przez podmiot publiczny. Wynika to z faktu, iż przepływ ten będzie wykazany zarówno przez podmiot publiczny (jako koszt), jak i partnera prywatnego (jako przychód). Zatem pozycje te wzajemnie się zniosą. Przykładami przychodu, który powinien być uwzględniony w skonsolidowanej analizie finansowej są opłata pobierana przez podmiot publiczny albo prywatny od mieszkańców za usługi świadczone w ramach projektu.
- 2) Analiza trwałości finansowej projektu powinna mieć charakter kompleksowy i uwzględniać zarówno punkt widzenia podmiotu publicznego, jak i partnera prywatnego niezależnie od tego, który z podmiotów pełni funkcję beneficjenta w projekcie hybrydowym.
- 3) W przypadku, gdy projekt realizowany jest w trzecim modelu wg Inicjatywy JASPERS, tzn., gdy równolegle budowane są dwie, uzupełniające się części infrastruktury, a każdej z tych inwestycji dotyczy odrębna umowa zawarta pomiędzy podmiotem publicznym i prywatnym, przy czym jedna część jest wybudowana w oparciu o umowę na roboty budowlane, zaś druga na podstawie umowy PPP, która dotyczy również eksploatacji obu wybudowanych części (w ramach dofinansowania UE przypada wyłącznie na sfinansowanie pierwszej inwestycji, w której nakłady inwestycyjne są ponoszone przez podmiot publiczny) - analizę finansową sporządza się wyłącznie dla projektu, który docelowo ma pozyskać dofinansowanie UE.
- 4) W przypadku projektów hybrydowych kwestie dotyczące przychodów i kosztów należy przeanalizować wedle stanu wiedzy na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie i zaktualizować po wyborze partnera prywatnego.
- 5) W przypadku przygotowywania analizy finansowej dla projektów hybrydowych, w których partner prywatny angażuje środki na sfinansowanie nakładów inwestycyjnych, zastosowanie mają szczególne zasady (patrz: punkt 6). Wynika to z jednej strony z tego, że uzasadnione jest uwzględnienie wyższych niż w przypadku sektora publicznego oczekiwań sektora prywatnego co do zwrotu z zainwestowanego kapitału, z drugiej zaś, nie należy dopuścić do tego, aby dotacja została udzielona w nadmiernym stopniu.
- 6) Szczególne podejście, o którym mowa w punkcie 5) polega na:

a) Zastosowaniu podwyższonego poziomu finansowej stopy dyskontowej.

b) Obliczeniu finansowej wewnętrznej stopy zwrotu z kapitału zainwestowanego przez partnera prywatnego FRR(Kp)

Wskaźnik ten porównuje dochody partnera prywatnego, które przewiduje się do uzyskania dzięki realizacji projektu do wysokości kapitału zapewnianego przez partnera prywatnego (w ramach środków własnych i finansowania zewnętrznego). Obliczenie tego wskaźnika ma służyć ustaleniu, czy partner prywatny nie czerpie nadmiernych korzyści z faktu udzielenia projektowi dotacji UE. W tym celu należy porównać wartość tego wskaźnika z krajowymi lub międzynarodowymi poziomami odniesienia w zakresie przewidywanej rentowności w danym sektorze lub typie projektu.

Warunek przedstawienia w analizie finansowej wskaźnika FRR(Kp) nie ma zastosowania w przypadku, gdy:

- i. partner prywatny został wybrany przed zawarciem umowy o dofinansowanie, w przejrzystej i otwartej procedurze konkurencyjnej, która zapewnia najlepszy stosunek jakości do ceny dla podmiotu publicznego, albo
- ii. partner prywatny nie został wybrany przed zawarciem umowy o dofinansowanie. W tej sytuacji należy opisać mechanizmy, które zapewniają, że korzyści wynikające z faktu uzyskania dofinansowania nie trafią do strony prywatnej.

Przed wykonaniem analizy finansowej dla projektów hybrydowych zalecane jest dodatkowe zapoznanie się z postanowieniami punktu 2.7.8 Przewodnika po analizie kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych.

6. Analiza kosztów i korzyści

Analiza kosztów i korzyści (AKK) :

- ↳ ma celu ustalenie, czy lub w jakiej mierze dany projekt zasługuje na realizację z publicznego lub społecznego punktu widzenia (ocena wkładu projektu w polepszenie warunków ekonomicznych i jakości życia w regionie lub kraju),
- ↳ różni się od zwykłej oceny finansowej tym, że uwzględnia również możliwe do skwantyfikowania zyski (korzyści – ang. *benefits*) i straty (koszty – ang. *costs*), niezależnie od tego, czy ponosi je podmiot realizujący inwestycję, czy też społeczeństwo,
- ↳ przybiera często postać analizy ekonomicznej, w której koryguje się wyniki analizy finansowej o efekty fiskalne, efekty zewnętrzne oraz ceny rozrachunkowe,
- ↳ **na potrzeby studiów wykonalności składanych w ramach RPO WZ na lata 2014-2020 powinna być przeprowadzona w formie analizy ekonomicznej** (w której koryguje się wyniki analizy finansowej o efekty fiskalne, efekty zewnętrzne oraz ceny rozrachunkowe),
- ↳ **sposób jej przeprowadzenia, uwzględniający specyfikę różnych kategorii inwestycji, został przedstawiany przez Komisję Europejską w Przewodniku AKK.**

6.1. Założenia analizy ekonomicznej

Analiza ekonomiczna przeprowadzana jest w drodze skorygowania wyników analizy finansowej o efekty fiskalne, efekty zewnętrzne oraz ceny rozrachunkowe. W tym zakresie należy uwzględnić zalecenia metodologiczne dot. prowadzenia analizy ekonomicznej zawarte w *Przewodniku AKK*.

Do oszacowania kosztów i korzyści ekonomicznych stosowana jest, podobnie jak w analizie finansowej, metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych (ang. *Discounted Cash Flows* – DCF).

Koszty i korzyści są ujmowane w ramach analizy ekonomicznej w cenach stałych.

Zgodnie z rozporządzeniem nr 2015/207, **zaleca się stosowanie społecznej stopy dyskontowej na poziomie 5%**, chyba, że odrębne dokumenty, o których mowa w Rozdziale 10 (zalecenia sektorowe) Wytycznych w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014-2020, stanowią inaczej. Inne wartości społecznej stopy dyskontowej należy uzasadnić zgodnie z wymogami wskazanymi w punkcie 2.3.1 ppkt 4. *Załącznika nr III do rozporządzenia nr 2015/207.*

Podstawą do przeprowadzenia analizy ekonomicznej są przepływy środków pieniężnych określone w analizie finansowej. Przy określaniu ekonomicznych wskaźników efektywności należy jednak dokonać niezbędnych korekt dotyczących:

- a) efektów fiskalnych (transferów),
- b) efektów zewnętrznych,
- c) przekształceń z cen rynkowych na ceny rozrachunkowe.

Korekty fiskalne polegają m.in. na skorygowaniu następujących pozycji:

- ↳ odliczeniu podatków pośrednich (np. podatku VAT, który w analizie finansowej był uwzględniany w cenach, czy też podatku akcyzowego),
- ↳ odliczeniu subwencji i wpłat, mających charakter wyłącznie przekazu pieniężnego – tzw. "czystych" płatności transferowych przekazywanych przez podmioty publiczne na rzecz osób fizycznych (np. płatności z tytułu ubezpieczeń społecznych),
- ↳ uwzględnieniu w cenie tych konkretnych podatków pośrednich / subwencji / dotacji, które mają za zadanie zmienić efekty zewnętrzne. Jednakże należy pamiętać, aby w trakcie analizy nie liczyć ich podwójnie (przykładowo jako podatek włączony do danej ceny oraz jako szacunkowy zewnętrzny koszt środowiskowy).

Przekształcenie z cen rynkowych w ceny rozrachunkowe (ukryte) ma na celu uwzględnienie czynników mogących oderwać ceny od równowagi konkurencyjnej (tj. skutecznego rynku), takich jak: niedoskonałości rynku, monopole, bariery handlowe, regulacje w zakresie prawa pracy, niepełna informacja itp. Przeliczanie cen rynkowych na rozrachunkowe ma na celu zapewnienie, że te ostatnie będą odzwierciedlały koszt alternatywny wkładu w projekt oraz gotowość klienta do zapłaty za produkt końcowy. W szczególności, w przypadku gdy wynagrodzenie finansowe nie odzwierciedla alternatywnego kosztu pracy, należy skorygować je do poziomu wynagrodzenia ukrytego (ang. shadow wage). Szczegółowe informacje na temat przekształcania cen rynkowych na ceny rozrachunkowe wraz z przykładowymi czynnikami konwersji przedstawione zostały w Przewodniku AKK.

Korekta dotycząca efektów zewnętrznych ma na celu ustalenie wartości negatywnych i pozytywnych skutków projektu (odpowiednio kosztów i korzyści zewnętrznych). Ponieważ efekty zewnętrzne, z samej definicji, następują bez pieniężnego przepływu, nie są one uwzględnione w analizie finansowej, w związku z czym muszą zostać oszacowane i wycenione. W przypadku, gdy wyrażenie ich za pomocą wartości pieniężnych jest niemożliwe, należy skwantyfikować je w kategoriach materialnych w celu dokonania oceny jakościowej. Należy wówczas wyraźnie zaznaczyć, że nie zostały one ujęte przy obliczaniu wskaźników analizy ekonomicznej.

Wartości poszczególnych efektów zewnętrznych należy wyliczyć (przedstawiając tu szczegółową metodykę wyliczeń), a następnie wpisać do arkusza kalkulacyjnego "obliczenia".

Do najpopularniejszych metod szacowania gotowości do płacenia należą (Sartori et al., 2014):

a) **metody określonych preferencji** – oparte na obserwacji rzeczywistych zachowań, a w szczególności na zakupach dokonywanych na istniejących rynkach. Podstawowe szczegółowe metody to:

- **metoda ceny hedonicznej** – polega na obserwacji zachowań na rynkach dóbr i określeniu wpływu każdego czynnika na cenę np. na rynku nieruchomości domy można opisać za pomocą ich cech strukturalnych (np. za pomocą liczby pokoi), cech dotyczących lokalizacji (np. bliskości szkół), cech dotyczących sąsiedztwa (np. wskaźnika przestępczości) oraz cech środowiskowych (np. hałasu generowanego przez ruch drogowy);
- **metoda „kosztów podróży”** – ma na celu wycenę gotowości jednostki do płacenia za dostęp do zasobów środowiskowych, np. otwartych obszarów rekreacyjnych, uwzględniając koszty poniesione w związku z dostępem do nich;
- **metoda zachowania ochronnego lub obronnego** – ma na celu określenie kosztu odizolowania się nierynkowego dobra przez zdecydowanie się na droższe zachowanie, aby go uniknąć. Kosztem takich zachowań może być dodatkowy czas lub związane z nimi ograniczenia wyboru dostępnego jednostkom lub zakup dobra rynkowego w celu „obrony” konsumenta przed „złem” (wydatki obronne);

b) **metody deklarowanych preferencji** – opierają się na badaniach ankietowych i mają na celu poznanie planowanych przyszłych zachowań rynkowych ludzi. Odpowiednio zaprojektowany kwestionariusz zawiera opis hipotetycznego rynku, na którym analizowane dobro podlega wymianie handlowej. Wśród najczęstszych metod szczegółowych wyróżnić można:

- **metoda oceny warunkowej** – celem jest poznanie preferencji respondentów, wyrażonych w kategoriach pieniężnych, dotyczących zmian w jakości lub ilości nierynkowego towaru lub usługi (subiektywnej wartości analizowanej zmiany lub uniknięcia zmiany),
- **metoda modelowania wyboru** – dotyczy dóbr możliwych do opisania tylko w kategoriach właściwości i natężenia ich występowania. Respondenci otrzymują alternatywne opisy dobra, różniące się właściwościami (w tym ceną) i natężeniem ich występowania, i są proszeni o uszeregowanie rozwiązań alternatywnych, ich ocenę lub wybór najlepszej możliwości;

c) **metody transferu korzyści** – polegają na przyjęciu wartości jednostkowej dobra nierynkowego, oszacowanej w jednym projekcie i wykorzystaniu jej, po wprowadzeniu pewnych korekt, w innym projekcie do wyceny korzyści (lub kosztów). Polega na zgromadzeniu istniejącej literatury dotyczącej przedmiotu badania, ocenie wybranych analiz pod względem porównywalności z nową sytuacją, a następnie obliczeniu stosownych wartości i przeniesieniu ich na kontekst nowego projektu.

Z kolei do najpopularniejszych metod szacowania wartości oddziaływania na środowisko należą:

- metoda oddziaływanie-skutek (*dose-response method*) zwana metodą efektów produkcyjnych,
- metoda substytucyjna (*substitution method*),
- metoda odtworzeniowa (*restoration method*),
- metoda prewencyjna (*prevention method*),
- metoda kompensacji (*compensation method*),
- koszty utraconych możliwości (*opportunity costs*).

Nie istnieje jedna uniwersalna metoda szacowania kompleksowo kosztów i korzyści ekonomicznych związanych ze środowiskiem. Każda z metod ma ograniczone możliwości zastosowania głównie ze względu na zakres niezbędnych danych, dlatego też przedstawiane czynniki i ich wartości powinny cechować:

- pewność lub obiektywnie wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia,
- racjonalna metodologia oszacowania (poparta np. normami, obowiązującymi stawkami opłat, cenami rynkowymi, przeprowadzonymi badaniami naukowymi, statystyką itd.).

Dla wybranych sektorów i podsektorów w analizie ekonomicznej należy wziąć pod uwagę korzyści ekonomiczne (w miarę możliwości ich wyceny), które zostały zawarte w załączniku nr III do rozporządzenia nr 2015/207. Beneficjent może również zaproponować dodatkowe kategorie korzyści zewnętrznych, jeżeli ich wystąpienie jest uzasadnione.

W celu dokonania oceny ekonomicznej projektu należy posłużyć się następującymi ekonomicznymi wskaźnikami efektywności:

- a) ekonomiczną wartością bieżącą netto (ENPV), która powinna być większa od zera,
- b) ekonomiczną stopą zwrotu (ERR), która powinna przewyższać przyjętą stopę dyskontową,
- c) relacją zdyskontowanych korzyści do zdyskontowanych kosztów (B/C), która powinna być wyższa od jedności.

Należy dokonać obliczeń zawartych w formularzu studium w formacie MS Excel. W szczególności należy przedstawić szczegółowe założenia dotyczące efektów zewnętrznych.

6.1.1. Wskaźnik ENPV i ERR

Ekonomiczna bieżąca wartość netto inwestycji jest różnicą ogółu zdyskontowanych korzyści i kosztów związanych z inwestycją. Uznaje się, że projekt jest efektywny ekonomicznie, jeżeli wskaźnik ekonomicznej bieżącej wartości netto jest dodatni. W przypadku projektów, w których ze względu na ich specyfikę nie jest możliwe określenie ENPV, istnieje możliwość przeprowadzenia analizy efektywności kosztowej (patrz: Podrozdział 8.3 Wytocznych MIR).

Ekonomiczna wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji (ERR) określa ekonomiczny zwrot z projektu. W przypadku, gdy wartość ENPV wynosi zero, tzn. bieżąca wartość przyszłych korzyści ekonomicznych jest równa bieżącej wartości kosztów ekonomicznych projektu, ERR jest równe przyjętej stopie dyskontowej.

W przypadku, gdy ERR jest niższe od przyjętej stopy dyskontowej, ENPV jest ujemne, co oznacza, że bieżąca wartość przyszłych korzyści ekonomicznych jest niższa niż bieżąca wartość kosztów ekonomicznych projektu. Jeżeli ekonomiczna wewnętrzna stopa zwrotu jest mniejsza od zastosowanej stopy dyskontowej, wówczas projekt nie jest efektywny ekonomicznie.

Ekonomiczną zaktualizowaną wartość netto (ENPV) należy obliczyć zgodnie z wzorem wskazanym poniżej:

$$ENPV = \sum_{t=0}^n a_t S_t^E = \frac{S_0^E}{(1+r)^0} + \frac{S_1^E}{(1+r)^1} + \dots + \frac{S_n^E}{(1+r)^n}$$

gdzie:

S^E – salda strumieni ekonomicznych kosztów i korzyści generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy,
 n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1,
 a – ekonomiczny współczynnik dyskontowy

$$a_t = \frac{1}{(1+r)^t}$$

r – przyjęta społeczna stopa dyskontowa

Wewnętrzną stopę zwrotu należy obliczyć zgodnie z wzorem wskazanym poniżej:

$$ENPV = \sum_{t=0}^n \frac{S_t^E}{(1+ERR)^t} = 0$$

gdzie:

SE – salda strumieni ekonomicznych kosztów i korzyści generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy,

n – okres odniesienia (liczba lat) **pomniejszona o 1.**

6.1.2. Wskaźnik korzyści - koszty B/C

Wskaźnik B/C (korzyści/koszty) ustala się jako stosunek sumy zdyskontowanych korzyści do sumy zdyskontowanych kosztów generowanych w okresie odniesienia. Uznaje się, że inwestycja jest efektywna, jeżeli wskaźnik B/C jest większy od jedności, co oznacza, że wartość korzyści przekracza wartość kosztów inwestycji.

Wskaźnik korzyści i kosztów (B/C) należy obliczyć według podanego niżej wzoru:

$$B/C = \frac{\sum_{t=0}^n a_t B_t^E}{\sum_{t=0}^n a_t C_t^E} = \frac{\frac{B_0^E}{(1+r)^0} + \frac{B_1^E}{(1+r)^1} + \dots + \frac{B_n^E}{(1+r)^n}}{\frac{C_0^E}{(1+r)^0} + \frac{C_1^E}{(1+r)^1} + \dots + \frac{C_n^E}{(1+r)^n}}$$

gdzie:

B_t^E – strumień korzyści ekonomicznych generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy,

C_t^E – strumień kosztów ekonomicznych generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy,

n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1,

a – ekonomiczny współczynnik dyskontowy

$$a_t = \frac{1}{(1+r)^t}$$

r –przyjęta społeczna stopa dyskontowa

Zaleca się, aby te czynniki społeczno-gospodarcze, których nie da się wyrazić w wartościach pieniężnych, zostały opisane ilościowo i jakościowo z uwzględnieniem wszystkich istotnych społecznych, ekonomicznych i środowiskowych skutków realizacji projektu.

Sposób przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, uwzględniający specyfikę różnych kategorii inwestycji został przedstawiany przez Komisję Europejską w Przewodniku AKK.

Zgodnie z tym co powiedziano wyżej, każdy projekt musi być **warty współfinansowania**, dlatego należy udowodnić, że:

- ↳ **ekonomiczna wartość bieżąca netto (ENPV):** jest większa niż zero dla projektu potrzebnego z gospodarczego punktu widzenia.
Gdyby ENPV była ujemna, korzyści dla społeczności byłyby niewystarczające, aby pokryć koszty ich osiągnięcia. Wtedy, bardziej korzystnym wariantem z punktu widzenia całej społeczności (łącznie z Inwestorem) byłby wariant bezinwestycyjny.
- ↳ **ekonomiczna stopa zwrotu (ERR):** jest wyższa niż społeczna stopa dyskontowa.
- ↳ **stosunek korzyści do kosztów (B/C):** jest większy niż 1.

Wyliczenie wskaźnika B/C jest obligatoryjne dla wszystkich projektów dla których przyjęte kryteria wyboru projektów odwołują się do wartości B/C

Opis tabel arkusza kalkulacyjnego

W celu ułatwienia zrozumienia przyjętych indywidualnych założeń, dokonanych obliczeń i interpretacji wyników należy wypełnić poniższe tabele.

Lp.	Opis założeń i obliczeń przyjętych do analizy finansowej i ekonomicznej
1	
2	
3	
..	

Lp.	Opis wyników analizy finansowej i ekonomicznej
1	
2	
3	
..	

7. Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym

Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym to każda korzyść, zwłaszcza finansowa, przyznana bezpośrednio lub pośrednio przez właściwy organ z funduszy publicznych w okresie realizacji zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych lub powiązana z tym okresem.

Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym, co do zasady, powinna być obliczana zgodnie z postanowieniami załącznika do rozporządzenia 1370/07.

Reguły określone w ww. załączniku, a także rekomendacje wskazane w *Wytycznych MIIIR w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym* (MIR/H/2014-2020/30(1)/10/2014) muszą być ściśle respektowane w odniesieniu do wykonywania usługi publicznej przez jednostkę samorządu terytorialnego (za pomocą samorządowego zakładu budżetowego), bezpośredniego powierzenia tej usługi podmiotowi wewnętrznemu, a także bezpośredniego powierzenia tej usługi na podstawie art.5 ust. 4, 5, i 6 rozporządzenia 1370/07.

W odniesieniu do powierzenia usługi publicznej przedsiębiorcy zewnętrznemu, tak przed dniem 3 grudnia 2009 r., jak i po tym dniu, zaleca się, aby rekompensata przyznana operatorowi w sposób odpowiedni respektowała założenia załącznika rozporządzenia 1370/07 oraz rekomendacje zawarte w *Wytycznych MIIIR w zakresie dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym*.

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia 1370/07 wysokość rekompensaty nie może przekroczyć kwoty odpowiadającej wynikowi finansowemu netto, który równoważny jest sumie wpływów, pozytywnych i negatywnych, jakie wypełnianie zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych wywiera na koszty i przychody podmiotu świadczącego usługi publiczne. Wpływ ten oceniany jest jako porównanie stanu, w którym zobowiązanie z tytułu świadczenia usług publicznych jest wypełniane, ze stanem, jaki istniałby w przypadku niewypełniania zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych. Aby obliczyć wynik finansowy netto, należy się kierować poniżej wskazanym systemem obliczania.

Wynik finansowy netto równa się:

- koszty poniesione w związku ze zobowiązaniem z tytułu świadczenia usług publicznych lub pakietem takich zobowiązań nałożonym przez właściwy organ/właściwe organy i zawartym w umowie o świadczenie usług publicznych,
- minus wszystkie dodatnie wpływy finansowe wygenerowane na sieci obsługiwanej w ramach danego zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych,

- minus przychody taryfowe i jakiegokolwiek inne przychody wygenerowane podczas wypełniania danego zobowiązania lub zobowiązań z tytułu świadczenia usług publicznych,
- plus rozsądny zysk.

Szczegółowe zapisy dotyczące parametrów, według których obliczana jest rekompensata, powinna zawierać umowa o świadczenie usług publicznych. Należy przy tym zaznaczyć, że rozporządzenie 1370/07 zawiera bardzo szeroką definicję ww. umowy. Obejmuje ona nie tylko umowy cywilnoprawne w rozumieniu polskiego prawa, ale również akty normatywne i administracyjne, a nawet akty o charakterze władczym, które określają warunki, zgodnie z którymi dany organ samodzielnie świadczy usługi publiczne lub powierza ich świadczenie podmiotowi wewnętrznemu.

Koszty

W kalkulacji kosztów usług objętych umową o świadczenie usług publicznych powinny zostać uwzględnione wszystkie koszty związane ze świadczeniem tych usług, zarówno stałe, jak i zmienne, w tym m.in.:

- koszty związane z działalnością przewozową (wraz z kosztem amortyzacji) kalkulowane zgodnie z zasadami rachunkowości (np. koszty wynagrodzeń maszynistów lub kierowców, opłaty za prąd trakcyjny, koszty związane z utrzymaniem taboru itp.),
- koszty związane z wykorzystywaniem i utrzymaniem niezbędnej infrastruktury technicznej, jeżeli są ponoszone przez operatora,
- koszty finansowe bezpośrednio związane ze świadczeniem usług publicznych (w tym z zakupami inwestycyjnymi na potrzeby ich świadczenia),
- koszty ogólne – zarządu i administracji (w przypadku gdy operator prowadzi inną działalność niż świadczenie usług publicznych lub realizuje usługi na podstawie kilku umów o świadczenie usług publicznych – odpowiednio podzielone),
- podatek dochodowy (ze względu na fakt, że zakładany zysk przyjęty do kalkulacji zwrotu z zainwestowanego kapitału jest kalkulowany w oparciu o zysk po opodatkowaniu).

Koszty świadczenia dodatkowych usług, które nie są związane ze świadczeniem usług publicznych (np.: obsługa wycieczek krajoznawczych, transport pracowników na zlecenie zakładów przemysłowych usługi dla klubów sportowych itp.) powinny zostać wyłączone z kalkulacji, o ile nie są wymagane przez odrębne przepisy prawa lub nie są określone w dokumentach regulujących zasady świadczenia usług publicznych.

Dochody

Dochody z tytułu świadczenia dodatkowych usług, które nie są związane ze świadczeniem usług publicznych, mogą zostać włączone do kalkulacji rekompensaty.

Operatorzy mogą uzyskiwać dochody pozataryfowe pozostające w bezpośrednim związku z wykorzystaniem składników majątkowych służących świadczeniu usług w ramach umowy o świadczenie usług publicznych, o ile rozwiązanie takie jest dopuszczalne przez przepisy powszechnie obowiązującego prawa. Dochody takie mogą być uzyskiwane przez operatora w wyniku podjętej inicjatywy gospodarczej i nie wpływać na jakość świadczonych usług publicznych (np.: dochody ze sprzedaży przestrzeni reklamowej). Możliwość uzyskania oraz rozliczenia takich dochodów powinna zostać uregulowana w umowie o świadczenie usług publicznych. Należy je wówczas włączyć do kalkulacji rekompensaty we wszystkich przypadkach, w których stosuje się załącznik do rozporządzenia 1370/07.

Efekty sieciowe

Kalkulacja efektów sieciowych (tj. efektów finansowych wygenerowanych przez operatora w wyniku zawarcia umowy o świadczenie usług publicznych) powinna dotyczyć tylko operatora, który w wyniku podpisania umowy o świadczenie usług publicznych osiągnął pozytywny wpływ na dochodowość całej swojej działalności (np.: korzystniejszą rentowność usług nieobjętych umową).

Odnosi się to także do wszelkich korzyści uzyskanych przez operatora z tytułu wykorzystania środków transportu do usług świadczonych poza umową o świadczenie usług publicznych.

Rozsądny zysk

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia 1370/07 przez *rozsądny zysk* należy rozumieć stopę zwrotu z kapitału, która w danym państwie członkowskim uznawana jest za normalną dla danego sektora i w której uwzględniono ryzyko lub brak ryzyka ponoszonego w związku z interwencją organu publicznego przez podmiot świadczący usługi publiczne.

Rozsądny zysk oznacza stopę zwrotu z kapitału, której wymagałoby typowe przedsiębiorstwo, rozważając, czy podjąć się świadczenia danej usługi publicznej w danym okresie, przy uwzględnieniu poziomu ryzyka. Stopa zwrotu z kapitału oznacza wewnętrzną stopę zwrotu (IRR), jaką osiąga przedsiębiorstwo z zainwestowanego kapitału w całym okresie powierzenia (tj. wewnętrzną stopę zwrotu z przepływów pieniężnych w ramach realizacji zobowiązania do świadczenia usług publicznych). Poziom ryzyka zależy od rodzaju usług i charakterystyki mechanizmu rekompensaty.

W uzasadnionych przypadkach, aby ustalić wielkość rozsądnego zysku, można zastosować inne wskaźniki niż stopę zwrotu z kapitału, takie jak: średnia stopa z kapitału własnego (ROE), stopa zwrotu z zaangażowanego kapitału (ROCE) lub inne ogólnie przyjęte wskaźniki ekonomiczne odnoszące się do zysku z kapitału. Rekomendowaną stopą zwrotu z kapitału własnego dla przedsięwzięć transportowych jest 6% w ujęciu realnym.

Poziom rozsądnego zysku należy, o ile jest to wykonalne, każdorazowo szacować dla całego okresu obowiązywania umowy o świadczenie usług publicznych. Uwzględnione powinny również zostać różnice w modelach ekonomicznych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów transportu.

Określając właściwy poziom rozsądnego zysku należy wziąć pod uwagę szczególne cechy danego przedsiębiorstwa, standardowe wynagrodzenie rynkowe z tytułu świadczenia podobnych usług oraz poziom ryzyka związanego z każdą umową o świadczenie usług publicznych.

Składniki majątkowe

Składniki majątkowe przekazywane operatorowi na zasadach odbiegających od rynkowych w związku ze świadczeniem przez niego usług publicznych obniżają wysokość rekompensaty otrzymywanej w formie pieniężnej przez operatora w stosunku do sytuacji, w której operator nie otrzymywałby ww. składników majątkowych lub otrzymałby je na zasadach rynkowych, ponieważ obniżają koszty, które ponosi on w związku ze świadczeniem usług publicznych.

Przekazywane operatorowi w związku ze świadczeniem przez niego usług publicznych składniki majątkowe (w szczególności infrastruktura), które są wykorzystywane przez niego do prowadzenia działalności komercyjnej (gospodarczej), w szczególności polegającej na świadczeniu usług przewozowych lub udostępnianiu ich innym podmiotom za opłatą - niezależnie od tego, czy wszyscy użytkownicy mają do nich dostęp na równych i niedyskryminacyjnych zasadach - (np.: zamknięta zajezdnia autobusowa, tabor, dworzec autobusowy, z którego mogą korzystać także inni przewoźnicy za opłatą), stanowią część rekompensaty.

Udostępnione operatorowi w związku ze świadczeniem przez niego usług publicznych składniki majątkowe, które mają charakter powszechnie dostępnej, ogólnospołecznej infrastruktury, która nie jest wykorzystywana do prowadzenia działalności komercyjnej (np. droga publiczna, w niektórych przypadkach przystanki autobusowe), nie stanowią części rekompensaty.

Operator prowadzący inną, niezwiązaną ze świadczeniem usługi publicznej, działalność gospodarczą zobowiązany jest prowadzić rachunkowość w sposób umożliwiający prawidłową alokację kosztów i przychodów związanych ze świadczeniem usługi publicznej, rozdzielając je od kosztów i przychodów związanych z inną działalnością gospodarczą. W przypadku gdy operator wykonuje usługi na podstawie kilku umów o świadczenie usług publicznych, jest on również zobowiązany prowadzić rachunkowość w sposób umożliwiający prawidłową alokację kosztów i przychodów pomiędzy poszczególnymi umowami o świadczenie usług publicznych.

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia 1370/07 przyjęta metoda rekompensowania musi promować utrzymanie lub rozwój:

- systemu skutecznego zarządzania podmiotu świadczącego usługi publiczne, który to system może zostać poddany obiektywniej ocenie, oraz
- usług transportu pasażerskiego odpowiednio wysokiej jakości.

Metoda kalkulacji rekompensaty jest wykorzystywana w celu zweryfikowania zasadności udzielenia pomocy z funduszy unijnych.

Kalkulacja rekompensaty powinna wykazać, że w wyniku przyznania pomocy unijnej nie wystąpi nadmierne wynagrodzenie operatora (np. w sytuacji, gdy umowa o świadczenie usług publicznych została już wcześniej zawarta). W przypadku gdy udzielenie pomocy na maksymalnym pułapie spowoduje, że może wystąpić nadmierna rekompensata, należy:

- zmniejszyć wypłacaną rekompensatę do dozwolonego poziomu poprzez obniżenie innych niż pomoc z funduszy unijnych źródeł finansowania operatora albo
- obniżyć wartość pomocy z funduszy unijnych o wartość nadmiernej rekompensaty, która wystąpi w całym okresie umowy według wartości w ujęciu realnym.

7.1. Identyfikacja Wnioskodawcy i projektu na potrzeby dalszych wyliczeń

Lp	Kwestie, do których należy się odnieść	Opis
7.1.1	Proszę wskazać podmiot pełniący rolę organizatora publicznego transportu zbiorowego.	
7.1.2	Proszę wskazać podmiot pełniący rolę operatora publicznego transportu zbiorowego, a także jego formę prawną oraz status (podmiot wewnętrzny/zewnętrzny).	
7.1.3	Proszę wskazać sposób wyboru operatora.	
7.1.4	Proszę wskazać formę powierzenia operatorowi świadczenia usług w publicznym transporcie zbiorowym.	
7.1.5	Proszę wskazać (ewentualnie planowaną) datę podpisania umowy o świadczenie usług publicznych (w szerokim rozumieniu rozporządzenia 1370/07), a także okres, na jaki została zawarta.	
7.1.6	Proszę wskazać obszar, na jakim operator świadczy usługi w publicznym transporcie zbiorowym na podstawie ww. umowy.	
7.1.7	W przypadku gdy wnioskodawcą jest organizator, proszę wskazać, czy składniki majątkowe nabyte/zmodernizowane w ramach projektu zostaną przekazane operatorowi. Jeżeli tak – należy dodatkowo zamieścić opis dotyczący planowanej formy przekazania oraz okresu jego trwania, strony ponoszącej koszty amortyzacji oraz zapisów umowy o świadczenie usług publicznych (ze wskazaniem poszczególnych paragrafów) regulujących kwestię wpływu przekazania majątku na wysokość rekompensaty.	Wypełnić, jeśli dotyczy.

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

7.1.8	W przypadku gdy wnioskodawcą jest operator należy zamieścić opis dotyczący zapisów umowy o świadczenie usług publicznych (ze wskazaniem poszczególnych paragrafów) regulujących kwestie zasad ubiegania się przez niego o dofinansowanie składników majątkowych oraz wpływu pozyskania dofinansowania na wysokość rekompensaty.	Wypełnić, jeśli dotyczy.
7.1.9	Pozostałe założenia charakteryzujące Wnioskodawcę i projekt.	

Na szczególnej uwadze należy mieć fakt, że jeżeli wnioskodawcą jest operator, przyznanie dofinansowania - rozumiane jako zawarcie umowy o dofinansowanie projektu ze środków funduszy unijnych – nie może nastąpić przed zawarciem umowy o świadczenie usług publicznych. Gdy zaś o wsparcie wnioskuje organizator, przed podpisaniem umowy o świadczenie usług publicznych niemożliwe jest przekazanie operatorowi dofinansowania lub składników majątkowych nabytych/zmodernizowanych z udziałem tego dofinansowania.

7.2. Identyfikacja założeń wyliczania rekompensaty

Przedmiotowy punkt dotyczy jedynie podmiotów, ubiegających się o dofinansowanie z RPO WZ, pełniących rolę operatora w publicznym transporcie zbiorowym.

Lp.	Kwestie, do których należy się odnieść	Opis
7.2.1	Czy Wnioskodawca może odzyskać podatek VAT związany z zakupem środków trwałych nabytych/zmodernizowanych w ramach projektu? Należy uzasadnić udzieloną odpowiedź.	
7.2.2	Czy Wnioskodawca otrzymuje wpływy z biletów? Jeśli tak, proszę opisać, w jakiej wysokości lub proporcjach oraz na jakiej podstawie.	
7.2.3	Czy Wnioskodawca uzyskuje wynagrodzenie z innych źródeł niż za świadczenie usług w ramach umowy o świadczenie usług publicznych. Jeśli tak, proszę wymienić ww. źródła oraz podać wysokość wynagrodzenia.	
7.2.4	Czy horyzont czasowy przyjęty do analizy odpowiada okresowi obowiązywania umowy o świadczenie usług publicznych? Jeżeli nie, proszę wskazać, w jaki sposób Wnioskodawca zagwarantuje świadczenie usług w wymaganym okresie.	
7.2.5	Czy Wnioskodawca prowadzi również inną działalność przewozową lub pozaprzewozową?	
7.2.6	Czy występują efekty sieciowe wynikające z podpisania umowy? Jeśli tak, proszę wskazać jakie i w jakiej wysokości.	
7.2.7	Czy wyliczona rekompensata pozwala na osiągnięcie przez Wnioskodawcę zakładanego zwrotu z kapitału (zainwestowanego/własnego w zależności od podmiotu)?	
7.2.8	Czy kalkulacja przepływów pieniężnych w całym okresie analizy potwierdza zakładany poziom zwrotu z kapitału?	
7.2.9	Czy rozsądny zysk z kapitału został przyjęty na poziomie 6% rocznie w ujęciu realnym? Jeśli nie, proszę opisać, z jakiego powodu, a także na jakich założeniach oparto ewentualne odchylenia.	
7.2.10	Jaki jest poziom wyliczonej rekompensaty (jeśli rekompensata wykracza poza jeden rok, należy ją określić dla każdego roku wraz z wyszczególnieniem, jaki okres obejmuje podpisana przez Wnioskodawcę umowa o świadczenie usług publicznych)?	

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się
o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

7.2.11	Czy wyliczony za pomocą rekompensaty zysk przekracza rozsądny zysk? Jeśli tak, należy wskazać, o ile procentowo i jaką to stanowi wartość w złotych, a także w jaki sposób wpływa na obliczenia luki w finansowaniu.	
7.2.12	W jakim procencie zysk netto roku obrotowego jest zachowany w przedsiębiorstwie, zwiększając kapitał własny Wnioskodawcy?	
7.2.13	Czy występują wypłaty dywidendy i/lub inne zmniejszenia zysku?	
7.2.14	W jaki sposób zysk netto roku obrotowego jest reinwestowany w przedsiębiorstwie?	
7.2.15	Czy pominięto wpływ rozliczeń z tytułu podatku VAT na pozycje bilansowe Wnioskodawcy? Jeśli nie, proszę wskazać dlaczego.	
7.2.16	Czy analizę przeprowadzono w cenach stałych?	
7.2.17	Czy wartość całkowitych wydatków kwalifikowalnych w projekcie przekracza kwotę 1 mln euro? Jeśli tak, to czy projekt generuje dochód w myśl art. 61 rozporządzenia 1303/2013?	
7.2.18	Jeśli występuje wartość rezydualna w kalkulacji, to w jaki sposób ją skalkulowano?	
7.2.19	Czy wyliczona rekompensata uwzględnia dotację w wysokości odpowiadającej wnioskowi o dofinansowanie? Jeśli nie, proszę wskazać dlaczego.	
7.2.20	Pozostałe założenia niezbędne do obliczenia rekompensaty.	

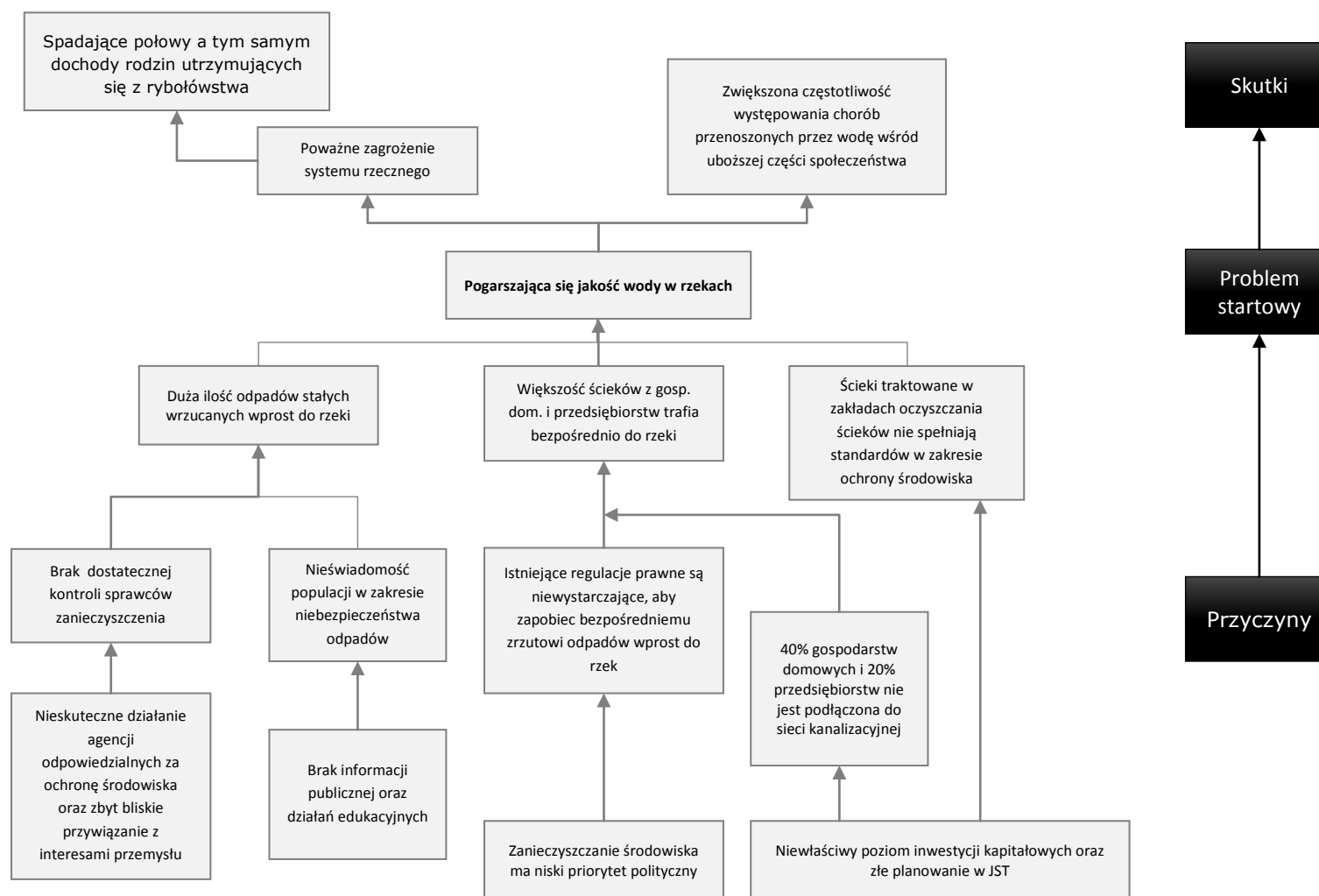
8. Załączniki

A. Przykładowe drzewo problemów.

Ponadto, następujące, odrębne dokumenty, stanowią załączniki do Instrukcji przygotowania Studiów Wykonalności dla projektów inwestycyjnych realizowanych w ramach RPO WZ 2014-2020:

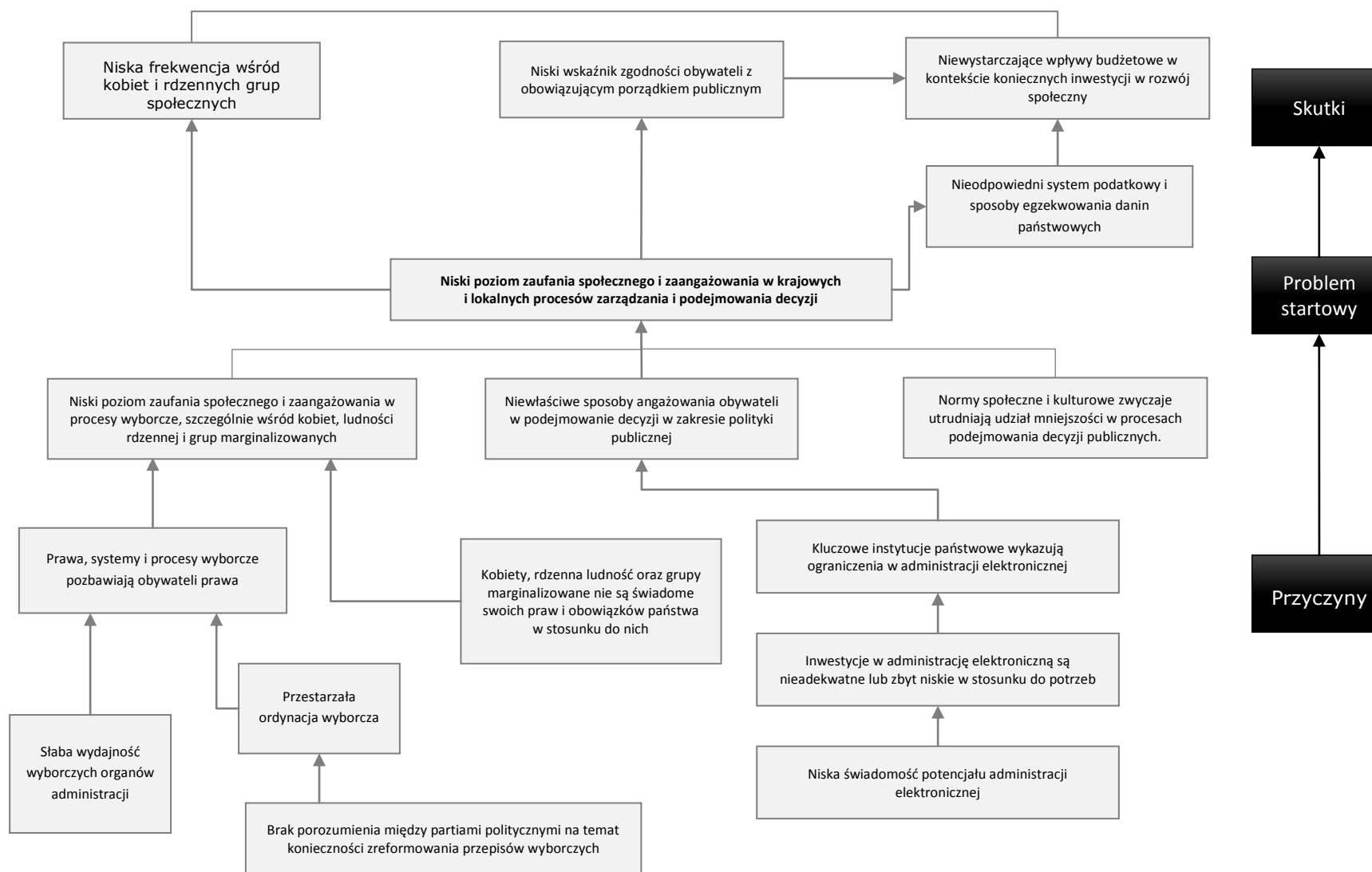
1. Zakres studium wykonalności właściwy dla odpowiednich progów zróżnicowania projektu.
2. Formularz do wypełnienia w formacie MS Word.
3. Formularz do wypełnienia w formacie MS Excel.

Załącznik A Przykładowe drzewo problemów

Źródło: European Commission, Project Cycle Management Guidelines, EuropeAid Co-operation Office General Affairs Evaluation, march 2004. dostępny pod adresem: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/methodology-aid-delivery-methods-project-cycle-management-200403_en_2.pdf

Instrukcja przygotowania studium wykonalności dla projektów inwestycyjnych ubiegających się o wsparcie z EFRR w ramach RPO WZ 2014-2020

Źródło: Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), Handbook on Planning, Monitoring and Evaluating for Development Results, dostępny pod adresem: <http://web.undp.org/evaluation/handbook/ch2-3.html>.

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
Ul. Wyszyńskiego 30,
70-203 Szczecin

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Pomorze Zachodnie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

